Overdrachtsbelasting en terugwerkende kracht

Wetsvoorstel 27 030 bevat op het gebied van de overdrachtsbelasting een aantal reparatiemaatregelen.
Zij hebben betrekking op enerzijds de zogenoemde onroerende-zaaklichamen (lichamen met een in aandelen verdeeld kapitaal waarvan de bezittingen voor meer dan 70% uit onroerende zaken bestaan) en anderzijds op het oneigenlijk gebruik van de vrijstelling voor inbreng van onroerend goed in een vennootschap die niet een in aandelen verdeeld kapitaal heeft (maatschap, VOF en CV). Het oneigenlijk gebruik van de inbrengvrijstelling bestaat erin dat in wezen onroerend goed wordt verkocht onder het mom van inbreng.
Aan de voorstellen met betrekking tot onroerende-zaaklichamen kleeft geen terugwerkende kracht. Dat is anders wat betreft de maatregelen om het oneigenlijk gebruik van de inbrengvrijstelling tegen te gaan. Deze werken terug tot 29 september 1999, de datum waarop de tekst van het oorspronkelijke belastingplan bekend is geworden. Aan de toepassing van de inbrengvrijstelling worden voorwaarden gesteld (voor een deel uit te werken in het Uitvoeringsbesluit). Het onroerend goed moet deel uitmaken van een onderneming, de onderneming moet 3 jaren worden voortgezet en de inbrenger moet een duurzame band houden met de vennootschap. Bovendien wordt de inbreng door een onroerende-zaaklichaam niet langer gefacilieerd.
De NOB heeft een aantal bezwaren tegen de terugwerkende kracht. Deze worden hierna kort samengevat en voorzien van een reactie.

1. **De maatregelen waren nog niet publiekelijk bekend op 29 september 1999**

Het ongedeelde belastingplan 2000, zoals dat aan de Raad van State is voorgelegd, is door CDV op Internet gezet, tegelijk met of kort na de elektronische verzending van het belastingplan 2000, eerste deel, aan de Kamer. Vanaf dat moment waren de voorstellen publiekelijk bekend.

2. **De nadere voorwaarden zijn nog niet bekend.**

In de memorie van toelichting van het oorspronkelijke belastingplan is omschreven welke aanvullende voorwaarden zullen worden opgenomen in het uitvoeringsbesluit. Daarbij is verwezen naar de voorwaarden die gelden bij de vrijstelling voor inbreng in vennootschappen die wél een in aandelen verdeeld kapitaal hebben.Toegegeven kan worden dat de 'definitieve' voorwaarden niet bekend zijn; het ontwerpbesluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit is nog in de conceptfase. Overigens blijkt uit schriftelijke en telefonische reacties bepaald niet dat belanghebbenden of hun adviseurs in het onzekere tasten. Vragen zijn zeer 'to the point'.

3. **Er wordt niet voldaan aan de voorwaarden van brief van Stas aan Tweede Kamer van 25 juni 1997**

In die brief is toegezegd dat aan belastende fiscale maatregelen, behoudens uitzonderlijke gevallen, geen terugwerkende kracht zal worden toegekend. Voor de vraag of er sprake is van uitzonderlijke

gevallen wordt de opvatting van de Raad van State gevolgd, zoals geformuleerd bij wetsvoorstel 24 172 (bestrijding constructies met onroerende zaken in btw en overdrachtsbelasting). De argumenten voor uitzonderlijke gevallen kunnen worden gevonden in aanmerkelijke aankondigingseffecten of een omvangrijk oneigenlijk gebruik of misbruik van een wettelijke voorziening.
In casu is de vrees voor aankondigingseffecten groot, terwijl in de praktijk is gebleken van een toename (in aantal maar ook in financiële omvang) van het gebruik van de inbrengvrijstelling terwijl in feite onroerend goed werd verkocht. De constructie is eenvoudig op te zetten en met name in het geval van inbreng door onroerende-zaaklichamen, direct effectief. Door de inbreng verliest dit lichaam zijn status van onroerende-zaaklichaam, zodat door de -dan onbelaste- verkoop van de aandelen ervan, gevolgd door vrijgestelde toedeling aan de oorspronkelijke inbrenger, de onroerende zaken zijn verkocht zonder overdrachtsbelasting.

4. **Inbreuk op rechtszekerheid**

Er is in het wetsvoorstel een overgangsregeling opgenomen voor situaties waarin de inbreng plaatsheeft op grond van een op 29 september 1999 bestaande, schriftelijke overeenkomst, én mits uitgevoerd vóór plaatsing van de wet in het staatsblad. In deze gevallen is de rechtszekerheid in het geheel niet geschonden.
Er is gebleken dat deze termijn onder bepaalde omstandigheden tekort is. Het gaat hier om enkele waterschappen die bij de realisering van hun rioolwaterzuiveringsinstallaties gebruik hebben gemaakt van een ingewikkelde financieringsconstructie, die meebrengt dat de inbreng pas over enige jaren plaatsheeft. Omdat hier de regeling niet wordt misbruikt (er is geen sprake van een verkoop vermomd als inbreng), bestaat geen bezwaar tegen verlenging van de overgangsregeling. De verlenging van de overgangsregeling moet niet gelden voor onroerende-zaaklichamen, het beroep op rechtszekerheid (al gehonoreerd door verlenging van de overgangsregeling tot plaatsing van de wet in het Staatsblad - die aanvankelijk was voorzien voor 1 januari 2000 en nu waarschijnlijk niet voor de zomer zal plaatsvinden) weegt hier minder zwaar dan de noodzaak tot bestrijding van misbruik.
Afzien van de terugwerkende kracht is overigens thans niet wenselijk meer. Hoewel het wetsvoorstel nog geen kracht van wet heeft, werkt het al wel. In de praktijk wordt al rekening gehouden met de nieuwe regels.

RETOUR ONTVANGEN VAN MIN / STAS / SG | D.d. 3/10
Paraaf | DGFZ | 5.1.2e | Ter beslissing
Directie: AFP / IFZ / WD / WDB / WV / BBFZ | C.c.:
Opmerking

00/4310

NOTITIE

Directie Wetgeving Directe Belastingen
Auteur 5.1.2e

Notitienummer WDB 2000-00704 N Datum 29 september 2000
Rubriek WBR/NSW
Onderwerp Nota naar aanleiding van het verslag Belastingplan 2000 deel IV

Aan de Staatssecretaris

Via 5.1.2e SPOEDSHALVE CC
5.1.2e

Medeparaaf AFP 5.1.2e 3/10
RTB 5.1.2e 3/10
B/CPP 5.1.2e 3/10 C 3/10 (BAU)

Van 5.1.2e 3/10 3/10

C.C. de Minister
CDV

Bijgevoegd treft u het concept aan van de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op belastingen van rechtsverkeer en de Natuurschoonwet 1928. De plenaire behandeling van het wetsvoorstel staat geagendeerd voor 10, 11 en 12 oktober a.s. Het is dan noodzakelijk uiterlijk woensdagochtend vóór de procedurevergadering van de vaste Commissie 's-middags de nota bij de Commissie te krijgen.

De algemene lijn van de nota naar aanleiding van het verslag is dat wordt vastgehouden aan het oorspronkelijke wetsvoorstel. Naar aanleiding van uw gesprek met de Federatie Particulier Grondbezit over de aanpassingen in de Natuurschoonwet 1928, hebben wij deze Federatie gevraagd de Stuurgroep Particuliere Natuurschoonwetlandgoederen, als overkoepelende belangenorganisatie, te betrekken bij, en uit te nodigen voor, een nadere discussie over het punt van de erfpacht. Tot op heden hebben wij hierover niets van de Federatie vernomen. Informeel hebben wij van 5.1.2e de Stuurgroep begrepen, dat de Stuurgroep nu geen behoefte heeft aan een dergelijke discussie. Wel wil de Stuurgroep bijtijds worden gekend in een concept-Rangschikkingsbesluit. Dit zeggen we in de nota ook toe.

Attentiepunten

Overdrachtsbelasting

- de reparatiemaatregel (met voor de praktijk verstrekkende gevolgen) werkt terug tot 29 september 1999. Dat is inmiddels een vrij forse terugwerkende kracht, waar het parlement op zijn zachtst gezegd allerminst van gecharmeerd zal zijn. Hierop wordt dan ook zware kritiek vanuit de Kamer verwacht.

Natuurschoonwet

- In de nota wordt een versoepeling toegezegd ten aanzien van vervreemding van een landgoed binnen de kring van gerechtigden tot een nalatenschap.
- Daarnaast geven wij u in overweging om het in rekening brengen van invorderingsrente over het bij vervreemding verschuldigde successie- of schenkingsrecht achterwege te laten.
- Tenslotte wordt in de nota toegezegd dat de Kamer bij de aanpassingen van het Rangschikkingsbesluit zal worden betrokken. Dit zal plaatsvinden door middel van een informele voorhangprocedure. Vragen van de Kamer over de invulling van begrippen die in het Rangschikkingsbesluit worden uitgewerkt - bijvoorbeeld het begrip opstal - kunnen op deze manier over de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel worden heengeschoven.
- Diverse fracties hebben vragen gesteld over het feit dat het nieuwe landgoed-begrip niet doorwerkt naar de onroerende zaakbelasting. Wij zijn op zichzelf niet tegen een dergelijke doorwerking. Binnenlandse Zaken echter, hecht sterk aan de autonomie van de gemeenten en heeft in de MR, onderstreept door een blauwe brief, slechts met het onderhavige wetsvoorstel in willen stemmen onder de voorwaarde dat doorwerking van het nieuwe landgoed-begrip naar de onroerende zaakbelasting geblokkeerd zou worden.

Hierna volgt - ten behoeve van het lezen van de nota - een beschrijving van de onderwerpen die in het wetsvoorstel aan de orde komen alsmede een korte samenvatting van de belangrijkste discussiepunten die door de Kamer naar voren zijn gebracht. Gaat u akkoord met toezending van de nota aan de Tweede Kamer?

1. Beschrijving van de onderwerpen

a) Overdrachtsbelasting (Wet op belastingen van rechtsverkeer)

De wijzigingen in de Wet op belastingen van rechtsverkeer betreffen de overdrachtsbelasting en behelzen in het bijzonder constructiebestrijding op een tweetal terreinen, te weten bij de handel in aandelen in zogenoemde onroerende-zaaklichamen en bij de inbrengvrijstelling voor personenvennootschappen (CV-constructies).

De handel in aandelen in onroerende-zaaklichamen is belast voor de overdrachtsbelasting wanneer de verkrijger van de aandelen een aanmerkelijk belang in het onroerende-zaaklichaam bezit of verkrijgt. Constructies op dit terrein zijn erop gericht een onroerende-zaaklichaam de kwaliteit van onroerende-zaaklichaam te ontnemen dan wel de verkrijger niet in het bezit te laten komen van een aanmerkelijk belang, dit laatste echter onder omstandigheden die de betrokkene toch een wezenlijke zeggenschap in het onroerende-zaaklichaam geeft. En het zeggenschapselement is historisch bezien de basis voor de belastingheffing over de verkrijging van aandelen in onroerende-zaaklichamen.
Bij de CV-constructie gaat het om oneigenlijk gebruik van de vrijstelling voor de inbreng van onroerend goed in een maatschap, VOF of CV. Partijen verkopen onroerend goed maar kleden die verkoop in als inbreng in een CV e.d. om zodoende de vrijstelling deelachtig te worden.

b) Natuurschoonwet 1928

- Uitbreiding van het begrip landgoed: voorgesteld wordt de definitie van landgoed in de NSW uit te breiden met het begrip "natuurterrein".
- Gezamenlijke rangschikking: in de huidige NSW is de mogelijkheid opgenomen om tot een gezamenlijke rangschikking van onroerende zaken te komen. Gebleken is dat hier oneigenlijk gebruik wordt gemaakt door relatief kleine percelen (postzegelpercelen) die grenzen aan een landgoed te laten meeliften met de fiscale faciliteiten die gelden voor een landgoed. In het wetsvoorstel wordt de gezamenlijke rangschikking vervangen door een regeling waarbij de onroerende zaken afzonderlijk moeten voldoen aan de voorwaarden van de NSW. Rangschikken via een gezamenlijk verzoek is uitsluitend mogelijk voor toepassing van de oppervlakte-eis van 5 hectare. Als aanvullende voorwaarde geldt daarbij dat het perceel dat kleiner is dan 5 hectare onbebouwd is dan wel bebouwd met een rijksmonument. Een en ander zal leiden tot een aanpassing van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928. In de nota wordt toegezegd, naar aanleiding van vragen van onder meer de CDA-fractie, om het ontwerp van het wijzigingsbesluit aan de Kamer voor te leggen. Daarmee krijgt de Kamer de garantie inhoudelijk betrokken te worden bij de invulling van deze wijziging.
- Handel in NSW-landgoederen: de huidige NSW laat onbedoeld ruimte open voor 'handel' in NSW-landgoederen door het ontbreken van een bezitseis. Dit maakt de landgoederen tot een aantrekkelijk middel om fiscaal gefacilieerde schenkingen dan wel verervingen mee te creëren. Door aan de reeds geldende instandhoudingseis een bezitseis te koppelen, gecombineerd met een jaarlijks aflopende claim, wordt een snelle doorverkoop aan banden gelegd.

3783701 0002

c) Verlofsparen/aandelenopties

Afkomstig uit het Belastingplan 2000-III. De inhoudelijke stukken zijn separaat opgenomen in de dossierbijdrage ten behoeve van het overleg met u hierover van 3 oktober a.s.

2. Belangrijkste discussiepunten

a) Overdrachtsbelasting

De vragen in het verslag van de Kamer zijn voornamelijk technisch van aard en behoeven in het kader van deze aanbiedingsnotitie geen bijzondere toelichting.

Wel vragen wij uw aandacht voor de in het wetsvoorstel voorgestelde terugwerkende kracht met betrekking tot de maatregelen tegen de CV-constructies. (Voor de maatregelen inzake onroerende-zaaklichamen is geen terugwerkende kracht voorzien.) Over de terugwerkende kracht zijn door diverse fracties vragen gesteld.

De terugwerkende kracht voor CV-constructies tot en met 29 september 1999 is gebaseerd op de volgende overwegingen. Op die datum is het voorstel van wet, houdende wijziging van belastingwetten c.a. (belastingplan 2000), bij de Tweede Kamer ingediend, bij welke gelegenheid de onderhavige bepalingen, en het feit dat zij terugwerkende kracht zouden krijgen, zijn aangekondigd. Bij de besluitvorming ter zake heeft een rol gespeeld dat het gebruik van zulke CV-constructies toeneemt, dat zij relatief eenvoudig zijn op te zetten en te realiseren vanwege het voornamelijk vormvrije karakter van de handelingen die ervoor nodig zijn. Ook is in dit kader het een factor van belang dat er bij de vorm waarin gebruik wordt gemaakt van de CV-constructie om door middel van transacties met aandelen in onroerende-zaaklichamen onroerende zaken in andere handen te laten overgaan geen sprake is van uitstel van de heffing, maar van definitief afstel. Het gaat voorts bij deze constructies om relatief grote bedragen. Bovendien is reeds diverse malen in antwoord op vragen dienaangaande uit de Kamer aangegeven dat deze constructies zouden worden bestreden.

De nota bevat voorts in onderdeel 2.6 een passage over het begrip economische eigendom in de overdrachtsbelasting. In het verslag is daar door de fracties niet over gesproken, maar bij eerdere gelegenheden is toegezegd dat daarop in het kader van dit wetsvoorstel zal worden ingegaan. Belanghebbenden beweren steeds dat het begrip onduidelijk is, maar in feite vinden zij het te ruim en willen ze onder de heffing van overdrachtsbelasting uit. Terzake wordt niet toegegeven.

b) Natuurschoonwet 1928: erfpacht

Bij uitgifte in erfpacht moet op grond van de NSW een nieuw verzoek om rangschikking als landgoed worden ingediend. Door de inperking van de gezamenlijke rangschikkingsfaciliteit zal dit in veel gevallen leiden tot statusverlies. Vanuit de wereld van de landgoedeigenaren

komt het verzoek om bij uitgifte in erfpacht van het landgoed de erfverpachter (blote eigenaar) zijn fiscale faciliteiten te laten behouden. De argumentatie daarbij is dat deze uitgifte in erfpacht van bijvoorbeeld opstallen een onmisbaar instrument is voor de exploitatie van het landgoed. Als we hierin mee zouden gaan heeft dat echter vérstrekkende gevolgen. Woningbouw op een landgoed, met vervolgens uitgifte in erfpacht, behoort dan weer tot de mogelijkheden waardoor een deel van de postzegelproblematiek weer in huis wordt gehaald (weliswaar geen faciliteiten voor de erfpachter, maar wel voor de blote eigenaar). Daar komt bij dat het overgangsrecht erin voorziet dat de maatregelen voor bestaande situaties niet leiden tot de invordering van lopende belastingclaims. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt dan ook de lijn van het oorspronkelijke wetsvoorstel gehandhaafd. Overigens bestaat tussen verschillende organisaties die vertegenwoordigd zijn in de Stuurgroep Particuliere Natuurschoonwetlandgoederen (de Stuurgroep) verdeeldheid over de erfpachtproblematiek.

c) Natuurschoonwet 1928: uitzonderingen op de bezitseis

In navolging van de Stuurgroep vragen de PvdA-, VVD- en CDA-fractie om een tweetal versoepelingen op de in het wetsvoorstel opgenomen bezitseis. Het gaat om de vervreemding van een aandeel in een onverdeelde boedel en van certificaten in een landgoederen-NV of -BV (een rechtspersoon waarin een landgoed wordt ondergebracht). Ten aanzien van een landgoed dat deel uitmaakt van een nalatenschap, bestaat ruimte voor een versoepeling voorzover het gaat om vervreemdingen tussen de gerechtigden tot de boedel (door de fractieleden wordt gedoeld op een nalatenschap, maar het zou evenzeer kunnen gaan om andere gemeenschappen). Uitgangspunt voor de NSW is dat zowel voor de toepassing van de fiscale faciliteiten bij verkrijging van een tot de nalatenschap behorend landgoed als voor de toepassing van de latente claim die voortvloeit uit de bezitseis door de verdeling van de nalatenschap wordt heengekeken. Het gaat dus om de gezamenlijke erfgenamen. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt toegezegd op dit punt met een nota van wijziging te komen.

Dit geldt niet voor de vervreemding van aandelen in een landgoederen-NV of -BV aan medeaandeelhouders. Een uitzondering op de bezitseis bij dergelijke vervreemdingen zou ertoe kunnen leiden dat landgoederen in een landgoederen-NV of -BV worden ondergebracht, waarna een gefaseerde verkoop van de aandelen plaatsvindt. Daarmee zou de handel in landgoederen indirect mogelijk worden gemaakt. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt dan ook de lijn van het oorspronkelijke wetsvoorstel gehandhaafd.

d) Natuurschoonwet 1928: de bezitseis van 25 jaar

Door de leden van de fracties van de PvdA, de VVD, het CDA, D66 en GroenLinks is gevraagd om een kortere bezitstermijn (genoemd wordt een termijn van 5 of 10 jaar). De bezitseis van 25 jaar sluit aan bij de instandhoudingseis van de NSW, waarvoor eenzelfde

termijn geldt. Een kortere bezitstermijn is daarom niet wenselijk. Wel zou kunnen worden overwogen om het in rekening brengen van invorderingsrente over de alsnog verschuldigde belasting achterwege te laten. Door de Stuurgroep is gewezen op het rigide karakter van deze bepaling in het wetsvoorstel. Met deze tegemoetkoming zou de lengte van de bezitstermijn acceptabeler kunnen worden gemaakt. Het is immers de berekening van invorderingsrente die de lengte van de termijn extra gevoelig maakt.
Door de CDA-fractie wordt als alternatief voorgesteld een 10-jaarstermijn, waarbij de bezitsperiode van de schenker of erflater meetelt. Dit voorstel komt neer op een bevoordeling van "oud geld" (een landgoed dat reeds lang in bezit van de familie is) boven "nieuw geld" (een pas aangekocht landgoed) en is daarom niet wenselijk. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt op dit punt dan ook de lijn van het oorspronkelijke wetsvoorstel gehandhaafd.

—o—

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken

Ministerie van Financiën

(in te vullen door de Algemene Secretarie)

naar werkvb.	daglijstnr.	getypt		gecoll.	UITERSTE VERZENDDATUM (alleen bij spoedbehandeling)
		22-12-2000	5.1.2e		
naar postk.	verzonden	classificatienr.		in circulatie 16 JAN.	

onderdeel, subonderdeel
DIRECTIE WETGEVING VERBRUIKSBELASTINGEN

redacteur, datum en par 5.1.2e 22 december 2000

rubricering

vertalen in het

AAN

geldelijk bezwaar (in te vullen door Centr. dir. FEZ.)

jaar	artikel	post	bedrag

vorige stukken / geraadpleegde stukken

KENNISGEVINGSMINUTE

kenmerk afzender	datum referte	correspondentienr.	doorkiesnr.	datum
		WV2000-38 I	8208	

onderwerp

wetsvoorstel 27 030 en bedrijfsopvolging

Minute Formulier

wijzigingen, aantekeningen interne aanwijzingen

tekst met daaronder afschriften voor

Inliggende brief betreft de bedrijfsopvolging (in de agrarische sfeer). De door w.o. 27030 gestelde eis dat inbreng van onroerend goed in een maatschap alleen is vrijgesteld wanneer een hele onderneming wordt ingebracht, bewerkstelligt dat de gefaseerde bedrijfsopvolging niet meer vrij van overdrachtsbelasting kan. Van deze methode wordt in de agrarische sfeer veel gebruik gemaakt. Bij nota van wijziging is artikel 15, eerste lid, onderdeel b, WBR aangepast in die zin dat de vrijstelling ook van toepassing is bij gefaseerde overdracht (in de familiesfeer). De brief behoeft geen verdere behandeling en kan worden aangenomen voor
KENNISGEVING

tweede

Met briefschrijver is telefonisch contact opgenomen. Hij verwacht geen antwoord.

TREFWOORD

C.C:

5.1.2e

0813
0527
0541

M.F. 15

te tekenen door	bijlagen	functionaris	onderdeelspaf	5.1.2e	5.1.2e
		datum en paraaf		5.1.2e	29/12 5.1.2e

onderdeel c.q. functionaris	medeparaaf							eindparaaf	5.1.2e	
datum en paraaf									5.1.2e	11/1

ministerie van financiën
Wetgeving Verbruiksbelastingen
WV/2000/ 38 I
ontv. 13 JAN. 2000

LTB
adviseurs en accountants

HENRY DUNANTWEG 34
POSTBUS 2023
2400 CA ALPHEN AAN DEN RIJN
TEL. (0172) 435383
FAX. (0172) 442116

Ministerie van Financiën
Directie wetgeving
Afdeling verbruiksbelastingen
T.a.v. 5.1.2e
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

LTB	Ons kenmerk	Behandeld door	Datum
Belastingadvies	div/0492	5.1.2e	11 januari 2000

Geachte 5.1.2e,

In vervolg op het telefonisch overleg, dat wij heden met u gehad hebben inzake het wetsvoorstel, dat betrekking heeft op wijzigingen in de Wet belastingen van rechtsverkeer (hierna: WBRV), vragen wij hierbij uw aandacht voor het volgende.

In het huidige artikel 15, eerste lid, letter e WBRV is bepaald, dat vrijgesteld is de inbreng in een vennootschap, die geen in aandelen verdeeld kapitaal heeft (o.a. maatschap en vennootschap onder firma; hierna tezamen te noemen maatschap). De voorgestelde wijzigingen hebben betrekking op twee aspecten:

1. er dient sprake te zijn van de inbreng van een onderneming;
2. er dient sprake te zijn van de inbreng van een gehele onderneming.

Deze tweede voorwaarde kan weer in twee gedeelten gesplitst worden:

a. de inbreng van een gehele onderneming (vergelijk de inbreng in een BV);
b. er dient sprake te zijn van inbreng (en dus niet van verkoop of oneigenlijke inbreng). De inbrenger dient met andere woorden voor zijn inbreng gecrediteerd te worden (en mag niet direct een gedeelte van de waarde van zijn inbreng als kapitaal uit de maatschap halen).
   Voor wat onder een gehele onderneming verstaan dient te worden, wordt verwezen naar artikel 15, eerste lid, letter b en letter e WBRV.

Wij hebben veel agrarische cliënten. Een behoorlijk aantal van hen is veehouder. In de agrarische sector is in het kader van bedrijfsoverdracht de volgende structuur zeer gebruikelijk (in het voorbeeld hierna gaan wij uit van een vader, die zijn bedrijf via een maatschap te zijner tijd volledig wil overdragen aan zijn zoon/bedrijfsopvolger).

Bij het aangaan van de maatschap worden de opstallen (inclusief ondergrond) in economische eigendom ingebracht in de maatschap. De huidige tekst van artikel 15, eerste lid, letter e geeft hiervoor een vrijstelling. Daarnaast worden de veestapel en de inventaris ingebracht (uiteraard geen heffing van overdrachtsbelasting). Het woonhuis (indien al bedrijfsvermogen) wordt niet ingebracht, maar wordt buitenvennootschappelijk bedrijfsvermogen. Het weiland wordt ook niet in de maatschap ingebracht, maar verpacht aan de maatschap (het weiland wordt dus ook buitenvennootschappelijk bedrijfsvermogen). Het aangaan van de maatschap kan zodoende zonder de heffing van overdrachtsbelasting geschieden. De reden, dat de opstallen reeds worden ingebracht, is dat de zoon alsdan reeds kan profiteren van de eventuele waardstijging daarvan (voorts kan hij op grond van een recent resolutie in dit geval ook gebruik maken van de willekeurige afschrijving voor startende ondernemers, de WASO, mits hij aan de overige voorwaarden voldoet). In de praktijk leverde deze wijze van inbreng tot voor kort geen problemen op.

Na een aantal jaren wordt de maatschap ontbonden en de zoon neemt het bedrijf over. Voor de verkrijging van de opstallen is een vrijstelling van toepassing (artikel 15, eerste lid letter b). Voor de verkrijging van het land is dezelfde vrijstelling van toepassing (als vader het land aan zijn zoon blijft verpachten, dus niet direct overdraagt, krijgt de zoon toch direct een vrijstelling voor de verkrijging van de opstallen en later, als hij de weilanden alsnog overneemt, een vrijstelling voor de verkrijging van het weiland). De verkrijging van het woonhuis (hetzij direct, hetzij later) is te allen tijde belast met overdrachtsbelasting.

Krachtens het huidige voorstel zou de zojuist weergegeven handelwijze tot problemen leiden: de inbreng van de opstallen in de maatschap leidt tot heffing van overdrachtsbelasting, omdat er geen sprake is van de inbreng van een gehele onderneming (het weiland en/of het woonhuis blijven immers buiten de inbreng). Is het inderdaad de bedoeling, dat er bij deze handelwijze heffing van overdrachtsbelasting over de (helft van de) waarde van de opstallen gaat plaatsvinden?

Zoals gezegd wordt bij de toelichting op het wetsontwerp wat betreft het begrip gehele onderneming verwezen naar o.a. artikel 15, eerste lid, letter b WBRV. Op grond van deze bepaling wordt bij bedrijfsoverdracht een vrijstelling verleend, ook al wordt het weiland nog door vader aan zoon verpacht. Voor het woonhuis wordt nooit een vrijstelling verkregen (maar de overdracht van het woonhuis staat de vrijstelling voor de overige zaken niet in de weg). Mogen wij de verwijzing naar genoemd artikel 15, eerste lid, letter b zodanig interpreteren, dat in de nieuwe tekst toch sprake is van een vrijstelling op grond van artikel 15, eerst lid letter e, indien vader zijn gehele onderneming inbrengt in een maatschap en het land vervolgens aan deze maatschap gaat verpachten (zoals bij artikel 15, eerste lid letter b), terwijl het al dan niet aanwezig zijn (en het al dan niet inbrengen van) het woonhuis verder niet relevant is? Op zich lijkt ons dit logisch en consequent (gezien ook de vermelde verwijzing naar artikel 15, eerste lid, letter b: waarom zou immers dezelfde handelwijze bij de inbreng van de onderneming belast zijn en bij de overdracht vrijgesteld zijn?). Een bevestiging uwerzijds zou evenwel voor zekerheid zorgen.

A-116-1-20

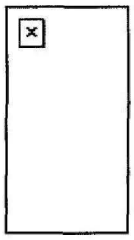
Gaarne vernemen wij uw reactie op het bovenstaande, dat wij uiteraard bereid zijn nader toe te lichten. Doordat aan het wetsontwerp terugwerkende kracht (althans tot de datum van publicatie) gegeven wordt, kunnen wij op het gebied van bedrijfsoverdracht nu geen uitvoering geven aan oprichting van maatschappen als bedoeld. Een spoedige reactie uwerzijds zouden wij dan ook ten zeerste op prijs stellen, opdat wij weer uitvoering kunnen geven aan de geleidelijke bedrijfsoverdracht met behulp van een maatschap als bedoeld. Wij danken u bij voorbaat voor uw reactie.

Hoogachtend,

5.1.2e

Federatie-Belastingadviseur.

A-116-1-20

DCO Sociaal en Financieel
Commissie Financiën

Aan de staatssecretaris van Financiën

Plaats en Datum	Den Haag, 28 april 2005
Betreft	NAJK; Vermogens Beheers Stichting (VBS)
Ons kenmerk	05-Fin-B-019

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Financiën van 27 april 2005 is besloten u een reactie te vragen op het voorstel van het Nederlands Agrarisch *Jongeren Kontakt* (NAJK) betreffende de Vermogens Beheers Stichting (VBS).

De commissie verzoekt u uw reactie op deze door de NAJK bedachte nieuwe overnamevorm gelijktijdig en geïntegreerd met uw antwoorden op de vragen die zijn gesteld over uw brief d.d. 18 februari 2005 over knelpunten rond landbouwvrijstellingen in de Wet op belastingen van rechtsverkeer (reactie op motie Slob c.s.) (28207, nr. 10) aan de Kamer aan te bieden.

Bij deze breng ik u het verzoek van de commissie over.

Hoogachtend,

5.1.2e

Griffier van de vaste commissie voor Financiën

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: **070-3182038**
Fax: **070-3183439**

E-mail: **cie.fin@tweedekamer.nl**

Vermogens Beheer Stichting

Introductie van een nieuwe vorm voor bedrijfsovername

VAN HALL INSTITUUT

Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt

Afstudeeropdracht aan het Van Hall Instituut in opdracht van het NAJK

5.1.2e

5.1.2e

Vermogens beheer stichting

Introductie van een nieuwe vorm voor bedrijfsovername

Auteurs:

5.1.2e
5.1.2e

5.1.2e
5.1.2e

Afstudeernummer:

5.1.2e

Begeleiders:

NAJK: 5.1.2e

Van Hall Instituut: 5.1.2e
5.1.2e

Uitgever:

Van Hall Instituut

Leeuwarden, augustus 2003

Voorwoord

Dit rapport is tot stand gekomen omdat er in de praktijk blijkt dat er grote behoefte bestaat aan een aanvullende nieuwe vorm voor bedrijfsovername. Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) heeft deze behoefte opgemerkt en aangegrepen om onderzoek te laten doen om de mogelijkheden hiervoor in kaart te brengen. Voor u ligt nu het rapport dat de eerste aanzet moet geven tot het tot stand brengen van deze nieuwe vorm. We verwachten dat dit rapport aanleiding zal geven om deze nieuwe vorm te laten toetsen en te introduceren bij mensen die een oplossing zoeken voor de overname problematiek in Nederland.

Bij het tot stand komen van dit rapport hebben we dankbaar gebruik gemaakt van de kennis van een aantal deskundige personen, die zeer belangrijk zijn geweest voor de kwaliteit van het rapport. Onze dank gaat dan ook uit naar de volgende personen zonder wie dit rapport niet geweest zou zijn wat het nu is:

Fiscalist:	5.1.2e	Alfa Beag	
Bedrijfseconoom:	5.1.2e	accountants en bedrijfsadviseurs,	Leeuwarden
Notaris:	5.1.2e	Hoekstra Savenije Notarissen,	Sint Nicolaasga
Adviseur Rabobank:	5.1.2e	Rabobank Heerenveen,	Heerenveen
Begeleidende opleiding:	5.1.2e 5.1.2e	Van Hall Instituut,	Leeuwarden
Begeleidende opdrachtgever:	5.1.2e	NAJK,	Aldeboarn

Daarnaast willen we iedereen die we hierboven niet genoemd hebben maar toch een bijdrage hebben geleverd voor het totstandkomen van dit rapport bedanken voor hun steun.

5.1.2e
5.1.2e

Leeuwarden, augustus 2003

Samenvatting rapport

Uit de praktijk blijkt dat er een behoefte bestaat aan een nieuwe vorm van bedrijfsovername in de landbouw. Deze behoefte bestaat omdat er bij bedrijfsovernames binnen familieverband relatief veel vermogen wordt geschonken aan de voortzetter, wat de nodige fricties binnen de familie kan geven. Gangbare bedrijfsovername vormen blijken niet volledig te voldoen als het gaat om het oplossen van bevoordelingproblemen en het tegengaan van het versnipperen van het vermogen waarbij de zeggenschap over het gebruik bij de ondernemer blijft. De commissie modernisering van de successiewetgeving onder leiding van prof. Mr. J.K. Moltmaker heeft met de voorstellen tot introductie van de familiestichting al een eerste stap gezet in het gunstig bijeenhouden van familievermogen. Deze plannen zijn zoals ze er nu liggen niet toepasbaar voor de landbouw.

Om enig afstand te nemen van de plannen van de werkgroep modernisering successiewetgeving rondom de familiestichting, is besloten om in dit rapport een nieuwe stichtingsvorm uit te werken onder de naam: **vermogens beheer stichting (VBS).**

Door gebruik te maken van de VBS kunnen de eerder geschetste problemen met bevoordeling ten opzichte van andere familieleden en gunstig vermogen bijeenhouden worden opgelost. Daarnaast kan gebruik van de VBS financieringsvoordeel opleveren voor de opvolger.

Bij oprichting kan de keuze gemaakt worden tussen een VBS *zonder* uitkeringen en een VBS *met* uitkeringen. De uitkeringen worden gebaseerd op terugkoop van de middelen via huurkoop. Het voordeel van de VBS met uitkering is hierbij dat in eerste instantie de stakers (ouders) (mits anders afgesproken) en later de erfgenamen van de stakers (in eerste instantie de kinderen) langzaam het vermogen krijgen uitgekeerd. Deze uitkering zal qua hoogte gelijk liggen met het bedrag dat de ondernemer betaalt aan jaarlijkse termijnbedragen voor de huurkoop. Zo zijn de stakers en/of erfgenamen (kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad) er zeker van dat er een jaarlijkse uitkering naar hen toekomt. De ondernemer wordt er op deze manier toe verplicht het vermogen terug te kopen, waardoor het vermogen nooit eeuwig aan het economische verkeer kan worden onttrokken. Dit kan wel het geval zijn bij de VBS zonder uitkering.

De VBS heeft een idealistisch doel, namelijk het voortzetten van het ouderlijk bedrijf. De VBS neemt niet deel aan het economisch verkeer, de kosten zullen rechtstreeks door de onderneming worden betaald.

In de voorstellen is veel ruimte gelaten voor het onderhandelen tussen staker(s) en opvolger. Zo kan men onderhandelen over:

- Het wel of niet doen van uitkeringen.
- De hoogte van deze uitkering.
- Het levensonderhoud van de staker(s) via de uitkeringen betalen of besluiten deze geldstroom direct naar de kinderen van de stakers te laten vloeien.
- De termijn waarbinnen de ondernemer het vermogen terug mag kopen.
- Het wel of niet mogen verplaatsen van het bedrijf.
- De waarde van de productiemiddelen bij terugkoop.
- De verdeling van het liquidatiesaldo bij beëindiging van de VBS.

Het is voor alle partijen van groot belang dat deze zaken bij aangaan van de overeenkomst goed worden geregeld om misverstanden achteraf uit te sluiten.

Uit een voorbeeldberekening blijkt dat de voortzetter van de onderneming de eerste jaren meer "lucht" heeft. De lasten zijn bij een normale bedrijfsovername de eerste jaren het hoogst. De VBS kan hier voor lastenverlichting zorgen. Alleen als de leningen in het bedrijf zijn afgelost, heeft de bedrijfsovername met gebruik van VBS het nadeel dat de huurkoop aan de VBS nog niet beëindigd is.

Een zeer groot voordeel ten opzichte van veel gebruikte vormen bij de overname is dat met het gebruik van de VBS er bij problemen bij de onderneming (faillissement, schandaal, enz.) geen aanspraak op het vermogen van de VBS kan worden gemaakt, behalve wanneer de VBS garant staat voor een lening. Dan kan dat deel van het vermogen wel worden opgeëist. Dit tast dan wel eerst het deel van het vermogen van de ondernemer in de VBS aan.

Verwacht wordt dat bedrijven die veel vermogen bezitten maar toch weinig rendement op dit vermogen maken, eerder van deze nieuwe vorm gebruik zullen maken. Voor deze bedrijven kan er dan ook nog financieringsvoordeel in het verschiet liggen omdat er bij overname met VBS veel meer naar het bedrag kan worden gekeken waar de ouders genoeg aan hebben bij de bedrijfsbeëindiging (huis, levensonderhoud, aflossen schulden, enz.) dan naar de waarde van het bedrijf. Daarnaast kunnen de voorstellen voor de VBS waarschijnlijk ook gemakkelijk toepasbaar worden gemaakt voor het midden- en klein bedrijf (MKB).

Of de VBS daadwerkelijk kan worden geïntroduceerd zal grotendeels afhangen van de bereidheid van de Nederlandse wetgever om een aantal fiscaalrechtelijke- en civielrechtelijke zaken aan te passen. Het doel om binnen de voorstellen het erfrecht niet aan te passen voor de VBS is gerealiseerd. Civielrechtelijk zal er in de wet een toevoeging moeten worden gedaan voor de VBS. Voor de fiscale kant is het belangrijk dat de VBS samen met de onderneming als fiscale eenheid wordt gezien.

De voordelen ten opzichte van de nu toepasbare overnamevormen en voor de doelgroep is zo nadrukkelijk aanwezig dat de eindconclusie is dat de introductie van VBS een welkome aanvulling op de bestaande overnamevormen zal zijn.

Inhoudsopgave

Inleiding 8

1 Bestaande ondernemingsvormen voor de landbouw 10

1.1 Maatschap 10
1.1.1 Oprichting 10
1.1.2 Bevoegdheden 11
1.1.3 Aansprakelijkheid 11
1.1.4 Winstverdeling 11
1.1.5 Beëindiging 12
1.1.6 Vererving 12
1.1.7 Fiscale positie 12
1.1.7.1 Inkomstenbelasting 12
1.1.7.2 Schenking- & successierechten 13
1.1.7.3 Overdrachtsbelasting 13

1.2 Vennootschap onder firma 14
1.2.1 Oprichting 14
1.2.2 Bevoegdheden 14
1.2.3 Aansprakelijkheid 14
1.2.4 Winstverdeling 14
1.2.5 Beëindiging 14
1.2.6 Vererving 14
1.2.7 Fiscale positie 14

1.3 Commanditaire vennootschap 15
1.3.1 Oprichting 15
1.3.2 Bevoegdheden 15
1.3.3 Aansprakelijkheid 15
1.3.4 Winstverdeling 15
1.3.5 Beëindiging 15
1.3.6 Vererving 15
1.3.7 Fiscale positie 15

1.4 Naamloze vennootschap & besloten vennootschap 16
1.4.1 Oprichting 16
1.4.2 Organen en haar bevoegdheden 17
1.4.3 Aansprakelijkheid 17
1.4.4 Winstverdeling 18
1.4.5 Beëindiging 18
1.4.6 Vererving 18
1.4.7 Fiscale positie 18
1.4.7.1 Vennootschapsbelasting 18
1.4.7.2 Overdrachtsbelasting 18

1.5 Pachten 19
1.5.1 Oprichting 19
1.5.2 Rechten en plichten 19
1.5.3 Beëindiging 20
1.5.4 Vererving 20
1.5.5 Fiscale positie 21
1.5.5.1 Inkomstenbelasting 21
1.5.5.2 Overdrachtsbelasting 21

1.6 Fagoed 22
1.6.1 Oprichting 22
1.6.2 Rechten en plichten 22
1.6.3 Beëindiging 23
1.6.4 Vererving 23
1.6.5 Fiscale positie 23
1.6.5.1 Inkomstenbelasting 22
1.6.5.2 Overdrachtsbelasting 23

2 Mogelijke ondernemingsvormen voor de landbouw *24*

2.1 Stichting 24
2.1.1 Doelomschrijving 25
2.1.2 Oprichting 25
2.1.3 Organen en haar bevoegdheden 26
2.1.4 Aansprakelijkheid 27
2.1.5 Uitkeringen doen 27
2.1.6 Beëindiging 28
2.1.7 Fiscale positie 28
2.1.7.1 Inkomstenbelasting 28
2.1.7.2 Vennootschapbelasting 28
2.1.7.3 Schenking- & successierechten 28
2.1.7.4 Overdrachtsbelasting 29
2.1.7.5 Overige belastingen 29
2.1.8 Praktijkvoorbeeld 29

2.2 Trust 30
2.2.1 Oprichting 30
2.2.2 Toepassingen 31
2.2.3 Fiscale positie 32
2.2.3.1 Schenking- & successierechten 32
2.2.4 Praktijkvoorbeeld 32

2.3 Stichting particulier fonds 33
2.3.1 Oprichting 33
2.3.2 Toepassingen 34
2.3.3 Fiscale positie 34
2.3.3.1 Schenking- & successierechten 34
2.3.4 Praktijkvoorbeeld 34

3 Voorstellen van werkgroep modernisering successiewetgeving *35*

3.1 Familiestichting 35
3.1.1 Doelomschrijving 35
3.1.2 Oprichting 35
3.1.3 Organen en haar bevoegdheden 36
3.1.4 Uitkeringen doen 36
3.1.5 Beëindiging 36
3.1.6 Fiscale positie 36
3.1.6.1 Inkomstenbelasting 36
3.1.6.2 Schenking- & successierechten 36
3.1.7 Praktijkvoorbeeld 37

4 Voorstellen nieuwe ondernemingsvorm 38
4.1 Randvoorwaarden nieuwe ondernemingsvorm 38
4.2 uitvoering 39
4.2.1 Doelomschrijving 39
4.2.2 Oprichting 39
4.2.3 Organen en haar bevoegdheden 41
4.2.4 Aansprakelijkheid 41
4.2.5 Terugkoop middelen/ uitkeringen doen 41
4.2.6 Beëindiging 43
4.2.7 Vererving 44
4.2.8 Fiscale positie 44
4.2.8.1 Inkomstenbelasting 44
4.2.8.2 Schenking- & successierechten 44
4.2.8.4 Omzetbelasting 45
4.2.8.5 Overdrachtsbelasting 45
5 Praktijkvoorbeeld VBS van de familie 5.1.2e 46
6 Belemmeringen & mogelijke oplossingen rond de VBS 46
6.1 Civielrechtelijk 53
6.2 Fiscaalrechtelijk 53
6.2.1 Fiscale positie 53
6.2.1.1 Inkomstenbelasting 53
6.2.1.2 Schenking- & successierechten 53
6.2.1.3 Omzetbelasting 54
6.2.1.4 Overdrachtsbelasting 54
6.2.1.5 Overige belastingen 54
6.3 Productiemiddelen 54
6.3.1 Melkquotum 54
6.3.2 Landbouwgrond 55
6.4 Financieringsmogelijkheden 55
7 Voordelen & nadelen VBS 56
7.1 VBS t.o.v. meerwaardeclausule 56
7.2 VBS t.o.v. pacht 57
7.3 VBS t.o.v. stichting- administratiekantoor 57
8 Conclusie 58
Literatuurlijst 59
Bijlagen I
Bijlage 1: Kostenvergelijking gangbare bedrijfsovername t.o.v. VBS II
Bijlage 2: Modelstatuten vermogens beheer stichting IV

Inleiding

Achtergrond, doel en doelgroep

Bedrijfsovername is in de huidige tijd geen gemakkelijke opgave. Dure grond en melkquotum zijn factoren die zwaar wegen op de balans van een bedrijf waar ook nog eens weinig rendement tegenover staat. In de laatste 6 jaar zijn de prijzen van landbouwgrond verdubbeld en ook de prijs van melkquotum is sterk gestegen. Daarnaast zullen in de toekomst door verdergaande liberalisering van het landbouwbeleid de productprijzen waarschijnlijk dalen (plannen van Europese landbouwcommissaris F. Fischler). Deze worden maar deels gecompenseerd door inkomenstoeslagen per bedrijf. Dit betekent dat de bedrijfsopvolger steeds minder opbrengsten heeft, terwijl hij nog steeds de hoge kosten maakt. Daarnaast wil ook de voortzetter graag groeien om in de toekomst een goede boterham te kunnen verdienen. Dit doet hij meestal door aankoop van melkquotum. Maar de hoge quotumprijzen drukken zwaar door bij de definitieve bedrijfsovername. Hierdoor wordt het moeilijk om als toekomstige bedrijfsopvolger voldoende vermogen op te bouwen om het ouderlijk bedrijf over te nemen. Gevolg hiervan is dat periode tot de definitieve overname steeds langer duurt. In de praktijk is er dus nooit een moment dat er gezegd kan worden dat een bedrijf klaar is voor de toekomst.

Tegenwoordig wordt bij de overname van een melkveebedrijf veel van het vermogen door de ouders geschonken aan de opvolger, zoals een groot deel van het melkquotum. Werd er vroegen gepraat over een schenking van een paar ton, nu gaat het vaak over meer dan een miljoen Euro voor een gemiddeld bedrijf. In alle landbouwsectoren wordt in meer dan de helft van de gevallen minder dan de helft van de waarde betaald. Dat blijkt uit onderzoek van universiteit Nijenrode. De groter wordende schenking levert meer spanning op tussen de familieleden. Zij zien grote schenkingen richting de opvolger gaan terwijl hun mogelijke nalatenschap kleiner wordt.

Overheidsmaatregelen worden in het onderzoek van Nijenrode als een belangrijke oorzaak genoemd van twijfel rond overname, vooral het wegvallen van fiscale voordelen als de vestigingsteun, rentesubsidie en Tante Agaath. Ook de fiscus werkt hier aan mee: zij hanteert tegenwoordig moeilijke rekenregels en eisen rondom de redelijkheid van een overname, om zo een eventuele belastingclaim te berekenen. Dit komt omdat er nog geen duidelijkheid bestaat over de zogenoemde going concern waarde, een soort waarde in verpachte staat waartegen bedrijven minimaal moeten worden overgenomen.

Doel van dit rapport is de mogelijkheden van een nieuwe ondernemingsvorm voor bedrijfsovername in kaart brengen en hierbij adviezen te geven hoe deze vorm juridisch en fiscaal zou moeten worden uitgewerkt. De nieuwe vorm zou een scheiding van het gebruik van de productiemiddelen en het eigendom moeten bewerkstelligen. De hoofddoelen zijn hierbij: problemen met bevoordeling ten opzichte van andere familieleden oplossen, gunstig vermogen bijeenhouden en waar mogelijk financieringsvoordeel opleveren voor de opvolger. Daarbij moeten de staker en opvolger meer onderhandelingsvrijheid krijgen over de overnamesom van het bedrijf dan nu het geval is, zonder dat dit fiscaal meer gevolgen heeft dan bij een huidige overname.

Dit rapport is geschreven voor het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) maar ook voor personen die bedrijfsovername-innovatie interessant vinden, er mee te maken hebben in hun bedrijf of daar buiten, of voor hen die er daadwerkelijk mee aan de slag willen gaan, bijvoorbeeld voor de bestuurders van het land, die een oplossing zoeken voor de overname problematiek.

3783706 0004

Het NAJK is hierbij de opdrachtgever. Het NAJK is dé vereniging voor bedrijfsopvolg(st)ers en hun partners en ook voor andere jongeren tussen 18 en 35 jaar die hart hebben voor land- en tuinbouw. Ze doen belangenbehartiging op verschillende gebieden, waarbij de bedrijfsovername een belangrijke speerpunt is.

Afbakening

Geprobeerd wordt de nieuwe ondernemingsvorm te koppelen aan de voorstellen die zijn gedaan voor de familiestichting door de werkgroep modernisering van de successiewetgeving. Deze heeft enkele belangrijke passages over de familiestichting vermeld in hun rapport 'De warme, koude en dode hand'. De familiestichting is hierbij bedoeld om de vlucht naar buitenlandse rechtssystemen, zoals vormen van de trust, tegen te gaan. De familiestichting moet de mogelijkheid geven gunstig familievermogen bijeen te houden.

Opbouw rapport

In het eerste hoofdstuk worden de gangbare manieren/ vormen van bedrijfsovername beschreven. Hier moeten duidelijk de voor en nadelen van de huidige manieren van bedrijfsovername naar voren komen (meest gebruikte bron: Ond). In hoofdstuk 2 komen de minder tot niet gangbare manieren van bedrijfsovername aan bod. In dit hoofdstuk wordt bekeken of er mogelijkheden zijn voor de landbouw om deze vormen toe te passen in de praktijk, rekening houdend met de doelstellingen. In hoofdstuk 3 komen de voorstellen van de werkgroep modernisering van de successiewetgeving die de familiestichting introduceerde aan bod. Om het geheel beter te kunnen analyseren wordt er in deze hoofdstukken gebruik gemaakt van een voorbeeld bedrijf. Als deze vormen allemaal geanalyseerd zijn en de voor- en nadelen (ook ten opzichte van de doelstelling) duidelijk zijn, zullen de voorstellen voor de nieuwe ondernemingvorm in hoofdstuk 4 worden gepresenteerd. In hoofdstuk 5 zal het voorbeeldbedrijf als voorbeeld dienen hoe de nieuwe ondernemingsvorm er nu in de praktijk uit gaat zien. In hoofdstuk 6 worden de belemmeringen rond de nieuwe vorm aangegeven en mogelijke oplossingen aangedragen. Daarna volgen ter afsluiting in hoofdstuk 7 de voor- en nadelen van de nieuwe vorm ten opzichte van bestaande vormen en in hoofdstuk 8 de conclusie over de nieuwe ondernemingsvorm en de toepassing hiervan.

Het gebruikte voorbeeldbedrijf ziet er als volgt uit:

De familie 5.1.2e heeft een melkveehouderijbedrijf in het Friese Boarnsterhim. Ze melken hier 65 melkkoeien op 40 ha land in eigendom. De familie bestaat uit:

Vader: 5.1.2e (60) moeder: 5.1.2e (60)
Zoon: 5.1.2e (29) twee dochters: 5.1.2e (35) en 5.1.2e (31).

In overleg met de twee dochters is besloten dat zoon 5.1.2e het bedrijf gaat overnemen. Samen met de ouders gaat hij de verschillende manieren van overname bekijken. Verdere bedrijfsgegevens zullen in hoofdstuk 5 worden geïntroduceerd.

In het rapport wordt vaak gesproken over rechtspersonen en natuurlijke personen. Mensen van vlees en bloed, worden aangeduid als natuurlijke personen. Een natuurlijk persoon kan rechtshandelingen verrichten waardoor er voor die persoon rechten en plichten ontstaan of teniet gaan. De rechtspersoon is een bepaalde organisatie, die volgens het Nederlandse recht zelfstandig drager van rechten en verplichtingen kan zijn. Als er wordt geschreven over de voortzetter, gaat het om de natuurlijke persoon, die het bedrijf voortzet, in het voorbeeld de zoon van de staker.

3783706 0004

1 Bestaande ondernemingsvormen voor de landbouw

1.1 Maatschap

De maatschap (MTS) is een ondernemingsvorm die in de land- en tuinbouw veel wordt gebruikt. Dit gebeurt vaak met het oog op de bedrijfsopvolging. De maatschap is een overeenkomst, waarbij twee of meer personen zich verbinden iets in gemeenschap in te brengen, met de bedoeling om het voordeel dat daaruit zal ontstaan met elkaar te delen.

1.1.1 Oprichting

Een MTS is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer ondernemers. Daarbij word afgesproken wat elke maat in de maatschap inbrengt. Dat kan onder andere bestaan uit vermogen en onroerende goederen, pachtcontracten, maar ook arbeid. Als er goederen worden ingebracht, zijn er twee mogelijkheden om dit te doen, namelijk:

- Het gebruik wordt ingebracht, waardoor de andere maten geen mede- eigenaar worden. De maat die eigenaar is van het goed, krijgt een vergoeding.
- Het vermogen wordt ingebracht, waardoor de andere maten wel mede- eigenaar worden. Daarvoor moet meestal voor betaald worden. De andere maten hebben dan een schuld aan de inbrengende maat. Als het goed in waarde stijgt, delen alle maten daarin mee.

In het voorbeeld zou de zoon samen met vader en/of moeder in MTS gaan. Dit is dan bedoeld om het bedrijf na een aantal jaren over te nemen, waarbij de voortzetter tot die tijd vermogen kan opbouwen. Het vermogen wordt door de ouders ingebracht in de MTS waarbij de bestaande stille reserves vaak worden voorbehouden aan de ouders. Stille reserves zijn het verschil tussen de boekwaarde van het bedrijf en de verkoopwaarde of vrijeverkeerswaarde van het bedrijf.

In het maatschapcontract worden vaak de verschillende voorwaarden rondom de toekomstige bedrijfsovername bepaald. De grondslag voor de waardering wordt ook vaak al in het maatschapcontract bepaald. Meestal wordt het bedrijf eerst getaxeerd. De grond wordt hierna meestal op de verpachte waarde gezet en voor dit bedrag overgenomen. De gebouwen gaan vaak voor de taxatiewaarde over naar de voortzetter. Als er een pachtcontract op rust kunnen ze ook voor de verpachte waarde worden overgedaan. Quotum mag voor niets overgedragen worden. Het quotum dat nog niet is afgeschreven wordt meestal voor boekwaarde overgenomen. De veestapel en de machines gaan vaak op de werkelijke waarde over naar de voortzetter, maar dit kan ook tegen boekwaarde. Dit leidt vaak, ondanks dat het tegen een lagere waarde wordt overgenomen en er een flinke schenking richting de voortzettende zoon plaatsvindt, tot grote bedragen die betaald moeten worden.

Omdat het bedrijf in zijn geheel wordt overgenomen zijn er meestal voldoende financieringsmogelijkheden bij de bank, omdat er voldoende zekerheden voor de bank zijn. Dit levert vaak een hoge financieringsdruk op en veel vreemd vermogen.

Een verblijvingsbeding (als een van de maten uittreedt of overlijdt, dan gaan de bezittingen automatisch over op de overblijvende maat. Deze moet hiervoor wel betalen aan de uittredende maat of diens erfgenamen) en/of overnamebeding (dit beding geeft de voortzettende maat het recht om die zaken van de uittredende maat over te nemen. Als deze is overleden, worden deze overgenomen van de erfgenamen) is in de maatschapakte dan ook een vast onderdeel om te bereiken dat de bedrijfsopvolger ook daadwerkelijk in de gelegenheid is het eigendom van de bedrijfsmiddelen te claimen. De positie van de zussen ten opzichte van de voortzettende zoon speelt daarbij ook een grote rol.

3783706 0004

In een meerwaardeclausule kan worden afgesproken dat wanneer de voortzettende zoon het bedrijf na overname binnen een afgesproken termijn (bijvoorbeeld 5 of 10 jaar) verkoopt en zo de stille reserves verzilvert, deze de meerwaarde alsnog (deels) moet uitbetalen aan ouders of zussen. Deze clausule wordt ook wel toegepast bij de VOF en CV.

Tegenwoordig duurt de maatschapperiode voor overname steeds langer. 5 tot 10 jaar is al heel gewoon, omdat bij de overname steeds meer vermogen moet worden overgenomen. Dit heeft over het algemeen geen voordelen voor diegene die het bedrijf overneemt. Deze kan immers moeilijker alleen beslissingen nemen die hem goed lijken voor de toekomst van zijn bedrijf, omdat hij dan rekening met zijn ouders moet houden. Dit kan enige frictie geven binnen de familie. Beter is het om het bedrijf zo snel mogelijk over te dragen aan de voortzetter.

De oprichtingstijd van een maatschap is niet erg lang en de oprichtingskosten zijn niet erg hoog.

1.1.2 Bevoegdheden

Als een maat een overeenkomst sluit, geldt deze alleen voor hem en niet voor de maatschap. De belangrijkste uitzonderingen op de regel zijn:

- De maat die de overeenkomst afsluit, heeft toestemming van de andere maten. Hij handelt dus met een volmacht.
- Alle maten hebben een overeenkomst ondertekend.
- De MTS heeft voordelen van de overeenkomst gehad.

1.1.3 Aansprakelijkheid

Als een maatschap schulden heeft, zijn alle maten voor een gelijk deel aansprakelijk. Dat betekent dat de ene maat niet voor de andere hoeft op te draaien als deze zijn deel niet kan betalen. Ze zijn dus niet hoofdelijk aansprakelijk. Wel is iedere maat voor zijn deel van de schulden ook aansprakelijk met zijn privé- vermogen.

Een MTS heeft geen afgescheiden vermogen. Dat betekent dat, als één van de maten privé schulden heeft, de schuldeiser beslag kan laten leggen op zijn bezittingen in de MTS. Een MTS kan dus in de problemen komen door privé- omstandigheden van één van de maten. Hieruit blijkt dat de maten op elkaar moeten kunnen vertrouwen. Daarom bestaan maatschappen meestal uit personen die familie van elkaar zijn of personen die elkaar goed kennen.

1.1.4 Winstverdeling

Het doel van de MTS is om met behulp van de inbreng voordelen te behalen. De wet zegt dat de winst wordt verdeeld op basis van hun inbreng. Dit is echter regelend recht, zodat er ook een andere verdeling mag worden afgesproken. Er mogen echter geen maten uitgesloten worden van de winst. In de overeenkomst kan wel afgesproken worden dat het verlies ten laste van bijvoorbeeld één maat komt.

3783706 0004

1.1.5 Beëindiging

De maatschap kan op verschillende manieren eindigen. Namelijk door:

- Overlijden van één van de maten.
- Opzegging door één van de maten.
- Arbeidsongeschiktheid van één van de maten.
- Faillissement of onder curatele stelling van één van de maten.
- Het bereiken van de einddatum, als deze in de maatschapovereenkomst is genoemd.

Een goede maatschapovereenkomst vermeldt ook wat er in al deze gevallen dient te gebeuren.

1.1.6 Vererving

Wat nu als de ouders overlijden nog in de maatschapperiode? Ondanks dat de zoon al in de maatschap zit, heeft de definitieve overname nog niet plaats gevonden. Als er niets geregeld is, vindt er een versnippering van het vermogen plaats over de erfgenamen. Door de verschillende bedingen heeft hij wel het recht het vermogen te kopen van de erfgenamen. Probleem is dan wel dat dit een zodanig hoge financieringslast op kan leveren dat hij dit onmogelijk kan financieren. Dit kan het einde van het bedrijf betekenen.

Als er is getrouwd op huwelijksvoorwaarden gaat het vermogen naar de langstlevende.

Een goed testament van de overdragende ouders kan voorkomen dat elk kind zijn rechten claimt op een minimaal erfdeel. Er kan echter niet minder onterft worden dan de legitieme portie, waar de zussen recht op hebben. In dit geval zou dat 2/6 van het vermogen zijn. Dit is echter beter te financieren door de voortzettende zoon. Wel vindt er op deze manier een grote bevoordeling plaats richting de zoon.

1.1.7 Fiscale positie

1.1.7.1 Inkomstenbelasting

De maten geniet winst uit onderneming die volgens de wet op de inkomstenbelasting wordt belast. Het tarief van deze belasting is onderverdeeld in schijven en kan oplopen tot 52%. Deze staan in de tabel 1.

Belastbaar inkomen meer dan	doch niet meer dan	belastingtarief	tarief premie volksverzekeringen	totaal tarief	heffing over totaal van de schijven
-	€ 15.883	1,70%	31,20%	32,90%	€ 5.225
€ 15.883	28.850	7,20%	31,20%	38,40%	10.204
28.850	49.464	42 %		42 %	18.861
49.464		52 %		52 %	

Tabel 1: inkomstenbelasting 2003 voor personen jonger dan 65 jaar (bron: FIN).

Daarnaast is er soms recht op ondernemersfaciliteiten en is er de mogelijkheid tot opbouwen van een fiscale oudedagsreserve.

3783706 0004

Winst door waardeveranderingen van landbouwgronden is onder de landbouwvrijstelling vrijgesteld van inkomstenbelasting. Winst als gevolg van een interne oorzaak vallen niet onder de landbouwvrijstelling. Dit zijn waardeveranderingen die ontstaan door bijvoorbeeld de aanleg van drainage. Ook niet- agrarische waardeveranderingen die veelal het gevolg zijn van bestemmingswijzigingen zijn belast.

De mogelijkheid tot geruisloos doorschuiven wordt ook regelmatig toegepast in de landbouw. De regeling houdt in principe in dat de staker de belastingheffing (over de stakingswinst) bij overdracht van de onderneming achterwege laten. De daaraan verbonden voorwaarde is dat de voortzetter de fiscale boekwaarden van de staker overneemt en verder voortzet. De fiscale oudedagsreserve (FOR) kan niet worden doorgeschoven. Daarover moet worden afgerekend. Dit wordt bij het inkomen opgeteld en valt zo binnen de inkomstenbelasting in box 1. Er is wel de mogelijkheid de FOR om te zetten in een lijfrente. Een lijfrente is een van het leven afhankelijke periodieke uitkering die voortvloeit uit een op eigen initiatief getroffen voorziening en die geen verband houdt met een dienstbetrekking. Met een lijfrente kan er voor gezorgd worden dat er pas een uitkering wordt gedaan als de staker 65 of ouder is. Dit is belastingtechnisch interessant omdat er dan voor de staker lagere belastingtarieven gelden. Dit is te zien in de tabel 2.

Belastbaar inkomen meer dan	doch niet meer dan	belastingtarief	tarief premie volksverzekeringen	totaal tarief	heffing over totaal van de schijven
-	€ 15.883	1,70%	13,30%	15 %	€ 2.382
€ 15.883	28.850	7,20%	13,30%	20,50%	5.040
28.850	49.464	42 %		42 %	13.697
49.464		52 %		52 %	

Tabel 2: inkomstenbelasting 2003 voor personen van 65 jaar en ouder (bron: FIN).

1.1.7.2 Schenking- & successierechten

Als de overnameprijs te laag is, is de opvolger in eerste instantie schenkingsrechten verschuldigd. Wel is onder voorwaarden een gedeeltelijke, voorwaardelijke kwijtschelding mogelijk. In dat geval worden de volgende bedragen kwijtgescholden:

- De waarde van het quotum en andere productierechten.
- Het verschil tussen de vrije marktwaarde van grond en de verpachte waarde.
- 25% over de vrije marktwaarde van het bedrijf min de vrijstelling van quotum en min de vrijstelling van grond.

Kwijtschelding is mogelijk als de staker voor meer dan 45% arbeidsongeschikt is of 55 jaar of ouder is. Bovendien moet worden voldaan aan de beziteis van 5 jaar en een voortzettingseis van 5 jaar bij overlijden en 10 jaar bij schenking (bron: O&O).

Dit was de regeling die tot 1 januari 2002 toegepast is. Momenteel is de NAJK en de VLB in onderhandeling met de belastingdienst over de schenking- en successierechten wetgeving (going concern waarde).

1.1.7.3 Overdrachtsbelasting

Overdrachtsbelasting hoeft meestal niet betaald te worden bij overdracht van de onderneming van ouders naar kinderen. Daarbij is de vorm van overdracht wel van belang. Als het bedrijf niet in één keer wordt overgedragen wordt het moeilijker.

3783706 0004

1.2 Vennootschap onder firma

De vennootschap onder firma (VOF) is een maatschap tot uitoefening van een bedrijf, onder een gemeenschappelijke naam aangegaan.

1.2.1 Oprichting

Oprichting gebeurt door het maken van een authentieke akte bij de notaris of een onderhandse akte. In deze akte is de samenwerkingsovereenkomst vastgelegd. De authentieke akte heeft een grotere bewijskracht als er onenigheid tussen de firmanten ontstaat. De firma moet altijd ingeschreven worden in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

1.2.2 Bevoegdheden

Als maatschap.

1.2.3 Aansprakelijkheid

Firmanten zijn hoofdelijke aansprakelijk voor schulden van de firma. Dat betekent dat een schuldeiser één van de firmanten kan dwingen de schulden volledig te betalen. Deze firmant moet dan zorgen dat de andere firmanten hun deel met hem afrekenen. Als de firma failliet gaat, dan gaan de firmanten privé ook failliet. Maar dit geldt voor alle persoonlijke ondernemingsvormen.

Ieder firmant heeft twee soorten vermogen, namelijk privé vermogen dat niet in de firma is belegd, en het afgescheiden vermogen dat wel in de firma belegd is. Als een firmant privé- schulden heeft, kunnen zijn schuldeisers alleen aan zijn privé- vermogen komen.

1.2.4 Winstverdeling

De winstverdeling gaat op dezelfde manier als bij de maatschap.

1.2.5 Beëindiging

Als maatschap.

1.2.6 Vererving

Als maatschap.

1.2.7 Fiscale positie

De belastingen die voor de maatschap gelden, gelden ook voor de VOF.

3783706 0004

1.3 Commanditaire vennootschap

Een commanditaire vennootschap (CV) is een samenwerking van één (of meer) beherende vennoten en één (of meer) stille vennoten. De beherende vennoot leidt het bedrijf en heeft dezelfde rechten en plichten als de firmant van een firma. De stille vennoot heeft alleen maar geld of vermogen in het bedrijf gestoken, maar bemoeit zich niet met de leiding.

1.3.1 Oprichting

De oprichting vindt op dezelfde manier plaats als bij de firma.

1.3.2 Bevoegdheden

Als maatschap.

1.3.3 Aansprakelijkheid

De stille vennoten zijn slechts aansprakelijk tot het bedrag van hun inbreng. De stille vennoten zijn niet hoofdelijk aansprakelijk.

1.3.4 Winstverdeling

De winstverdeling gaat op dezelfde manier als bij de maatschap omschreven.

1.3.5 Beëindiging

Als maatschap.

De CV is vaak de laatste stap voordat de ouders daadwerkelijk overdragen. Onder de nieuwe belastingwetgeving zijn er een aantal wijzigingen waardoor de medegerechtigde (de overdragende vennoot) geen ondernemer meer is en daarom ook geen recht heeft op ondernemersfaciliteiten. Feitelijk verschaffen de ouders het vermogen en zijn gerechtigd tot de toekomstige stille reserves. Op deze manier wordt de definitieve overname dus uitgesteld tot het overlijden van de ouders.

Voor de ouders kan dit laatste problemen opleveren wanneer de oudedagsvoorziening het vermogen is dat in het bedrijf achter blijft. Daarnaast lopen de ouders een risico met het vermogen in het bedrijf. Ook zal er na overlijden van de ouders kans zijn op versnippering van het bedrijf, omdat iedereen recht heeft op zijn legitieme portie. Dit kan voor de voortzetter grote problemen opleveren.

1.3.6 Vererving

Als maatschap

1.3.7 Fiscale positie

Als bij maatschap, zolang de stille vennoot ook deelt in de waardestijging of daling van het bedrijf.

3783706 0004

1.4 Naamloze vennootschap & besloten vennootschap

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV) is een rechtspersoonlijkheid bezittende vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal, waarin iedere vennoot één of meer aandelen heeft. Aandeelbewijzen worden niet uitgegeven. De aandelen zijn niet vrij overdraagbaar.

De naamloze vennootschap (NV) is een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal, waarin iedere vennoot één of meer aandelen heeft. De NV mag wel aandeelbewijzen uitgeven.

1.4.1 Oprichting

Om een NV/BV op te richten moet aan een aantal eisen worden voldaan:

Er is een authentieke akte (door de notaris mede ondertekend) nodig; de oprichtingsakte. Deze omvat onder andere:

- De naam van de NV/BV.
- De vestigingsplaats.
- Het doel van de NV/BV.
- De wijze waarop de bestuurders worden aangesteld en vervangen.
- De grootte van het ingebrachte kapitaal.

De minister van Justitie moet de statuten goedkeuren en een 'Verklaring van Geen Bezwaar' afgeven. De minister zal de verklaring weigeren als:

- De NV/BV in strijd is met de wet, de openbare orde of de goede zeden.
- Het ingebrachte kapitaal niet aan bepaalde eisen voldoet, de zgn. kapitaaleisen.

Zoals gezegd, stelt de minister van justitie bij de oprichting een aantal kapitaaleisen. Een van de belangrijkste eisen is dat bij de oprichting een minimum kapitaal in de vennootschap moet worden gestort. Het vereiste kapitaal bedraagt €18.000,- (bron: KvK).

De oprichtingsakte en de 'Verklaring van Geen Bezwaar' moeten in de staatscourant worden gepubliceerd. De NV/BV moet ingeschreven worden in het Handelsregister van de kamer van koophandel en krijgt een dossiernummer. Dit moet op alle uitgaande schriftelijke stukken vermeld worden, met uitzondering van advertenties en andere reclame uitingen.

De NV/BV zijn wettelijk verplicht hun jaarstukken te publiceren. Ze moeten bij de Kamer van Koophandel gedeponeerd worden. Iedereen kan ze inzien. De jaarstukken bestaan uit:

- De jaarrekening. Deze bevat de balans, winst- en verliesrekening en de toelichting.
- Het jaarverslag van de directie. Daarin wordt teruggekeken naar het afgelopen jaar en de plannen van de komende jaren uit de doeken gedaan.
- De toelichting van de accountant die de stukken opgesteld en gecontroleerd heeft.

Kleine BV's hebben een beperkte publicatieplicht. Dit houdt in dat zij alleen de balans en de toelichting moeten publiceren.

3783706 0004

De NV/BV kan snel opgericht worden (3-6 weken), maar het kan soms ook zeer lang duren (3 tot 12 maanden) (bron: Sou). Daarnaast is het een dure vorm voor oprichting, mede door hoge notariskosten, naamonderzoek, justitie enz. Direct na oprichting moet de vennootschap worden ingeschreven in het handelsregister.

In de landbouwpraktijk is een NV/BV bij overname alleen aantrekkelijk bij hoge winsten. Wordt de onderneming in de vorm van een besloten vennootschap gedreven, dan geschiedt de bedrijfsoverdracht door overdracht van de aandelen aan de bedrijfsopvolger(s). In diverse gevallen ontstaan hierbij fiscale en juridische problemen. Vooral de financiering van de koopsom voor de aandelen en de aflossing van een eventueel daarvoor af te sluiten lening kunnen tot ingewikkelde situaties leiden. De aandelenoverdracht zelf moet bij notariële akte gebeuren. Naast de al geschetste problemen van belastingtechnische en juridische aard, spelen sinds enige jaren ook kwesties die bij overdracht van de onderneming ontstaan op het gebied van productiemiddelen als melkquota, suikerquota en mestquota.

Landbouwvrijstelling kan bij overname met een BV niet gebruikt worden. Er mag wel geruisloos worden doorgeschoven, als de hierbij behorende aanvraag bij de belastingdienst wordt goedgekeurd.

1.4.2 Organen en haar bevoegdheden

De dagelijkse leiding van de NV/BV is in handen van een directeur (of directie). Hij is werknemer en dus in loondienst. De directeur wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA heeft de hoogste macht en heeft de volgende taken:

- Benoeming, ontslag of schorsing van de directeur of directie.
- Vaststelling van de jaarstukken die door de directie is opgesteld.
- Wijziging van statuten.
- Benoeming van de Raad van Commissarissen.

De AVA is een bijeenkomst van de eigenaren van de NV/BV. Hoe meer aandelen een aandeelhouder heeft, hoe zwaarder zijn stem weegt. Elk aandeel geeft stemrecht. Zo mag iemand met 50 aandelen ook 50 stemmen uitbrengen. De Raad van Commissarissen moet toezicht houden op de directie en de gang van zaken in de onderneming.

1.4.3 Aansprakelijkheid

In principe zijn aandeelhouders nooit verder aansprakelijk dan tot het bedrag waarvoor zij deelnemen in de vennootschap. De aandeelhouder is niet aansprakelijk voor de schulden die de vennootschap heeft.

Zoals net al gezegd moet direct na oprichting de vennootschap worden ingeschreven in het handelsregister. Zolang dit niet is gebeurt, is iedere bestuurder persoonlijk aansprakelijk voor alle tijdens zijn bestuur verrichtte handelingen waardoor hij de vennootschap verbindt. De directeur van de vennootschap is meestal werknemer. Indien hij zijn taak als bestuurder goed verricht, zal hij niet door de vennootschap en ook niet door derden kunnen worden aangesproken voor schulden van de vennootschap. Dit ligt anders wanneer de directeur of bestuur van commissarissen zijn werk niet goed heeft gedaan en er sprake is van 'onbehoorlijk bestuur'. De wet noemt een fors aantal situaties waarin de bestuurder persoonlijk aansprakelijk kan zijn.

3783706 0004

1.4.4 Winstverdeling

De aandeelhouders zijn de eigenaren van de NV/BV. Zij hebben ook recht op een winstuitkering. Deze winstuitkering heet dividend. De aandeelhouders stellen tijdens de jaarlijkse vergadering vast hoe hoog de winstuitkering wordt. Dividend mag alleen uit de winst betaald worden. Voordat er dividend wordt uitbetaald, moeten eerst de verliezen uit voorgaande jaren zijn goedgemaakt.

1.4.5 Beëindiging

De NV/BV eindigt door faillissement of door een opheffingsbesluit van de AVA.

1.4.6 Vererving

Op zich vindt de vererving bij een BV op dezelfde manier plaats als bij de maatschap, met het verschil dat het vermogen in de vorm van aandelen aanwezig is. Dit betekent dat het vermogen niet in contanten wordt uitgekeerd, maar dat de familie aandelen in de BV krijgt. Als zij de aandelen contant willen maken, moeten zij deze aan de andere aandeelhouders aanbieden. Zo kan de voortzettende zoon langzaam het bedrijf in het geheel overnemen. Probleem hierbij kan wel zijn dat de zoon niet de meerderheid heeft op de aandeelhoudersvergadering en zo de zeggenschap niet volledig in handen heeft. Dit kan voorkomen worden door in de statuten regelingen op te nemen om voldoende zeggenschap te verzekeren.

Er vindt dus in het bovenstaande geval versnippering van het bedrijf plaats.

1.4.7 Fiscale positie

Binnen een maand na oprichting moet aangifte kapitaalsbelasting worden gedaan en het verschuldigde bedrag, 0,55% over de waarde van dat wat wordt ingebracht, worden betaald.

1.4.7.1 Vennootschapsbelasting

Over de winst moet vennootschapsbelasting betaald worden. Als de winst voldoende groot is, is dit minder dan via de inkomstenbelasting betaald moet worden. De vennootschapsbelasting bedraagt 29% over de eerste €22.689,- en 34,5% over het meerdere (bron: L&F). Als een aandeelhouder van een NV/BV meer dan 5% van de aandelen bezit, wordt dit aanmerkelijk belang genoemd. De inkomsten uit aanmerkelijk belang, zoals dividend en winst door eventuele verkoop van aandelen, worden in het nieuwe belastingstelsel belast in box 2 met 25% (bron: FIN).

Zoals eerder al is aangegeven, geldt de landbouwvrijstelling bij overdracht van een bedrijf wel, maar bij beëindiging niet. De meerwaarde van het land wordt belast als een winstuitkering op de aandelen, dus met 25% dividendbelasting (bron: FIN). Dit kan tot een hoge belastingclaim leiden.

1.4.7.2 Overdrachtsbelasting

De inbreng van een onroerende zaak in een NV/BV kan onder voorwaarden zonder heffing van overdrachtsbelasting plaatsvinden. Eén van de voorwaarden voor deze zogenoemde inbrengvrijstelling is dat de onroerende zaak deel uitmaakt van een in het geheel ingebrachte onderneming. Een onderneming is een organisatie van kapitaal en arbeid met het doel om winst te behalen. Is er geen gehele onderneming ingebracht dan geldt de vrijstelling niet. Dan moet er 6% overdrachtsbelasting worden betaald.

3783706 0004

1.5 Pachten

Pacht is een vorm die bij bedrijfsovername vaak wordt gecombineerd met de maatschap. De voortzetter pacht hierbij het land van de ouders. Zo blijft de overnamesom lager, met wel het volledige recht van het gebruik van het land. In de paragraaf 1.5 wordt erfpacht niet behandeld, omdat dit sterk overeen komt met Fagoed, die wordt uitgelegd in paragraaf 1.6.

1.5.1 Oprichting

Er is sprake van pacht als aan drie voorwaarden wordt voldaan:

- Er is een mondelinge of schriftelijke overeenkomst.
- Er wordt een tegenprestatie geleverd, meestal een pachtsom in geld, maar dit kan ook in de vorm van diensten of goederen.
- Er wordt hiervoor land- en/of gebouwen voor agrarisch gebruik ter beschikking gesteld.

Iedere overeenkomst moet schriftelijk aan de grondkamer, de toeziende instantie op naleving van de pachtwet, worden toegestuurd. Dit geldt ook voor de wijzigingsovereenkomsten van de pachtprijs. De grondkamer kan overeenkomsten goedkeuren, wijzigen of vernietigen. Zo kan de grondkamer de afgesproken pachtprijs verlagen als de pachtsom boven de vastgestelde normen komt. Een ander aspect van de toetsing is de duur van de overeenkomst. Deze is voor een hoeve (land en gebouwen) minimaal 12 jaar en voor los land minimaal 6 jaar. Dit noemt men de wettelijke periode. Slechts als er sprake is van een bijzondere omstandigheid zal de grondkamer een korter duur goedkeuren. Bij teeltpacht en eenmalige pacht geldt dit niet (bron: LNV).

Pachten is qua oprichtingskosten en oprichtingstijd gunstig. Probleem bij pachten kan zijn dat er te weinig onderpand is voor de financiering van de rest van het bedrijf. Als er bijvoorbeeld quotum moet worden bijgekocht en het bedrijf pacht de grond en heeft al een redelijk hoge financiering, dan kan de bank zeggen dat er niet meer bij gefinancierd kan worden.

1.5.2 Rechten en plichten

De regels van de pachtwet zijn zodanig dat de opvolgende zoon (maar ook andere bloedverwanten of aanverwanten in rechte lijn en pleegkinderen) in plaats kunnen worden gesteld van de pachter. Voor de bedrijfsovername is dit een belangrijke regel. Ook de echtgenoot/ echtgenote heeft deze rechten. Verder kan een medepachter als enige pachter verder gaan. Wanneer verpachter en pachter het niet eens worden over wie er in de plaats komt van de pachter, kan de Pachtkamer een uitspraak doen.

De pachter heeft ook de mogelijkheid om via de Pachtkamer te vorderen dat zijn echtegenoot/ echtgenote of bloed- en aanverwanten en eventuele pleegkinderen aangemerkt worden als medepachter. Dit is onder andere voor de vorming van een maatschap van belang.

3783706 0004

Pachter en verpachter kunnen afspraken maken over wie het onderhoud moet verzorgen. Wanneer er niets is geregeld, zal de verpachter het grote onderhoud moeten betalen en de pachter de geringe en dagelijkse reparaties. De pachter mag de bestemming, inrichting of de gedaante van het gepachte niet zonder schriftelijke toestemming van de verpachter veranderen. Brengt de pachter na deze toestemming, op eigen kosten, een verbetering aan (denk hierbij ook aan het bouwen van een schuur), dan kan hij aan het einde van de pachtovereenkomst hiervoor een redelijke vergoeding vragen. Weigert de verpachter toestemming te geven voor verbetering, dan is dit via de Grondkamer af te dwingen. Een goede vergoedingsregeling bij bijvoorbeeld nieuwbouw, is ook te realiseren via een opstalrecht.

De pachtprijs wordt bepaald op basis van de vrije verkeerswaarde van het perceel landbouw- grond in onverpachte staat en uitgaande van voortgezet agrarisch gebruik. De hoogst toelaatbare pachtprijs kan echter niet meer dan 2% van de vrije verkeerswaarde van het pachtobject bedragen, en ook niet meer dan de regionale pachtnorm, als die lager is dan 2% van de vrije verkeerswaarde (bron: LNV). Pachter en verpachter kunnen in onderling overleg de pachtprijs wijzigen. De Grondkamer toetst deze wijziging aan de normen die zijn vastgelegd in Pachtnormenbesluit. Herziening van de pachtprijs is eenzijdig mogelijk binnen een jaar na de vaststelling van de normen of wanneer een driejaarlijkse periode is verstreken. Dit kan door een verzoek aan de Grondkamer om de maximale pachtprijs vast te stellen. Verlenging van de pacht moet worden aangevraagd bij de Pachtkamer.

1.5.3 Beëindiging

Na het einde van de overeengekomen (wettelijke) periode, schrijven de dwingende bepalingen van de Pachtwet voor dat de overeenkomst steeds verlengd wordt met 6 jaar. Alleen wanneer pachter of verpachter in de periode tussen 3 en 1 jaar voor het einde van de lopende overeenkomst met een aangetekende brief of deurwaardersexploot opzegt, kan er (eenzijdig) een einde aan de overeenkomst komen. In de praktijk is het vrijwel altijd de pachter die de pacht opzegt.

1.5.4 Vererving

Als de ouders zouden overlijden voor de definitieve overname kan de pacht van de grond gewoon doorgaan. Zoals eerder al is aangegeven zijn de regels van de pachtwet zodanig dat de opvolgende zoon (maar ook andere bloedverwanten of aanverwanten in rechte lijn en pleegkinderen) in plaats kunnen worden gesteld van de pachter. In dit geval zal er dus een versnippering van het vermogen over de zoon en dochters ontstaan. De dochters kunnen echter beslissen dat zij het land gewoon door willen blijven verpachten aan de voortzettende zoon. De zoon heeft daarnaast als pachter recht op de eerste koop van het land.

3783706 0004

1.5.5 Fiscale positie

In fiscaal opzicht onderscheidt het verpachten van eigendomsbedrijven zich in principe niet van de directe overdracht. Ook hier is er sprake van volledig staking van de onderneming door de overdragende ouder(s). Bij verpachting blijven de verpachte onroerende goederen eigendom van de overdrager en worden naar het privé- vermogen overgebracht.

1.5.5.1 Inkomstenbelasting

Pachtvergoedingen worden bij het inkomen opgeteld en vallen dan in belastingbox 1.

Bij het berekenen van de stakingswinst wordt de ontvangen verkoopsom verminderd met de boekwaarde op het moment van overdracht. Is er geen verkoopsom, of is deze op niet zakelijke wijze bepaald, dan wordt uitgegaan van de vrije waarde. Ter gelegenheid van de bedrijfsoverdracht aan de opvolger verpachten van onroerende goederen kan door de fiscus als niet zakelijk worden gezien. Er wordt dan in fiscaal opzicht het pachtcontract genegeerd en er wordt dan niet van de waarde in verpachte staat, maar van de vrije marktwaarde uitgegaan om de stakingswinst te berekenen. Dit is voor de landbouwgrond geen probleem, omdat hier de landouwvrijstelling gebruik kan worden. Bij de overige middelen kan het wel een probleem zijn omdat geruisloos doorschuiven bij verpachten niet altijd mogelijk is. Om in aanmerking te komen voor deze faciliteit is het noodzakelijk de gehele onderneming over te nemen of een (zelfstandig) gedeelte van de onderneming, waar bij verpachten niet altijd sprake van is. Er is dus een kans dat er moet worden afgerekend over de stille reserves.

1.5.5.2 Overdrachtsbelasting

Overdrachtsbelasting is men bij de uiteindelijke overdracht van vrijgesteld. Hier staat geen maximale termijn voor waarbinnen dit moet plaatsvinden. De overdracht moet wel binnen de familieband ouders/ kinderen en grootouders/ kleinkinderen plaatsvinden.

3783706 0004

1.6 Fagoed

Fagoed is een fonds, onder andere opgericht door de Rabobank, optredend als belegger in agrarische onroerende zaken. Het fonds koopt landbouwgronden tegen maximaal 70% van de vrije marktwaarde en geeft deze in erfpacht uit. Als minimale objectgrootte geldt 10 hectare of een minimale investering van € 160.000 (bron: Fg). Het benodigd kapitaal wordt verschaft door institutionele beleggers in Nederland, zoals pensioenfondsen. Deze zijn veelal bereid te investeren in Nederlandse landbouwgrond. Fagoed- financiering is een geïndexeerde lening op basis van erfpacht. Er worden hierbij algemene erfpachtbepalingen gehanteerd waarin de rechten en verplichtingen van het fonds en de erfpachter worden geregeld.

1.6.1 Oprichting

Bij Fagoed bestaat de mogelijkheid tot het afsluiten van een erfpachtovereenkomst van 27, 39 of 48 jaar.

1.6.2 Rechten en plichten

De erfpachter, in het voorbeeld de zoon, moet de landbouwgrond zorgvuldig beheren en uitsluitend gebruiken voor agrarische bedrijfsuitvoering. Hij draagt ook het volledige onderhoud. Voor sommige zaken heeft de erfpachter toestemming van Fagoed nodig, zoals bij:

- Stichten van opstallen of aanleggen van voorzieningen of beplantingen.
- Wijzigingen van bestemming, aard, inrichting.
- Afvoeren van oppervlaktedelfstoffen.
- Verpachten, verhuren of in ondererfpacht uitgeven.
- Verkoop of met hypotheek belasten van het erfpachtrecht.

De leverings- en productierechten blijven eigendom van de erfpachter. Alle zakelijke lasten, zoals waterschapslasten en ruilverkavelingsrente, zijn ook voor rekening van de erfpachter.

Erfpacht is een zakelijk recht. Het is een grondgebruikvorm die instaat tussen eigendom en pacht. De erfpachtovereenkomst moet notarieel worden vastgelegd. Een belangrijk kenmerk van erfpacht is dat de erfpachter hetzelfde genot van de zaak heeft als de eigenaar. Hiervoor wordt een jaarlijkse canon betaald door de erfpachter. Deze canon wordt geïndexeerd. De hoogte van de jaarlijkse vergoeding wordt berekend als percentage van de transactiesom. De transactiesom is de koopprijs van de grond, vermeerderd met de overdrachtskosten. De overdrachtskosten bestaan uit; overdrachtsbelasting, kadastraal recht en notariskosten. Het canonpercentage bedraagt bij uitbrengen van dit rapport 3,2% (bron: Fg). Het canonpercentage blijft gedurende de looptijd ongewijzigd. De betaling vindt plaats in twee termijnen per 1 mei en 1 november van ieder jaar. Voor het afsluiten van de erfpacht- overeenkomst wordt 1,25% afsluitprovisie (met een minimum van €1.361,-) in rekening gebracht bij de erfpachter (bron: Fg).

3783706 0004

1.6.3 Beëindiging

De erfpachter heeft het recht om bij het einde van de overeenkomst zijn grond terug te kopen. Bij overlijden van de erfpachter hebben zijn rechtsopvolgers dit kooprecht. Tussentijdse terugkoop is mogelijk na 15 jaar, 27 jaar en vervolgens na elke 6 jaar. Bij terugkoop van de grond wordt de koopprijs als volgt berekend:

Canonbedrag op het terugkoopmoment, ná indexatie * (100/canonpercentage).

De terugkoopprijs bedraagt minimaal de oorspronkelijke transactiesom. Als maximum geldt de waarde vrij van pacht op het moment van terugkoop, dus de vrije marktwaarde.

1.6.4 Vererving

Omdat de zoon het land in eerste instantie koopt en gelijk verkoopt aan Fagoed, heeft hij geen problemen met versnippering van het vermogen. Hij heeft recht om het land terug te kopen zoals hierboven beschreven.

1.6.5 Fiscale positie

1.6.5.1 Inkomstenbelasting

In 1996 besliste de Hoge Raad dat Fagoed- financiering gekwalificeerd mag worden als geïndexeerde geldlening. Het gevolg hiervan is dat transactiekosten, canon en jaarlijkse indexatie van de hoofdsom fiscaal aftrekbaar zijn van de bedrijfswinst.

1.6.5.2 Overdrachtsbelasting

De overdrachtsbelasting is altijd 6%.

3783706 0004

2 Mogelijke ondernemingsvormen voor de landbouw

Na het analyseren van de bestaande ondernemingsvormen vinden de ouders dat de overname niet op de gangbare manier kan plaatsvinden, omdat de ouders de zoon niet zoveel willen bevoordelen ten opzichte van zijn zusjes en een versnippering van het bedrijf na het overlijden willen proberen te voorkomen, zoals dit bij de MTS, VOF, CV en verpachten zou kunnen gebeuren. Een langlopende meerwaardeclausule (zolang het bedrijf bestaat) zou een oplossing kunnen zijn, maar de ouders vinden het onredelijk dat de zoon voorgoed aan de meerwaardeclausule vastzit. Een kortlopende meerwaardeclausule vinden ze weer teveel een bevoordeling. Ze vinden dat de zoon de middelen tegen de getaxeerde vrije waarde zou moeten kopen en voor dat deel dat hij niet kan kopen moet iets anders bedacht worden. Een BV zou misschien een oplossing kunnen zijn, ondanks dat hiermee versnippering ontstaat, omdat er dan niet direct contant hoeft worden afgerekend met de dochters als de ouders overlijden omdat het vermogen in aandelen uitgegeven kan worden. De problemen die kunnen ontstaan als de dochters hun aandelen willen verkopen, zien ze echter niet zitten. Ook de andere problemen die kunnen ontstaan tijdens en na de overname via een BV zijn te divers om het een goede oplossing te vinden. Daarnaast vinden ze de oprichtingskosten te hoog. Het verkopen van de landbouwgrond aan Fagoed is in hun ogen een oplossing waar niet over te praten valt, omdat de kans dat de voortzettende zoon het land weer kan terugkopen, financieel gezien, volgens hen gering is. Daarnaast vindt de zoon de jaarlijkse kosten te hoog.

De ouders besluiten dat ze nu al tot een duurzame oplossing moeten komen voor alle partijen. De zoon wil graag het bedrijf voortzetten en stemt er mee in dat er wordt gezocht naar een andere vorm waarbij iedereen tevreden is.

In de paragraven 2.1 tot 2.3 wordt bekeken welke vormen er zijn die nog niet in de landbouw gebruikt worden maar wel eens toepasbaar zouden kunnen zijn als oplossing voor de genoemde problemen. Deze vormen komen zowel uit Nederland als buitenland.

De teksten die nu volgen zijn voor een groot deel geschreven met het oog op de hierboven geschetste problemen, om zo de verschillende voor- en nadelen goed in kaart te kunnen brengen. Daarom zal er in de verschillende passages niet op elk onderdeel even diep worden ingegaan.

2.1 Stichting

De stichting is een vorm die al jaren bestaat, en terug te voeren is naar het Romeinse recht. De juridische zelfstandigheid is in Nederland sinds het begin van de negentiende eeuw erkend, vooral onder invloed van de Duitse rechtswetenschap.

De rechtsfiguur de stichting werd lange tijd gezien als een organisatie met een ideëel doel. Men dacht hierbij aan organisaties die een hofje en dergelijke in stand hielden. In ruime kring werd aangenomen dat het stichtingsdoel 'het algemene nut' moest dienen, terwijl dit nuttige doel ten goede diende te komen aan een meer of minder ruime kring van personen. Tegenwoordig wordt de stichting in nagenoeg alle sectoren in het economische en maatschappelijke leven gebruikt. De stichting kan hierbij zelfs commerciële activiteiten ontwikkelen en deze activiteiten zelfs in haar doelstelling opnemen.

Zoals eerder al omschreven kunnen stichtingen actief zijn in alle sectoren van het maatschappelijke en sociale leven. Er bestaan stichtingen in de commerciële sector, de non- profit sector en de charitatieve sector. Stichting kunnen hierbij 'concernverbonden' zijn of afhankelijk van andere rechtspersonen zijn.

3783706 0004

('Concernverbonden') stichtingen in de commerciële sector (de zogenaamde 'nijvere' stichtingen) kunnen bijvoorbeeld werkzaam zijn op het gebied van de landbouw en de visserij, industrie, nutsbedrijven enz.

Wat betreft de ('concernverbonden') stichtingen in de non- profit sector moet men denken aan bijvoorbeeld woningbouwstichtingen en stichtingen die zich bezig houden met overige dienstverlening, bijvoorbeeld het onderwijs of bejaardenzorg enzovoort.

Bij ('concernverbonden') stichtingen werkzaam in de charitatieve sector gaat het onder meer om stichtingen die zich bezig houden met maatschappelijke dienstverlening zoals stichtingen als bedrijfs- en werknemersorganisaties, researchinstellingen, maar ook andere sociale organisaties zoals opvangtehuizen en stichtingen werkzaam op het gebied van de wettelijke sociale verzekeringen en dergelijke. Deze stichtingen hebben een ideële doelstelling.

2.1.1 Doelomschrijving

De wet kent rondom de stichting een positieve doelomschrijving. Dit houdt in dat de wet slechts de beperkingen aangeeft. Dit luidt als volgt: 'het doel van de stichting mag niet inhouden het doen van uitkeringen aan oprichters of aan hen die deel uitmaken van haar organen noch ook aan anderen tenzij wat deze laatste betreft de uitkeringen een ideële of sociale strekking hebben'. Deze beperkingen van het doel van de stichting betekent overigens niet dat betalingen aan oprichters, bestuurders en andere functionarissen onmogelijk zijn. Vergoedingen van gemaakte kosten is uiteraard mogelijk, terwijl ook vergoedingen voor beschikbaar gestelde tijd tot de mogelijkheden behoren, wanneer dit geen strijd oplevert met de wettelijke doelomschrijving van de stichting.

2.1.2 Oprichting

Een stichting kan door één of meerdere personen worden opgericht. Ook een rechtspersoon kan tot oprichting van een stichting overgaan.

De stichting moet worden opgericht bij notariële akte. Ook kent de wet de mogelijkheid van oprichten door middel van testament. Deze akte bevat de statuten van de stichting.

Deze statuten moeten minimaal bevatten:

- De naam van de stichting, met het woord stichting in een deel van de naam.
- Het doel van de stichting.
- De wijze van benoeming en ontslag van de bestuurders.
- De gemeente in Nederland waar zij haar zetel heeft.
- De bestemming van het overschot na vereffening van de stichting in geval van ontbinding, of de wijze waarop de bestemming zal worden vastgesteld.

Een stichting waarvan de statuten zijn opgenomen in een notariële akte, moet worden ingeschreven in het Handelsregister, dat berust bij de Kamer van Koophandel binnen het gebied waar de stichting haar statutaire 'woonplaats' heeft. Zolang aan deze formaliteiten niet is voldaan, is iedere bestuurder die voor de stichting handelt, naast de stichting hoofdelijk aansprakelijk voor uit die handeling voortvloeiende schade. Hoofdelijk aansprakelijk houdt in dat dit inclusief het privé vermogen is. In de statuten kan worden bepaald of het gaat om statuten die te wijzigen zijn of niet-wijzigbare statuten. Alleen de rechtbank kan in het laatste geval overgaan tot wijzigen van de statuten, wanneer niet- wijziging zou leiden tot gevolgen die bij de oprichting redelijkerwijze niet gewild zouden kunnen zijn.

3783706 0004

Stichtingen in groepsverband komen op verschillende manieren voor. De volgende structuren zijn voor de landbouw het meest interessant:

- De stichting als aandeelhoudster in een NV/BV. Dit worden ook wel stichting-administratiekantoren genoemd.
- De stichting 'gekoppeld' aan een NV/BV.

Stichting- administratiekantoren zijn bedoeld om de zeggenschap bij de stichting te houden, doormiddel van certificering. Certificeren wil zeggen dat de aandelen van een NV/BV aan (meestal) een stichting worden overgedragen, die daar tegenover certificaten uitreikt. Een certificaat vertegenwoordigt meestal hetzelfde recht als het aandeel met uitzondering van het stemrecht in de aandeelhoudersvergadering. Het stemrecht op de aandelen wordt vervolgens uitgeoefend door een stichting, die formeel aandeelhoudster is. Het stemrecht wordt door het stichtingsbestuur uitgeoefend, waarbij de oorspronkelijke aandeelhouder in het bestuur kan zitten.

Van een groepsgebonden stichting kan men zowel spreken wanneer een stichting aan het hoofd van een groep staat, als wanneer een stichting wordt bestuurd door een ander rechtspersoon. De stichting heet 'afhankelijke stichting', als de stichting door een ander rechtspersoon of wel overheid wordt 'beheerst'.

Als men vermogen in een stichting brengt uit een NV/BV, zijn de aandeelhouders hun directe controle- en informatierechten met betrekking tot het in een stichting ingebrachte vermogen kwijt. De betreffende stichting krijgt de eigendomsrechten van dat wat wordt ingebracht. Omdat de stichting geen aandeelhouders of leden kent is de afscheiding van de eigendomsrechten van de NV/BV definitief, als dit niet doormiddel van statuten anders geregeld wordt. Als men dus het zeggenschap wil houden over het in de stichting afgezonderde vermogen, dan zal dit in de statuten of in het contract moeten worden afgesproken. Anders is de kans groot dat de BV/NV het vermogen definitief verliest. Er ontstaat dan het zogenoemde vermogen in 'de dode hand'.

2.1.3 Organen en haar bevoegdheden

Hoe het intern geregeld wordt binnen een stichting wordt voornamelijk bepaald door de wet, de statuten en de reglementen. Organisatorisch stelt de wet één eis, namelijk dat de stichting geen leden kent maar dat zij wel een bestuur heeft zoals ieder ander rechtspersoon. Elke stichting heeft een bestuur dat wordt benoemd op de wijze zoals het in de statuten wordt vermeld. In de wettelijke regeling wordt als enig stichtingsorgaan het bestuur genoemd. Het stichtingsbestuur kan uit één of meerdere bestuurders bestaan.

Meestal is statutair geregeld dat het bestuur zelf nieuwe bestuursleden benoemt. Risico is dan wel dat als er maar één bestuurder is, er bij overlijden geen mogelijkheid meer bestaat dat het bestuur nieuwe bestuursleden aanwijst. In dat geval zou de benoeming van een nieuwe bestuurder op vordering van het Openbaar Ministerie of op verzoek van een belanghebbende door de rechtbank moeten gebeuren.

De wetgeving rondom het ontslag van de stichtingbestuurder is minimaal. Er is slechts bepaald dat de statuten een regeling voor ontslag moeten bevatten. Ook hoe lang een bestuurder in het bestuur mag zitten staat geen wettelijke termijn voor. Dit is kijkend naar de voorstellen voor de nieuwe vorm goed. Het is immers de bedoeling om de gebruiker van de middelen ook plaats te laten nemen in het bestuur om zo invloed te hebben op de zeggenschap over deze middelen. Het bestuur wijst zelf uit zijn midden een voorzitter, secretaris en een penningmeester aan, tenzij de statuten dit ander bepalen. In de praktijk zal dit dus vaak betekenen dat er minimaal drie bestuursleden zijn. Hierbij zal in ieder geval de gebruiker van de middelen zitten.

3783706 0004

De feitelijke invloed of zeggenschap bij een 'concernverbonden' stichting kan op verschillende manieren tot stand komen. Een optie is die van de personele unies. Leden van bestuurs- en/of toezichthoudende organen binnen een BV/NV die boven de stichting staat, zijn dan lid van het bestuur of een toezichthoudend orgaan van de stichting. Op deze manier heeft de BV/NV invloed binnen de stichting.

Deze verbondenheid kan ook al voor een groot gedeelte statutair of contractueel worden geregeld. Als de BV/NV mogelijkheden heeft tot benoeming en ontslag van de bestuurders, dan heeft zij daardoor ook de mogelijkheid dat de bestuurders, daarmee rekeninghoudend, ook echt hun opgedragen taken zullen uitoefenen in overeenstemming met het door de BV/NV bepaalde 'groepsbeleid'. Dit zou dus ook betekenen dat BV/NV de feitelijke zeggenschap heeft over de stichting. Het eerder genoemde stichting- administratiekantoor is contractueel verplicht het vermogen (bijvoorbeeld aandelen) te beheren voor achterliggende belanghebbenden.

2.1.4 Aansprakelijkheid

De wet formuleert als hoofdregel dat de stichting wordt vertegenwoordigd door het bestuur, voor zover de wet niet anders bepaalt. De statuten kunnen het bestuur de bevoegdheid tot vertegenwoordiging niet ontnemen. De wet bepaalt, dat iedere bestuurder tegenover de rechtspersoon verplicht is tot het behoorlijk uitvoeren van de hem opgedragen taak. Als kan worden aangetoond dat een bestuurder niet behoorlijk handelt, zal de bestuurder in persoon door de stichting kunnen worden aangesproken voor de door de gevolgen van zijn handelwijze voor de stichting ontstane schade. Na een eventueel faillissement van de stichting kan de bestuurder door de faillissementscurator worden aangesproken wanneer de stichting door diens onbehoorlijk bestuur schade heeft geleden.

De stichting mist een toezichthoudend orgaan tegenover het bestuur. Tenzij de statuten anders bepalen is het bestuur geen rekening en verantwoording aan anderen schuldig. Wel is er een wettelijk extern toezicht. Er zijn in de wet aan het Openbaar Ministerie en de rechtbank bevoegdheden gegeven ter controle van stichtingbesturen en ontslag van stichtingbesturen. Belanghebbenden hebben, net als het Openbaar Ministerie, recht de rechtbank te verzoeken een bestuurder van een stichting te ontslaan, indien hij iets doet of nalaat in strijd met bepalingen van de wet of van de statuten, dan wel zich schuldig maakt aan wanbeheer.

Het bestuur van de stichting is verplicht van haar vermogensbestanddelen zodanig aantekening te maken dat daaruit altijd de rechten en plichten van de stichting kunnen worden bekeken, dat wil zeggen dat de boekhouding actueel en doorzichtig moet zijn. De financiële stukken moeten door het bestuur 10 jaar worden bewaard. Toezicht over de financiële staat van de stichting kan aan een accountant worden opgedragen.

2.1.5 Uitkeringen doen

Het doel van de stichting mag niet inhouden het doen van uitkeringen aan oprichters of aan anderen. Bij de vorm eerder beschreven zal dit problemen kunnen geven, als de uitkeringen via de stichting zouden moeten worden ontvangen en daarna weer via de stichting worden uitgekeerd, omdat dit niet mag. Dus in de praktijk zal dit niet via de stichting mogen lopen. Bij een 'concernverbonden' stichting zou dit via de BV kunnen lopen. De BV zou voor de vergoeding kunnen zorgen voor diegene, die het toekomt.

3783706 0004

2.1.6 Beëindiging

Er kan bij een rechtspersoon een moment komen dat hij ophoudt te functioneren. Dit moment valt vaak samen met ontbinding. Na ontbinding blijft een rechtspersoon alleen bestaan om vereffend te worden. Ontbinding door faillietverklaring kan leiden tot beëindiging van de stichting. Daarnaast is er nog de wettelijke mogelijkheid van de Kamer van Koophandel en rechtelijke uitspraak voor ontbinding van de rechtspersoon. Er is een mogelijkheid de stichting te laten bestaan om één bepaald project te realiseren waarna zij ontbonden wordt, en het liquidatiesaldo aan de BV/NV wordt uitgekeerd.

Het niet precies kunnen bepalen wanneer men een stichting beëindigt, kan in de praktijk problemen opleveren. Dit omdat ook de mogelijkheid aanwezig moet zijn om de stichting meerdere generaties in stand te houden om zo meerdere overnames mogelijk te maken. De terugkoop van middelen uit een stichting kan alleen als dit statutair goed geregeld is. In de statuten moeten dus diverse regelingen worden opgenomen om zo te kunnen regelen dat het vermogen kan worden terug gekocht.

Na de ontbinding vindt zoals eerder al geschreven de vereffening plaats. Wie de vereffenaars zijn, hangt af van de wijze waarop de vereniging of stichting is ontbonden. Men moet onderscheid maken tussen ontbinding die door de rechter is uitgesproken, de ontbinding door de kamer van koophandel en de andere wijzen van ontbinding. Wie recht heeft op het overschot hangt in de eerste plaats af van wat er in de statuten staat vermeld.

2.1.7 Fiscale positie

2.1.7.1 Inkomstenbelasting

De wet inkomstenbelasting is op twee manieren voor stichtingen van belang: voor de inkomsten die naar de stichting toevloeien en voor de uitkeringen die een stichting aan derden kan doen. Bij de nieuwe vorm eerder beschreven zal dit problemen geven, omdat de uitkeringen als eerder beschreven via de stichting zouden moeten worden ontvangen en daarna weer via de stichting worden uitgekeerd. Er mogen echter uit de stichting geen uitkeringen aan de oprichters gedaan worden, dus in de praktijk zal dit niet via de stichting lopen en komt de stichting niet met de inkomstenbelasting in aanraking.

2.1.7.2 Vennootschapbelasting

Er kunnen problemen ontstaan binnen de NV/BV, omdat de eventuele uitkeringen via de NV/BV lopen. Dit kan inhouden dat de NV/BV vennootschapbelasting moet betalen. Het vennootschapbelastingtarief bedraagt 29% bij een belastbaar bedrag tot en met €22.689 en 34,5% over het meerdere (bron: L&F).

2.1.7.3 Schenking- & successierechten

Vermogenverschaffing van een stichting gebeurt regelmatig in de vorm van een schenking. Bij grote bedragen moeten schenkingsrechten worden betaald, die minimaal 11% over het verkregene bedraagt. Dit geldt alleen bij een stichting van algemeen nut. Hieronder vallen binnen Nederland of de Nederlandse Antillen gevestigde kerkelijke, charitatieve, culturele, wetenschappelijke of algemeen nut beogende instelling. Hieronder zou normaal de voor ogen zijnde nieuwe vorm niet onder vallen. Dit betekent dan dat men waarschijnlijk in de tariefgroep 3 valt die loopt van 41% tot 68% schenkingsrechten. Bedragen boven de €828.338,- vallen allen in het hoogste tarief van 68%

3783706 0004

(bron: Fin). De landbouwvrijstelling is niet toepasbaar om vrijstelling van de schenkingsrechten te verkrijgen. Ook als de stichting 100% aandeelhouder is van het vermogen uit bijvoorbeeld de BV en zij deze aandelen als een schenking heeft verkregen, moet er toch door schenker of ontvanger van het vermogen schenkingsrechten moeten worden betaald. Men zou kunnen proberen aan de ene kant de aandelen aan de stichting te 'verkopen', en daartegenover een renteloze- of aflossingsvrije lening te verschaffen om deze aandelen te financieren. Bij vererving van de lening moeten er alsnog schenkingrechten worden betaald, maar waarschijnlijk tegen een lager tarief.

2.1.7.4 Overdrachtsbelasting

Overdrachtsbelasting wordt geheven over gekregen onroerende goederen in Nederland gelegen of van zakelijke rechten (zoals het recht van hypotheek) daarop. Als een stichting onroerend goed krijgt (of zakelijk recht daarop) moet zij 6% overdrachtsbelasting betalen. In de wet wordt onder onroerend goed ook verstaan certificaten, aandelen en dergelijke. Als de stichting al overdrachtsbelasting heeft betaald, wordt dit in mindering gebracht op de schenkingsrechten.

2.1.7.5 Overige belastingen

Loonbelasting en omzetbelasting zijn bij de omschreven nieuwe vorm waarschijnlijk niet van toepassing omdat er geen werknemers actief zijn binnen de stichting en ook worden er geen goederen geleverd aan of wel diensten geleverd door de stichting.

2.1.8 Praktijkvoorbeeld

Stichting administratiekantoren kunnen, bij gebruik van een stichting, het best de geschetste problemen oplossen.

De certificaten kunnen hierbij in eerste instantie worden uitgegeven aan de ouders. Als deze overlijden erven de zoon en dochter de certificaten. Dit kan met een gelijke verdeling, maar ook zou de zoon testamentair een groter deel kunnen krijgen. Als ze deze certificaten in hun bezit hebben, hebben ze ook de waarde die de certificaten vertegenwoordigen in hun bezit. Ook profiteren de zussen van de waardestijging van de certificaten.

Als zij dan hun certificaten willen verkopen, kan alleen de stichting deze terug kopen. Dit is niet verplicht. De stichting kan ook besluiten dat er niet voldoende middelen zijn om de certificaten aan te kopen en dan besluiten dat de certificaathouder de certificaten moet houden. Dit kan met het doel voor ogen, onenigheid binnen de familie voorkomen, problemen opleveren. Zo kan men immers altijd tegengaan dat de certificaathouder zijn vermogen gaat liquideren. Dit kan met ons doel voor ogen niet de bedoeling zijn. Een eventuele vergoeding voor het gebruik van het vermogen zou via de BV mogelijk zijn.

Via het stichting- administratiekantoor kan men de volledige zeggenschap over het vermogen behouden, en er zo voor zorgen dat de ondernemer de zeggenschap over het gebruik van de grond houdt. Een probleem hierbij is dat hoe meer generaties er volgen, hoe verder er versnippering van de certificaten over de familie plaatsvindt. Dit kan problemen opleveren bij een eventuele terugkoop van de certificaten.

Bij de statuten zal meestal gekozen worden voor niet- wijzigbare statuten, om zo te voorkomen dat latere generaties door statuutwijzigingen de zeggenschap over het gebruik van de ingebrachte grond en quota kunnen wijzigen. Deze zeggenschap moet immers bij de voortzetter van het bedrijf rusten.

3783706 0004

Het bestuur wordt uitgevoerd door het stichting- administratiekantoor. Deze is contractueel verplicht het vermogen goed te beheren voor achterliggende belanghebbenden. Hier kan eventueel de oorspronkelijke aandeelhouder in plaats nemen.

Daarnaast zal er belasting betaald moeten worden, zoals dat in paragraaf 2.1.7 is aangegeven. Dat kan een behoorlijke belastingclaim opleveren. Vooral de schenking- en successierechten kunnen hoog oplopen. Zelfs als dit tegen het voordelige familietarief zou gaan valt de claim waarschijnlijk hoog uit (maximaal 27%) omdat het om grote bedragen gaat.

2.2 Trust

De trust is een rechtsfiguur die voortkomt uit het oude recht van de kruisvaarders die, wanneer zij op kruistocht waren, aan een vertrouweling (trustee) hun vermogen in beheer gaven. Deze trustee werd daardoor juridisch eigenaar van dat vermogen, echter zonder dat het vermogen van de kruisvaarder (settlor) zich vermengde met het vermogen van de trustee zelf. De trust is een rechtsfiguur uit het Anglo- Amerikaanse recht, welke niet in het Nederlandse recht als zodanig voorkomt.

De moderne trust, die hier rechtstreeks van is afgeleid, wordt vaak gebruikt om bijvoorbeeld familievermogens tegen successie- en erfrecht te beschermen. Door ondertekening van het internationaal trustverdrag heeft de Nederlandse overheid de trust als rechtsfiguur volledig erkend, waardoor zij zich heeft gebonden de internationale trustregels te respecteren. Het trustverdrag is voor Nederland op 1 mei 1996 in werking getreden.

2.2.1 Oprichting

Omdat er vele verschillende soorten trusts bestaan, is het niet mogelijk daar een eenduidige omschrijving van te geven. In algemene termen wordt een trust wel omschreven als een vermogen dat door een persoon (de settlor) van zijn eigen vermogen wordt afgezonderd, al dan niet in beheer wordt gegeven bij een derde (de trustee) waar het vermogen afgescheiden vermogen blijft ter begunstiging van bepaalde doelen of personen (beneficiaries). Dit is met het oog op onze voorstellen gunstig. Op deze manier kan immers niemand bij het vermogen komen en wordt het vermogen niet versnipperd.

Een trust wordt ingesteld door een settlor (ook wel donor of grantor genoemd). De settlor bepaalt in de trustakte wat het doel van de trust is. In deze akte worden tevens rechten en verplichtingen van de bestuurder van de trust (de zogeheten trustee) en de gerechtigden tot het trustvermogen (de zogenoemde beneficiaries) neergelegd. Een trust wordt meestal ingesteld voor een bepaalde tijd.

Er zijn verschillende mogelijkheden bij oprichting. Wanneer de trustee aandelen beheert en daartoe een aantal keren per jaar enkele formaliteiten of handelingen moet verrichten, spreken we van een beperkte trust.

Een trustee kan actief zijn als directeur van bijvoorbeeld een Jersey Exempt company. Dat is een op Jersey gevestigd handelsbedrijf dat uitsluitend onderneemt buiten Jersey zelf en daardoor op Jersey in een bijzonder laag belastingtarief van, in de praktijk, een paar honderd pond per jaar valt.

3783706 0004

Een veel gekozen constructie, waarbij de trust een belangrijke rol speelt, is de zogenoemde Jersey-route. Hierbij worden de aandelen van een Engelse holding ondergebracht in een trust, de holding op haar beurt houdt de aandelen in de Nederlandse werkmaatschappij. Op deze wijze wordt een absolute anonimiteit en afscherming van de werkelijke eigenaren van de onderneming gegarandeerd.

De kosten voor deze vormen kunnen wel oplopen tot meer dan €7000- per jaar (bron: Twm).

2.2.2 Toepassingen

Trust worden voor vele activiteiten en doeleinden gebruikt. In de praktijk worden wel de volgende hoofdvarianten van de trust onderscheiden:

- Fixed trust versus non- fixed trusts. Dit onderscheid zit in hoe de rechten van de beneficiaries in de trustakte vastliggen.
- Charitable (public) trust versus private trusts. Dit onderscheid zit in het doel dat de trust behartigt.
- Inter vivos trust versus testamentary trusts. Een trust kan tijdens het leven van de settlor worden ingesteld, maar ook bij testament.

In de praktijk ziet men dat de trust in de meest uiteenlopende omstandigheden wordt gebruikt. Vaak zijn de motieven om voor deze rechtsfiguur te kiezen zuiver zakelijk. Een veel voorkomende reden om aan een trust het aandelenbeheer toe te vertrouwen, is het voorkomen dat klanten, leveranciers of opdrachtgevers kunnen doorzien dat een onderneming nauw betrokken is aan een concurrerende onderneming. Ook komt het voor dat men, wanneer een onderneming met uitbreidingsplannen onroerend goed wil verwerven dat aangrenzend ligt aan de eigen vestiging, omwille van het behoud van de onderhandelingspositie, een door een trust bestuurde vennootschap het onroerend goed laat aankopen.

Bij kwesties van erfrecht wordt de trust vaak gekozen, omdat de volledige afscheiding van vermogens er bij de juiste toepassing van de trustconstructie toe leidt dat het lokale Nederlandse erfrecht volledig genegeerd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld van belang zijn wanneer de erflater de relatie met een of meer van zijn legitimarissen (echtgenoot of kinderen) zodanig verstoord acht, dat hij het verplicht nalaten van de legitieme portie, zoals dat naar Nederlands erfrecht onontkoombaar lijkt, wenst te pareren.

Een andere variant ontstaat wanneer een erflater een psychisch instabiele zoon of dochter weliswaar niet wil onterven, maar wel wil voorkomen dat de betreffende nazaat zijn legitiem erfdeel ineens ter beschikking krijgt, omdat de erflater het verstandiger vindt aan de betreffende erfgenaam zijn erfdeel gefaseerd na te laten.

Het is in een dergelijk geval zelfs mogelijk dat een Nederlandse vertrouweling van de erflater het feitelijk bestuur over de trust voert. Deze vertrouweling treedt dan op als protector van de trust, door aan de trustee een zogenaamde "letters of wishes" instructies te zenden. De trustee beoordeelt dan of de "wensen" van de protector verenigbaar zijn met de wensen van de settlor en zal, wanneer hij vindt dat dit het geval is, de wensen uitvoeren. In een dergelijke situatie worden beveiligingsconstructies in de trustakte ingebouwd, waardoor bij een geschil tussen trustee en protector altijd de belangen van de begunstigde (beneficiary) voorop staan, bijvoorbeeld de bepaling dat, wanneer trustee en protector van mening verschillen, de beneficiary een beslissende stem heeft, of dat wanneer trustee en beneficiary en/of protector een geschil hebben, het gerechtshof in St. Helier (Jersey) van het geschil kennis zal nemen en aan alle partijen een bindende uitspraak zal doen.

3783706 0004

2.2.3 Fiscale positie

De trustfiguur wordt om fiscale redenen vaak gebruikt op de volgende manier. Een deel van het vermogen moet voor een bepaalde periode geheel buiten de zeggenschap van de Nederlandse belastingplichtige komen. Te denken valt bijvoorbeeld aan een directeur van een onderneming die een pensioenvoorziening opbouwt en van de maximale aftrekmogelijkheden gebruik wil maken, maar de liquiditeit die daar mee gemoeid is toch zoveel mogelijk binnen zijn eigen bedrijf wil houden. Bij dergelijke constructies, die volledig binnen het doel en de strekking van de Nederlandse belastingwetgeving vallen, dienen altijd vooraf afspraken met de belastingdienst te worden gemaakt en de belastinginspecteur zal zeker een afschrift van de trustakte willen hebben, om te controleren of het vermogen werkelijk geheel buiten de invloed van de belastingplichtige blijft. De trustee moet bijvoorbeeld de mogelijkheid hebben, om het vermogen uit de onderneming te trekken, wanneer hij dat op economische gronden noodzakelijk acht.

2.2.3.1 Schenking- & successierechten

Rond vele fiscale aspecten rondom de trust ontstaat nog onzekerheid. De kans blijft groot dat er schenkingsrechten moeten worden betaald. In zijn arresten d.d. 18 november 1998 BNB 1999/35 heeft de Hoge Raad ten aanzien van de discretionary trust een einde gemaakt aan de discussie of de overgang van het vermogen met schenkingsrechten is belast. Uit de uitspraak bleek dat dit gewoon het geval is. De trust moet schenkingsrechten betalen naar het niet –verwantentarief (41-68%). De trustee dient als bestuurder van de trust de aanslag te betalen (bron: Twm).

2.2.4 Praktijkvoorbeeld

In de landbouw wordt de trust nog niet gebruikt. In ons voorbeeld zal bij de toepassing van de trust de ouders (de settlors) het vermogen in beheer geven bij een derde (de trustee). De ouders bepalen dan wat het doel van de trust is en wie zij hiermee ten gunste willen zijn. De gerechtigden tot het trustvermogen (de zogenoemde beneficiaries) zullen in dit geval de zoon en de dochters zijn. In de doelomschrijving kan dan worden omschreven dat zolang het bedrijf wordt voortgezet het vermogen wordt beheerd door de trustee en de middelen door de voortzetter mogen worden gebruikt, ook na het overlijden van de ouders. Na liquidatie zal dan ieder zijn deel krijgen.

Het vermogen kan het best via een aandelensysteem in de trust worden gebracht. Een Nederlandse werkmaatschappij, zoals een BV, heeft haar aandelen in een Engelse holding ondergebracht. De aandelen van deze Engelse holding worden dan weer in een trust ondergebracht. De kosten van een dergelijke vorm kunnen hoog oplopen.

De zeggenschap is waarschijnlijk moeilijk te regelen. De voortzetter kan niet in een bestuur plaats nemen om zijn belangen te behartigen. Alle regels en doelomschrijvingen staan in de trustakte. Ook wordt de trust (meestal) ingesteld voor een bepaalde tijd. Dit is als de trust een oplossing voor meerdere generaties moet zijn geen goede oplossing.

Fiscaal gezien zijn er nog veel onduidelijkheden en bevindt men zich al gauw in een 'grijs gebied'. Dit is voor de hele familie niet een voordeel. Ook moet er rekening mee gehouden worden dat er schenkingsrechten moeten worden betaald bij inbreng van het vermogen.

3783706 0004

2.3 *Stichting particulier fonds*

De stichting particulier fonds (SPF) is een bijzondere vorm van de rechtsfiguur de stichting die gebruikt wordt op de Nederlandse Antillen. Op één wezenlijk punt verschilt de SPF van de gewone stichting. De gewone stichting kan slechts uitkeringen doen voor een idealistisch of sociaal doel. De wet verbiedt het doen van uitkeringen aan oprichters of derden. De SPF kent dit uitkeringsverbod niet. Daar staat tegenover dat een SPF geen zaak of onderneming mag voeren die winst als doel heeft.

2.3.1 Oprichting

De wetgever biedt de oprichter een zeer grote vrijheid om de SPF in te richten op de door hem gewenste manier. Er gelden maar weinig beperkingen. Een vereiste is dat de SPF wordt opgericht bij notariële akte. Verder geldt dat de SPF moet worden ingeschreven in het stichtingenregister. De statuten moeten bepalen op welke wijze bestuurders worden benoemd en ontslagen. Verder is de oprichter vrijwel vrij in het bepalen van de organisatie van de SPF. Zo kan worden bepaald dat bestuurders worden benoemd door het bestuur. Maar het is ook mogelijk te bepalen dat benoeming gebeurt door de oprichter of door een derde. Aan het bestuur kunnen zeer specifieke en bindende instructies worden gegeven rondom het doen van uitkeringen uit het vermogen van de SPF. Maar andersom is het ook mogelijk het bestuur hierin juist een zeer grote vrijheid te geven. Ook is de doelomschrijving in de statuten slechts in zoverre van belang dat zij het bestuur al dan niet de bevoegdheid geeft bepaalde uitkeringen te doen.

Ongeacht haar doel kan de SPF haar middelen gebruiken voor het doen van alle mogelijke vormen van investeringen. De vraag is hierbij wel in hoeverre de door onze genoemde nieuwe vorm wordt aangemerkt als een onderneming met winst als doel. In principe is het de bedoeling om vermogen af te scheiden om dit zo gunstig mogelijk bijeen te houden. De nieuwe vorm heeft het maken van winst niet als doelstelling, maar is wel verbonden aan een onderneming. Ook het uitkeringsverbod dat de SPF niet heeft is positief.

De SPF kan worden opgericht voor onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd. Dit is een verschil met de trust. Een bepaalde tijd kan ook zijn een periode die eindigt als een bepaalde gebeurtenis zich voordoet. Dit is gunstig, want het is immers niet bekend hoe lang een bedrijf blijft voortbestaan.

Het bestuur kan besluiten tot liquidatie van de SPF en bestemming van het positieve saldo bij liquidatie bepalen. Er kan echter ook een andere regeling worden afgesproken. Zo is het ook mogelijk de oprichter de bevoegdheid te geven om de SPF te liquideren. Dit zal dus betekenen dat de voortzetter die in het bestuur zit gewoon zal kunnen beslissen wat er met het vermogen gebeurt. Het gevaar is dat hij dit zichzelf toeeigent zogauw hij de volledige zeggenschap namens het bestuur heeft. Of dit nu helemaal de bedoeling is van de voorgestelde nieuwe vorm valt te betwijfelen.

Overigens hoeven de statuten slechts op bepaalde, in de wet genoemde punten, een regeling te bevatten. In een 'huishoudelijk reglement', dat anders dan de statuten niet openbaar is, kan een meer uitvoerige regeling worden opgenomen. De SPF cliënt moet een in de Nederlandse Antillen gevestigde bestuurder of gevolmachtigde hebben.

3783706 0004

2.3.2 Toepassingen

De SPF kan worden gebruikt in situaties waarin het gewenst is particulier- of familievermogen af te zonderen, dat dan op die manier onderworpen is aan een gunstig belastingregime. De SPF kan bijvoorbeeld een rol spelen bij estate- planning voor overlijden. Dan is het een vorm om vermogen volgens de wens van de eigenaar over te laten gaan op volgende generaties of andere rechtsopvolgers zonder dat deze direct de volledige beschikkingsmacht krijgen. Onder omstandigheden kan door gebruik van een SPF ook meervoudige heffing van schenking- en successierecht worden voorkomen. Daarbij kan vooral worden gedacht aan de SPF als eigenaar van aandelen in een familieonderneming. De SPF kan ook een meer flexibel alternatief zijn voor de stichting- administratiekantoor. SPF is een mooie manier van estate- planning, maar het kan ook spanningen in de familie oplever als één van de familieleden minder vermogen krijgt toebedeeld.

2.3.3 Fiscale positie

2.3.3.1 Schenking- & successierechten

De SPF is niet onderworpen aan Nederlands Antilliaanse winstbelasting. Uitkeringen door de SPF aan derden zijn op de Nederlandse Antillen vrijgesteld van schenkingsrechten en inbreng in de SPF is op de Nederlandse Antillen eveneens vrijgesteld van schenkingsrechten. Dat laatste is overigens anders als de persoon die inbrengt staatsburger is van de Nederlandse Antillen. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat in bepaalde gevallen de inbrenger in het land waar hij of zij ingezetene is schenkingsrechten zal moeten betalen. De SPF is zelf echter volkomen vrijgesteld van alle Nederlands- Antilliaanse belastingen.

2.3.4 Praktijkvoorbeeld

In de praktijk zouden de ouders hun vermogen in een SPF storten. Zij kunnen veel dingen regelen zo als zij dat willen. Het beste zou zijn om dit in overleg te doen met de familie. De SPF heeft meer tot doel om uitkeringen uit het vermogen te kunnen doen, dan vermogen bijeen houden. De duur van een SPF hoeft niet van tevoren vast te staan. Dit is zeer gunstig omdat niet bekend is hoelang het bedrijf blijft voort bestaan.

Het kan zo zijn dat het bestuur van de SPF bestaat, naast een in de Nederlandse Antillen gevestigde bestuurder of gevolmachtigde, uit de voortzetter en zijn zussen. Het probleem is hierbij dat als het in de statuten of het 'huishoudelijk reglement' niet goed geregeld is, men bevoegd is om de SPF te ontbinden en uit te keren. Ook als alleen de ouders in het bestuur zitten kunnen ze de SPF ontbinden en liquideren. Dit moet dus statutair goed vastgelegd worden dat dit niet zomaar mogelijk is. De zeggenschap over het vermogen is voor de voortzetter onzeker. Bij overlijden van de ouders zal de SPF gewoon blijven bestaan en proberen de doelen die in de statuten staan beschreven te realiseren.

De SPF mag wel uitkeringen doen, wat anders is als een gewone stichting. Zo zou er dus ook vergoedingen voor het gebruik van de middelen door kunnen stromen naar de oprichter(s) en/of zoon/ dochters van de oprichter(s).

De SPF is op de Nederlandse Antillen vrijgesteld van alle belastingen. Vraag is hierbij wel of alsnog belasting in Nederland moet worden betaald bij uitbreng van het vermogen naar een ander land. Dit is nog een 'grijs gebied' en zal leiden tot onzekere situaties voor de hele familie. Waarschijnlijk moet er wel weer tegen het hoogste tarief schenkingsrechten worden betaald. Dit levert een hoge belastingclaim op.

3783706 0004

3 Voorstellen van werkgroep modernisering successiewetgeving

Na overleg met de accountant hebben de ouders besloten dat ook de vormen uit hoofdstuk 2 niet interessant zijn voor de bedrijfsovername. Het stichting- administratiekantoor spreekt wel aan, maar dat de dochters hun certificaten niet verkopen kunnen als de ondernemer ze niet wil kopen, vinden ze geen goed idee, ook omdat er geen vergoeding tegenover staat. De trust en de SPF hebben hetzelfde probleem als het stichting- administratiekantoor rondom vergoedingen en bevinden zich bij toepassing in Nederland allebei in een 'grijs gebied', waarbij er bij toepassing veel onzekerheid ontstaat voor de hele familie. Ook de te verwachten belastingclaim vinden ze geen plezierig vooruitzicht. Daarnaast zijn het dure vormen bij oprichting. Bestaande vormen zijn voor dit bedrijf dus geen optie. Er zal waarschijnlijk geen bedrijfsovername plaatsvinden onder de huidige mogelijkheden.

Voor deze problemen in de overname van landbouwbedrijven is het belangrijk dat er wordt gezocht naar nieuwe mogelijkheden. Er zijn door de werkgroep modernisering successiewetgeving voorstellen gedaan om de Successiewet 1956 te vernieuwen. Er zijn hierin ook voorstellen gedaan rondom een nieuw soort familiestichting. In de volgende paragraven worden deze voorstellen weergegeven en geanalyseerd en er wordt gekeken of dit voor de landbouw tot een passend resultaat kan leiden.

3.1 Familiestichting

In het vorige regeerakkoord is afgesproken dat er een onderzoek zou komen naar de modernisering van de successiewetgeving. De werkgroep modernisering successiewetgeving, onder leiding van prof. Mr. J.K. Moltmaker, heeft zich hier mee bezig gehouden. Zij hebben voorstellen gedaan in het rapport 'De warme, de koude en de dode hand'. Het betreft hier onder andere voorstellen voor het introduceren van een nieuwe vorm voor estate- planning, namelijk de volgens hen fiscaal aantrekkelijke familiestichting. De werkgroep meent dat er grote behoefte bestaat aan een regeling voor Nederlanders om familievermogen fiscaal gunstig bijeen te houden. Het moet Nederlanders weerhouden te vluchten naar buitenlands geregelde rechtsfiguren zoals de trust (paragraaf 2.2) en de Nederlands-Antilliaanse stichting particulier fonds (paragraaf 2.3). Afgezien van de fiscale aspecten blijken veel erflaters de behoefte te hebben aan een goede regeling die waarborgt dat het familievermogen door de vererving niet wordt versnipperd of door volgende generaties wordt verspild.

3.1.1 Doelomschrijving

De commissie heeft meerdere voorwaarden voor de familiestichting. De familiestichting moet in Nederland zijn gevestigd en zijn statuten moeten daar ook bekend zijn. De familiestichting heeft als doel het beleggen van vermogen. Zij mag daarbij geen bedrijf of een vrij beroep uitoefenen of daarmee verband houdende activiteiten zoals het geven van service of management. Wel mag de stichting een aanmerkelijk belang hebben, als de inbrenger of het bestuur van de stichting maar geen enige activiteit in de feitelijke leiding van het bedrijf of vrij beroep uitvoert. Per schenker kan slechts een stichting worden opgericht, waarbij de schenker alleen vermogen kan inbrengen. De stichting doet jaarlijks aangifte van haar vermogen, inkomsten en uitgaven.

3.1.2 Oprichting

De familiestichting wordt opgericht door de inbrenger van het vermogen, de erflater (door middel van schenking). Dit zal net zoals 'gewone' stichtingen gebeuren, via statuten (paragraaf 2.1). De oprichting is mogelijk zowel bij leven als bij testament.

3783706 0004

3.1.3 Organen en haar bevoegdheden

De familiestichting wordt geleid door een bestuur net zo als bij een stichting. Het rapport gaat niet verder in op haar bevoegdheden, voor zover deze al niet zijn beschreven in de doelomschrijving van dit hoofdstuk. Degenen die in de toekomst kiezen voor de familiestichting als doelvermogen, in plaats van bijvoorbeeld een Nederlands-Antilliaanse stichting particulier fonds, hebben het voordeel dat de vergaderingen in Nederland kunnen worden gehouden in plaats van op de Nederlandse - Antillen.

3.1.4 Uitkeringen doen

Een wezenlijk verschil met 'gewone' stichtingen is, dat de familiestichting wel uitkeringen kunnen worden gedaan. Ook kunnen via een familiestichting eenvoudig generaties worden overgeslagen, bijvoorbeeld als deze mensen al ouder zijn en geen behoefte hebben aan meer vermogen. Volgens prof. Dr. H. Stubbé, lid van de werkgroep modernisering successiewetgeving, is het mooie van de familiestichting dat je qua uitkeringen alles kunt bepalen wat je wilt. Dit kan met de huidige wetgeving frictie brengen voor wat betreft de legitieme portie. Daarin staat namelijk vastgelegd dat een kind nooit geheel onterfd kan worden en zij/ hij heeft altijd recht op zijn/ haar legitieme portie. Met de voorstellen die de werkgroep voor de familiestichting heeft gedaan, kan de legitieme portie worden omzeild.

3.1.5 Beëindiging

De werkgroep heeft voorgesteld de familiestichting niet langer dan 60 jaar te laten bestaan. De familiestichting wordt dan geliquideerd, het vermogen wat dan nog resteert, wordt uitgekeerd aan een niet verwant. De commissie heeft deze termijn willekeurig gekozen, het is echter de termijn van ongeveer twee generaties. De hoofdreden om een termijn in te stellen is dat men er zeker van wil zijn dat het vermogen nooit eeuwig onttrokken kan worden uit het economisch verkeer. Hiermee wordt voorkomen dat het vermogen in de al eerder uitgelegde 'dode hand' terecht komt.

3.1.6 Fiscale positie

3.1.6.1 Inkomstenbelasting

Jaarlijks betaalt de stichting over het vermogen zelf vermogensrendementsheffing. Dit is een heffing die overeenkomt met wat normaal de stichting aan inkomstenbelasting verschuldigd is. Inbreng van een aanmerkelijk belang kan geschieden zonder afrekening voor de inkomstenbelasting. Op een door de stichting gehouden aanmerkelijk belang zijn de bepalingen van de wet inkomstenbelasting 2001 van toepassing.

3.1.6.2 Schenking- & successierechten

Bij inbreng van het vermogen wordt een aanslag van schenking- of successiebelasting opgelegd naar het hoogste tarief (41 -68%). Het verschil tussen het bedrag van die aanslag en een bedrag berekend naar 10% worden buiten invordering gelaten zolang de stichting aan bepaalde wetten en eisen voldoet. Bij uitkering doet de fiscus alsof de oprichter zelf geld schenkt of nalaat. Zo kunnen er successievoordelen worden behaald, bijvoorbeeld door uitbetalingen aan (klein)kinderen te spreiden over meer jaren of door hele generaties over te slaan. Ook kan zo versnippering of verspilling van familievermogen worden tegengaan of geld worden bestemd voor noodgevallen, zoals de verzorging van een (geestelijk) gehandicapt of drugsverslaafd kind. Fiscaal moet dit dan veel gunstiger uitkomen dan met een 'gewone' stichting.

3783706 0004

3.1.7 Praktijkvoorbeeld

De oprichting van de familiestichting zal door de stakers van het bedrijf worden gedaan. Zij schenken hierbij het vermogen aan de familiestichting. Hierbij ontstaat gelijk al het probleem dat er 10% schenkingsrechten moet worden betaald. Dit geld zal waarschijnlijk bij de voortzetter, 5.1.2e vandaan moeten komen. Deze zal hiervoor een financiering bij de bank moeten regelen.

Het is de bedoeling het vermogen zolang de onderneming bestaat in de familiestichting te laten zitten. Hierover moet dan een jaarlijkse vermogensrendementheffing worden betaald. Deze zou op het moment 1,2% bedragen over het vermogen. Dit levert weer een groot bedrag op dat dan waarschijnlijk door voortzetter 5.1.2e moet worden betaald.

Als het bedrijf langer als 60 jaar bestaat ontstaat het probleem dat de familiestichting al zijn vermogen moet hebben uitgekeerd, ander valt het vermogen toe aan een niet verwant (waarschijnlijk het rijk). Normaal is het de bedoeling bij de familiestichting om het vermogen uit te keren. Dit is niet de bedoeling van de familie 5.1.2e Zij willen de onderneming voortzetten, waarbij de ondernemer de middelen terug kan kopen wanneer hij dat wil of gewoon jaarlijks een deel. Anders ontstaat er versnippering van het vermogen als het onder de kinderen van 5.1.2e en 5.1.2e wordt verdeeld, of bevoordeling als zij alles aan 5.1.2e schenken. Met de familiestichting is immers de legitieme portie van de dochters te omzeilen. Dit moet volgen hen worden voorkomen. Daarnaast moet er bij het verdelen van het vermogen nogmaals schenking- of successierechten worden betaald tegen het verwanten tarief (5% tot 27%, Echtgenoot, kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad). Dit levert weer een hoge belastingclaim op waar de kinderen niet op zitten te wachten.

Mogelijk kan 5.1.2e in het bestuur plaatsnemen, om zo de zeggenschap over het gebruik van het vermogen te regelen.

Er kunnen problemen ontstaan met de zekerheidsstelling. Er wordt nergens genoemd dat de familiestichting borg kan staan voor een financiering voor het bedrijf. Dit zal waarschijnlijk wel nodig zijn om voldoende financiering voor het bedrijf te kunnen krijgen.

3783706 0004

4 Voorstellen nieuwe ondernemingsvorm

De voorstellen die de werkgroep modernisering successiewetgeving heeft gedaan, zijn zoals zij er nu liggen niet toepasbaar voor de landbouw. Het doel van de familiestichting, zoals de werkgroep die bedoeld heeft, is meer die van estate- planning dan die van gunstig vermogen bijeen houden. Ook het gegeven dat de familiestichting voor een bepaalde periode kan bestaan, is niet iets dat zekerheid biedt in de toekomst bij gebruik door een onderneming. Verder is het voorstel van 10% schenkingsrechten bij inbreng voor een onderneming minder interessant, omdat het om grote vermogens gaat die in een dergelijke stichting komen. De familiestichting heeft wel bepaalde onderdelen die interessant kunnen zijn. De mogelijkheid tot het doen van uitkeringen is er één van. Verder moet er gezegd worden dat het echt om voorstellen gaat, en er nog veel zaken niet zijn uitgewerkt door de werkgroep modernisering successiewetgeving.

Nu uit de literatuurstudie is gebleken dat de verschillende ondernemingsvormen niet de problemen bij de overname van sommige bedrijven kunnen oplossen, vooral de familiebedrijven die moeite hebben met bevoordeling, en de familiestichting bestaat uit voorstellen die nog niet zijn uitgewerkt, zullen er in de volgende paragraaf voorstellen volgen voor een nieuwe ondernemingsvorm. Deze voorstellen zijn op de eerder genoemde problemen gericht, namelijk bevoordeling naar andere familieleden wegnemen, versnippering van het vermogen voorkomen en waar mogelijk financieringslasten verminderen (vermindering van de financieringslasten wordt in hoofdstuk 5 besproken). De voorstellen voor de nieuwe ondernemingsvorm zullen worden gespiegeld aan de voorstellen die zijn gedaan in het rapport van de werkgroep modernisering successiewetgeving (hoofdstuk 3), maar ook aan andere bestaande mogelijkheden, die in hoofdstuk 1 en 2 zijn genoemd. In de volgende paragraven wordt dit uitgewerkt.

4.1 Randvoorwaarden nieuwe ondernemingsvorm

De nieuwe ondernemingsvorm zal aan een aantal randvoorwaarden moeten voldoen om tot een succes te leiden. De randvoorwaarden voor de nieuwe ondernemingsvorm worden hieronder gegeven.

Het is de bedoeling het vermogen gunstig bijeen te houden, ook wanneer de ouders er niet meer zijn, waarbij het vermogen niet meer in zijn geheel wordt overgenomen door de voortzetter van het bedrijf. De staker zal verlangen dat het stakingsbedrag voldoende is voor het eventueel aflossen van de schulden van het bedrijf, het afrekenen met de fiscus (indien van toepassing), een huur of koophuis, en de kosten voor levensonderhoud. De oudedagsvoorziening zou kunnen worden aangevuld via een (al dan niet eenmalige) vergoeding, die eventueel via de nieuwe ondernemingsvorm, door de ondernemer wordt betaald.

Omdat bij deze nieuwe vorm het vermogen niet meer gedeeltelijk aan de voortzetter wordt geschonken, wordt deze minder bevoordeeld dan bij een huidige bedrijfsovername en eventuele andere kinderen van de staker minder benadeeld. Bij eventuele terugkoop door de ondernemer of liquidatie van het vermogen krijgen de andere kinderen ook een gedeelte van het vermogen. Zo zal er minder onenigheid binnen de familie kunnen ontstaan over het vermogen. Het is hierbij de bedoeling om de zeggenschap over het gebruik van het vermogen bij de voortzetter van het bedrijf te leggen. De voortzetter kan door zijn zeggenschap er zeker van zijn dat hij het gebruik van de middelen tot zijn beschikking heeft. De aflossingen en rente die normaal voor een lening bij de bank zouden moeten worden betaald kan de voortzetter nu gedeeltelijk gebruiken als reservering voor zijn oudedagvoorziening, de groei van zijn bedrijf, of om middelen terug te kopen uit de nieuwe vorm.

3783706 0004

De nieuwe vorm moet niet een hogere fiscale druk met zich meebrengen dan bij de huidige bedrijfsovername. Bij een huidige overname werd tot 1 januari 2002 een voorlopige aanslag schenkingsbelasting geheven, welke verviel als het bedrijf lang genoeg werd voortgezet. De fiscus geeft verder vrijstelling van belasting op boekwinsten van de landbouwgronden, de zogenoemde landbouwvrijstelling. Dit zou dan ook bij de nieuwe vorm van toepassing moeten zijn. Ook moet er de mogelijkheid zijn om gebruik te maken van geruisloos doorschuiven van de stakingswinst. Daarnaast moet er de mogelijkheid zijn om de voortzetter het vermogen terug te laten kopen en het moet mogelijk zijn dat het vermogen geliquideerd kan worden, zonder dat er een hogere fiscale druk ontstaat dan in de huidige situatie. Binnen de voorstellen is ernaar gestreefd het erfrecht niet aan te passen, vooral omdat het veel te lang duurt voordat hierin veranderingen worden aangebracht en ook nogal wat bezwaren zal oproepen.

In dit rapport is de stichting de vorm waar geprobeerd is een deel van een onderneming in te plaatsen, omdat een stichting ideële doelstellingen goed kan ondersteunen, vermogen goed kan beheren, een niet commercieel karakter uitstraalt en er via statuten veel kan worden geregeld en belangen kunnen worden afgebakend. Daarnaast bestaan de voorstellen van de werkgroep modernisering van de successiewetgeving ook uit een stichtingsvorm die overeenkomstige doelstellingen bevat. Het NAJK verwacht dat deze aanpassingen mogelijk zijn omdat de precieze invulling hier nog niet aan gegeven is.

Om toch enig afstand te nemen van de voorstellen van de werkgroep modernisering successiewetgeving is er voor de voorgestelde nieuwe vorm een andere naam genomen. De naam luidt:

Vermogens beheer stichting (VBS)

Deze naam en afkorting zal verder in het rapport genoemd worden als het over de nieuwe ondernemingsvorm gaat.

4.2 uitvoering

4.2.1 Doelomschrijving

Het doel van de VBS is:

- De VBS heeft ten doel voortzetting van het bedrijf waarmee zij een eenheid vormt.
- De VBS heeft ten doel het vermogen bijeen te houden.
- Zij tracht dit doel te bereiken door het ingebrachte vermogen te beheren en het zakelijk gebruik hiervan te geven aan het bedrijf waarmee zij een eenheid vormt.

4.2.2 Oprichting

De oprichting van de VBS zal worden gedaan door de staker(s) van het bedrijf. Dit kan bij leven of bij testament. De oprichting zal meestal in overleg met de andere gezinsleden worden uitgevoerd. De oprichting zal bij notariële akte geschieden net zoals staat beschreven in paragraaf 2.1.2. Deze akte bevat de statuten van de VBS. In de statuten staat de naam van de VBS, met de woorden vermogens beheer stichting in een deel van de naam.

3783706 0004

De oprichting zal gepaard gaan met het schenken van vermogen door de staker(s) aan de VBS. De VBS is eigenaar van het vermogen. De verwachting is dat het vermogen van de VBS in de landbouw doorgaans zal bestaan uit de productiemiddelen grond en melkquota, dit omdat deze middelen het grootste schenkingsdeel veroorzaken bij een normale bedrijfsoverdracht. De overige middelen die niet aan de VBS geschonken worden, worden door de voortzetter van het bedrijf gekocht tegen de getaxeerde vrije waarde of de waarde die door de oprichter(s) wordt afgesproken (minimaal going concern waarde). Bij koop tegen de getaxeerde vrij waarde ontstaat er geen bevoordeling in vermogen naar de voortzetter toe.

In de statuten wordt bepaald dat de zeggenschap over het gebruik van de middelen bij de voortzetter van de onderneming ligt. Ook zal vermeld worden dat de VBS met haar vermogen garant zal staan voor eventuele schulden van de onderneming aan de bank, voor dat deel dat de bank noodzakelijk acht. Voorwaarde is wel dat de ondernemer niet eerder gebruik mag maken van VBS als zekerheidssteller, als hij de onderneming nog niet voor de volle 100% gebruikt als zekerheid.

Er zijn twee mogelijkheden bij oprichting van een VBS;

Optie 1 Er wordt door de ondernemer *geen* vergoeding voor gebruik van de middelen gegeven aan de VBS zolang de onderneming bestaat. Er volgt alleen een vergoeding aan de uitkeringsgerechtigden bij terugkoop van de middelen van de VBS, die dat bedrag dan uitkeert (paragraaf 4.2.5). Er wordt niet deelgenomen aan het maatschappelijke verkeer. De ondernemer heeft het recht de middelen in de VBS terug te kopen tegen maximaal de getaxeerde vrije waarde op moment van terugkoop, mits anders afgesproken (maar nooit lager dan de going concern waarde), minus de meerwaarde van investeringen in/op de grond uitgevoerd door de ondernemer (drainage, kavelpaden, enzovoort.).

Optie 2 Er wordt door de ondernemer *wel* een vergoeding voor gebruik gegeven op basis van huurkoop. Huurkoop wordt gedefinieerd als koop op afbetaling waarbij partijen afspreken dat de koper pas eigenaar van de gekochte zaak wordt, nadat hij de laatste termijn betaald heeft (paragraaf 4.2.5). De ondernemer koopt dus langzaam het vermogen uit de VBS terug. Terugkoop van de middelen in de VBS vindt plaats tegen de getaxeerde vrije waarde of tegen een andere waarde die is afgesproken. Er kan worden afgesproken dat de terugkoopwaarde bij inbreng wordt bepaald of dat de hoogte van het huurkoopbedrag jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de vrije marktwaarde. De afgesproken waarde bij inbreng mag niet hoger liggen als de getaxeerde vrije waarde bij inbreng en niet lager dan de going concern waarde bij inbreng. De VBS keert elk jaar het bedrag dat het aan huur ontvangt uit aan de uitkeringsgerechtigden (paragraaf 4.2.5).

Voor beide opties geldt dat alle kosten rechtstreeks door de ondernemer worden betaald. Hieronder vallen onder andere de waterschapslasten van de grond, jaarlijkse notaris- en accountantskosten en alle andere kosten die de productiemiddelen geplaatst in de VBS met zich meebrengen.

In de statuten moet een bepaling worden opgenomen voor een eventuele verplaatsing van het bedrijf binnen Nederland. Er kan verwezen worden naar de afspraken in het maatschapcontract, waar dit ook beschreven wordt in de meeste gevallen. Als de verplaatsing binnen Nederland mogelijk is, mag dit niet de positie van de familieleden van de oprichter(s) aantasten. Ook fiscaal gezien moet het geen problemen opleveren.

3783706 0004

De onderneming kan op de middelen in de VBS niet afschrijven. Investeringen in/ aan de landbouwgrond die later zijn gepleegd door de ondernemer, zoals drainage, kavelpaden, enzovoort, moeten wel kunnen worden afgeschreven door de onderneming en op de balans van de onderneming staan. De meerwaarde die dit mogelijk aan de grond heeft gegeven, kan niet door de ondernemer worden opgeëist, maar hoeft bij terugkoop niet te worden betaald.

Dit alles moet vastgelegd worden via een notariële akte, die de statuten bevat. De statuten zijn 'regeltjes' waar het bestuur van de VBS zich aan moet houden.

4.2.3 Organen en haar bevoegdheden

Het bestuur van de VBS zal net zoals normale stichtingen meestal uit meerdere personen bestaan. De voortzetter zal moeten deelnemen aan dit bestuur. De andere bestuursleden zullen naar verwachting, naast eventueel de oprichter(s) (ouders) onafhankelijke derden zijn, bijvoorbeeld de accountant. De oprichter(s) stelt de bestuursleden vast. Bij uittreding van één van de bestuursleden, beslist het voltallige bestuur over de benoeming van zijn/haar opvolger. Bij uittreding van de voorzitter zal zijn beoogde bedrijfsopvolger automatisch voorzitter worden, mits deze onder de groep valt die voor geruisloze doorschuiving in aanmerking komt. In de statuten zal worden beschreven dat er ontslag van de bestuurder(s) volgt, als hij/zij inbreuk maakt op de zeggenschap van de ondernemer/ voortzetter. Als de familieleden van de oprichter(s) vinden dat een bestuurslid of ondernemer misbruik maakt van de middelen van de VBS, kunnen deze personen zich altijd wenden tot het Openbaar Ministerie. De ondernemer mag zijn rechten en plichten richting de VBS niet aan derden overdoen, anders dan de groep die voor geruisloze doorschuiving in aanmerking komt. Voor andere bepalingen die hier niet zijn beschreven, gelden de bepalingen van paragraaf 2.1.3.

4.2.4 Aansprakelijkheid

De VBS is niet aansprakelijk met zijn vermogen voor schulden van de onderneming. Zij is alleen aansprakelijk met dat deel dat zij garant staat voor de financiering van de onderneming. Ook bij faillissement van de onderneming is de VBS nooit aansprakelijk. Voor andere bepalingen die hier niet zijn beschreven, gelden de bepalingen van paragraaf 2.1.4.

4.2.5 Terugkoop middelen/ uitkeringen doen

Bij de VBS zonder uitkeringen (optie 1) zal terugkoop van het vermogen, dat de landbouwgrond vertegenwoordigd, mogelijk zijn door de ondernemer. De oprichter(s) (en eventueel kinderen) kunnen afspreken dat de grond en quotum bij inbreng wordt gewaardeerd en waartegen het teruggekocht kan worden, of dat op het moment van terugkoop de waarde wordt vastgesteld, minus de meerwaarde van investeringen in/op de grond uitgevoerd door de ondernemer (drainage, kavelpaden, enzovoort). Bij volledige terugkoop door de ondernemer van alle middelen zal de VBS worden opgeheven.

In eerste instantie hebben de stakers (ouders) recht op het geld van de terugkoop uit de VBS. Zij kunnen echter ook besluiten dat hun kinderen (als erfgenamen) het geld van de terugkoop ontvangen. De VBS moet hierbij worden gezien als de oprichter. Dit houdt in dat de VBS als oprichter uitkeringen doet aan de familieleden. In het geval dat de kinderen het geld van de terugkoop ontvangen, zal de ondernemer gelijk al een gedeelte van het geld dat hij heeft betaald voor de aankoop terug ontvangen, als hij onder de erfgenamen valt.

3783706 0004

Er moet worden afgesproken hoeveel land de ondernemer per keer mag/ moet terugkopen. Dit is de taak van het bestuur van de VBS. De notariskosten zijn hierbij ook voor rekening van de ondernemer. Bij bepaling van de waarde van de middelen bij inbreng in de VBS is het verstandig om de ondernemer niet de mogelijkheid te geven het land en quotum in één keer van de VBS te kunnen kopen. Dit omdat de ondernemer dan de kans krijgt om de eventuele tussentijdse waardestijging van de landbouwgrond te verzilveren. Bij de VBS zonder aflossing is er de mogelijkheid dat het vermogen eeuwig kan worden ontrokken aan het economisch verkeer als de ondernemer besluit om het land niet terug te kopen. De VBS zal dan minstens net zolang als de onderneming bestaan.

Bij de overname gaat het meestal om drie belangengroepen, namelijk; de stakers (ouders), de opvolger en de (overige) kinderen van de stakers. De stakers (ouders) willen de voortzetter niet te veel bevoordelen ten opzichte van hun (overige) kinderen en ze willen (eventueel) een aanvulling op hun oudedagsvoorziening. De kinderen van de oprichter(s) willen na het overlijden van de ouders het liefst dat ze het vermogen krijgen uitgekeerd. De voortzetter zou het liefst de grond in eigendom willen hebben, maar ook een zo goedkoop mogelijke bedrijfsovername. Er zou een oplossing moeten zijn die deze drie belangen koppelt. Dit is mogelijk via huurkoop die de ondernemer betaalt en een uitkering naar de stakers (ouders) en/of hun kinderen. De ondernemer krijgt zo elk jaar een groter deel van het vermogen en de stakers (ouders) en/of hun kinderen krijgen elk jaar een uitkering. Zo kan bij de overname het eenmalige bedrag dat is vastgesteld voor de oudedagsvoorziening voor de stakers (ouders) lager worden als de voortzetter elk jaar een bedrag uitkeert. Dit kan dan de bedrijfsovername weer lichter maken voor de voortzetter. Hoe het gaat na overlijden van de stakers (ouders) wordt besproken in paragraaf 4.2.7.

Bij optie 2 zal de ondernemer (of zijn opvolger) na een groot aantal jaren het gehele vermogen hebben gekocht via de huurkoop. Huurkoop kent een aantal voorwaarden die zijn vastgelegd in de wet (Art. 7A:1576 BW). Zo moet de overeenkomst schriftelijk worden aangegaan. Dit geldt ook voor wijzigingen of aanvullingen op het contract. De akte moet verder in ieder geval de gehele koopprijs (in cijfers en in letters) vermelden, het aantal te betalen termijnen en de hoogte van de termijnbedragen. Ook dienen in de akte vermeld te worden de bedingen van eigendomsvoorbehoud en eigendomsovergang. Is niet voldaan aan deze voorwaarden dan is er sprake van koop op afbetaling (bron: BedrB). De middelen zullen bestaan uit grond en quota. Er kan afgesproken worden dat de huurkoop voor grond en quotum geldt, of alleen voor de landbouwgrond. Als de grond is teruggekocht door de ondernemer en het quotum vertegenwoordigt nog een waarde, dan kan voor het quotum ook nog een huurkoopcontract worden afgesloten. Deze opsplitsing is met het oog op het waarschijnlijk verdwijnen van de quotering interessant voor de opvolger. Het is ook realistisch, want het kan niet de bedoeling zijn de ondernemer te laten betalen voor quotum dat voor de onderneming geen waarde meer heeft.

Er kan worden afgesproken dat de terugkoopwaarde bij inbreng wordt bepaald of dat de hoogte van het huurkoopbedrag jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de vrije marktwaarde. De afgesproken waarde bij inbreng mag niet hoger liggen als de getaxeerde vrije waarde bij inbreng en niet lager dan de going concern waarde bij inbreng. Bij indexering moet jaarlijks de hoogte van het huurkoopbedrag worden aangepast in het huurkoopcontract. Hoe hoog de termijnbedragen worden, wordt bepaald door diegene die de huurkoop laten vastleggen in een contract. Dit zal vaak door de oprichter(s) van de VBS gebeuren samen met diegene die in het bestuur zitten, in overleg met de huurkoper (de voortzetter van het bedrijf). Er kan door de oprichter(s) en/of voortzetter bepaald worden hoeveel termijnen er per jaar zijn. De hoogte van de termijnbedragen zal sterk afhankelijk zijn van het geld wat de stakers (ouders) nodig zijn voor hun oudedagsvoorziening. Er kan ook besloten worden dat er een rentevergoeding voor het vermogen bij het totale jaarlijkse termijnbedrag wordt inbegrepen/ opgeteld. Dit is aan de oprichters en/of familieleden.

3783706 0004

Er moet de mogelijkheid zijn om de termijnbedragen te veranderen, evenals het aantal termijnen. Het aantal termijnen mag gereduceerd worden tot minimaal 1 termijn per jaar. Dit kan door een wijziging van het huurkoopcontract. Het totaal te betalen huurkoopbedrag mag alleen worden gewijzigd als het terugkoopbedrag jaarlijks wordt geïndexeerd. Er moet in de statuten van de VBS een minimum en maximum jaarlijks termijnbedrag worden aangegeven. Dit omdat anders de voortzetter kan besluiten om als ondernemer en bestuurslid van de VBS het bedrag op 0 Euro te zetten. Het maximum is hierbij belangrijk omdat de ondernemer anders kan besluiten het vermogen ineens te kopen en zo de eventuele meerwaarde van de grond te verzilveren. Op deze manier kan ook de minimale tijd dat het vermogen in de VBS blijft bestaan worden beïnvloed. Immers hoe meer de ondernemer per jaar mag betalen, hoe sneller hij weer eigenaar kan worden van het vermogen uit de VBS.

Wijzigen van een contract kan niet eenzijdig plaatsvinden, evenals opheffing. Daarom zal er in de statuten worden aangegeven in hoeverre het bestuur bevoegd is de bovenstaande handelingen uit te voeren. Ook zal er in de statuten worden aangegeven dat als de koper zijn termijnen niet betaald binnen de wettelijke termijn, het bestuur van de VBS gerechtigd is het vermogen te verkopen en het saldo uit te keren aan de uitkeringsgerechtigden.

Het geld dat de ondernemer per jaar betaalt wordt door de VBS weer uitgekeerd aan de uitkeringsgerechtigden. Hierbij moet de VBS worden gezien als de oprichter(s). In eerste instantie zullen eerst de oprichters (ouders) een uitkering ontvangen. Na overlijden van de oprichters (ouders) zullen de erfgenamen van de oprichter(s) recht hebben op een uitkering. Het totale saldo van de inkomsten en uitgaven zal voor de VBS nul zijn waardoor deze geen winst zal maken. Gebruik van optie 2 zal er voor zorgen dat het vermogen nooit eeuwig ontrokken kan worden aan het economisch verkeer.

Als de ondernemer het bedrijf overdoet aan een opvolger (volgende generatie), dan kan deze de huurkoop voortzetten. Dit geldt voor de groep die voor geruisloze doorschuiving in aanmerking komt. Wel moet hierbij statutair worden vastgelegd hoeveel jaar de opvolger het bedrijf moet voortzetten voordat hij recht heeft op dat deel van de huurkoop dat door zijn voorganger is betaald. Dit om de eventuele verzilvering van het vermogen door de opvolger te voorkomen.

4.2.6 Beëindiging

Bij de VBS kunnen verschillende oorzaken aanleiding zijn tot ontbinding, namelijk:

- De ondernemer heeft al het vermogen van de VBS teruggekocht (optie 1).
- De ondernemer heeft het volledige aantal termijnen en termijnbedragen afbetaald (optie 2).
- De onderneming staakt waardoor de VBS *kan* worden opgeheven.
- Het onder curatele stellen van de ondernemer.

Als de voortzetter van het bedrijf besluit het bedrijf te beëindigen, is hij verplicht de bedrijfsmiddelen die in de onderneming zitten (gebouwen, machines, grond, quotum, enz.) eerst aan de VBS aan te bieden. Dit omdat de familie er dan alsnog voor kan zorgen dat het bedrijf bijeen blijft door de aankoop van de bedrijfsmiddelen.

Als de onderneming failliet gaat kan de VBS alleen worden aangesproken voor dat deel van het vermogen waarmee het garant heeft gestaan voor financieringen van de onderneming. Dit deel zal in eerste instantie het (erf)deel van de voortzetter aantasten (inclusief wat hij aan huurkoop heeft betaald), en daarna in gelijke porties de overige erfgenamen (ouders of kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad). Zo loopt de voortzetter altijd het meeste risico met zijn (erf)deel in de VBS. Dit zal statutair worden vastgelegd.

3783706 0004

4.2.7 Vererving

Bij een VBS uitgevoerd als optie 1 zal bij opheffing van de VBS de uitkeringen van het vermogen plaatsvinden zoals dit normaal zou gaan tussen de oprichter(s) en hun erfgenamen. De VBS wordt dus gezien als de oprichter. De vererving gaat in gelijke porties volgens het Nederlandse erfrecht mits anders afgesproken of testamentair vastgelegd. Het zal in de VBS niet mogelijk zijn de legitieme portie van een gezinslid te schenden zoals bij de familiestichting wel het geval lijkt te zijn. Ook het geld van eventuele terugkoop zal op deze manier worden verdeeld. In eerste instantie zullen de oprichters (ouders) recht hebben op het vermogen, bij liquidatie van de VBS, of geld, bij terugkoop van de middelen door de ondernemer. Zij kunnen echter besluiten dat hun kinderen er recht op hebben vanaf oprichting van de VBS. Dit moet statutair geregeld worden. Als de oprichters allebei zijn overleden hebben hun kinderen recht op het vermogen, bij liquidatie van de VBS, of geld, bij terugkoop van de middelen door de ondernemer enz. (kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad). De ondernemer heeft hierbij recht op dat deel van het vermogen dat hij al heeft afbetaald via de huurkoop plus een gelijk deel van het overige vermogen, als de ondernemer tot de erfgenamen behoort.

Bij een VBS als optie 2 zullen in eerste instantie alleen de oprichters recht hebben op een uitkering van de VBS. Het zou kunnen voorkomen dat ze hier geen behoefte aan hebben. Dan kan er besloten worden dat hun directe erfgenamen de uitkeringen ontvangen. Na overlijden van de beide oprichters (ouders) hebben hun kinderen, inclusief de voortzetter (als deze tot de erfgenamen behoort), altijd recht op een gedeelte van de uitkering. Als deze overlijden hebben de kinderen van eerder genoemde weer recht op een uitkering (kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad). Deze uitkering kan bestaan uit een jaarlijkse uitkering genoemd onder optie 2, maar ook de uitkering bij beëindiging van de VBS valt hieronder. Hierbij moet de VBS worden gezien als de oprichter die uitkeringen doet.

4.2.8 Fiscale positie

4.2.8.1 Inkomstenbelasting

De staker(s) en voortzetter van het bedrijf moeten zelf kunnen beslissen of zij gebruik willen maken van geruisloos doorschuiven. Deze regelingen moeten zowel gelden van de staker naar de voortzetter toe, als van de staker (oprichter van de VBS) naar de VBS toe, als van de VBS naar de voortzetter van de onderneming toe. Als er voor geruisloos doorschuiven wordt gekozen moet hierbij een zakelijke korting worden gegeven op het aankoopbedrag, gebaseerd op de stille reserves. Dit geldt ook bij terugkoop van het vermogen uit de VBS. Daarnaast moet er gebruik kunnen worden gemaakt van de landbouwvrijstelling.

4.2.8.2 Schenking- & successierechten

Eén van de randvoorwaarden van de VBS is dat de totale belastingdruk niet hoger mag uitvallen dan bij een 'gangbare' bedrijfsoverdracht in de landbouw. De voorstellen van de werkgroep modernisering successiewetgeving waaraan steeds gespiegeld wordt, sluiten hier echter niet bij aan. Deze stelt namelijk voor om bij inbreng 10% schenkingsrechten te heffen voor de inbrenger van het vermogen. Dit is een aanzienlijke belastingaanslag op de stakers, terwijl de belastingsom bij normale bedrijfsoverdracht minimaal is. Voorstel is dan ook om geen heffing van schenkingsrechten bij inbreng van het vermogen in de VBS te laten plaatsvinden. Omdat de rest van de onderneming door de voortzetter tegen minimaal de going concern waarde wordt overgenomen, moet hiervoor vrijstelling van de schenkingsrechten gelden.

3783706 0004

Bij terugkoop door de ondernemer van de middelen gebeurt dit voor land en quotum tegen een waarde die is vastgesteld of jaarlijks wordt geïndexeerd. Indien de middelen tegen een gelijk of hoger bedrag als de going concern waarde teruggekocht wordt, zijn er geen schenkingsrechten verschuldigd.

Bij uitkering moet de fiscus doen alsof de oprichter zelf geld schenkt of nalaat. Dit is gelijk aan de voorstellen voor de familiestichting. De VBS moet hierbij worden gezien als de oprichter. De tarieven staan in tabel 3.

Verkrijging tussen	en	I. Echtgenoot, kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad 1) of een verkrijger als hierna onder 2) vermeld		II. Broers, zusters, bloedverwanten in de rechte opgaande lijn	
(1)	(2)	a	b	a	b
0	€ 20.714	0	5%	0	26%
€ 20.714	41.424	€ 1.035	8%	€ 5.385	30%
41.424	82.840	2.691	12%	11.598	35%
82.840	165.673	7.660	15%	26.093	39%
165.673	331.340	20.084	19%	58.397	44%
331.340	828.338	51.560	23%	131.290	48%
828.338	en hoger	165.869	27%	369.849	53%

Tabel 3: schenking- en successierechten 2003 (bron: FIN).

4.2.8.4 Omzetbelasting

In de wet staat dat bij overdracht van een gehele onderneming of een zelfstandig deel hiervan, er geen omzetbelasting wordt geheven. De voortzetter moet in de plaats treden van de overdrager. Bij de VBS is dit het geval. De voortzetter koopt wel niet gelijk al het land en het quotum, maar hij zet het bedrijf wel in zijn geheel voort. Ook zit hij in het bestuur van de VBS en heeft hij zo zeggenschap over het gebruik van de middelen in de VBS. De onderneming met de VBS moeten als een fiscale eenheid worden behandeld.

4.2.8.5 Overdrachtsbelasting

Vrijstelling van overdrachtsbelasting dient ook bij de VBS te gelden. De belangrijkste voorwaarde voor deze vrijstelling van belasting is dat de onderneming in zijn geheel dient te worden voortgezet. Hiervoor gelden dezelfde argumenten als bij paragraaf 4.2.8.4.

3783706 0004

5 Praktijkvoorbeeld VBS van de familie 5.1.2e

De maatschapsperiode tussen vader en zoon 5.1.2e is afgelopen en de tijd is aangebroken dat het bedrijf moet worden overgenomen. De balans van de persoonlijke onderneming van vader en de maatschap ziet er als volgt uit:

Persoonlijke onderneming vader:

		Activa	Passiva
1	Grond 40 hectare	240.000	
2	Gebouwen	200.000	
3	Melkquota (40.000 kg nog in afschrijving)	70.000	
4*	Eigen vermogen vader		250.000
5	Schulden (kort + langlopend)		260.000
	Totaal	***510.000***	***510.000***

Maatschapbalans vader en zoon:

6	Machines, werktuigen en installaties	54.000	
7	Veestapel	56.000	
8	FOR vader		40.000
9	Rekening courant		4.000
10	Eigen vermogen zoon		20.000
4*	Eigen vermogen vader		46.000
	Totaal	***110.000***	***110.000***

Tabel 4: overzicht van passiva en activa voor de overname van het bedrijf zowel buiten de maatschap (vader) als in de maatschap (vader + zoon) (in Euro).

1. De grond is in 1968 voor 6.000 Euro per ha gekocht.
2. Gebouwen bestaan uit woonhuis/ ligboxenstal (gerenoveerd in 2000)/ mestsilo (2001)
3. Totale melkquotum bestaat uit 520.000 kg met 4,30% vet. De laatste 2 jaar is er in totaal 40.000 kg bijgekocht, elk jaar 20.000 kg.
4. Totale vermogen dat vader heeft opgebouwd.
5. 520.000 kg melk / €260.000,- schuld = 0,5 eurocent schuld per kg melk, is voor een melkveehouderijbedrijf gemiddeld tot laag te noemen.
6.
7. Veestapel bestaat uit 65 melkkoeien/ 17 pinken/ 19 kalveren.
8. De fiscale oudedagsreserve (FOR) die de vader heeft opgebouwd.
9.
10. Totale vermogen dat de zoon heeft opgebouwd in zijn maatschapperiode.

3783706 0004

In veel maatschapsaktes wordt de grond tegen verpachte waarde en de andere productiemiddelen tegen boekwaarde of getaxeerde agrarische waarde overgedragen. De waarde in vrij economisch verkeer is in de landbouw meestal flink hoger. Daarbij wordt vaak de stakingswinst geruisloos doorgeschoven. Omdat zoon en vader al een maatschap zijn aangegaan hoeft 5.1.2e alleen maar de helft van de meerwaarde van de bedrijfsmiddelen te kopen, plus alle middelen uit de persoonlijke onderneming van vader. Voor dit bedrijf kan het geheel als volgt worden beschouwd:

Persoonlijke onderneming vader:

	Boekwaarde	Overnamewaarde	Boekwinst	Te betalen door 5.1.2e	Vrije waarde economisch verkeer
Grond	240.000	480.000	240.000	480.000	800.000
Gebouwen	200.000	300.000	100.000	300.000	544.000
Quotum	70.000	70.000	0	70.000	895.000
Totaal	***510.000***	***850.000***	***340.000***	***850.000***	***2.244.000***

Maatschapbalans van vader en zoon:

	Boekwaarde	Overnamewaarde	Boekwinst	Te betalen Door 5.1.2e	Vrije waarde economisch verkeer
Vee	56.000	70.000	14.000	7000[1]	70.000
Machines	54.000	54.000	0	0	54.000
Eigen vermogen vader				46.000	
FOR van vader				40.000	
Totaal	***110.000***	***124.000***	***14.000***	***93.000***	***124.000***
Totaal po+mts	**620.000**	**974.000**	**354.000**	**943.000**	**2.368.000**
Korting voor geruisloze doorschuiving[2]				**37.500**	
Totaal te betalen				***905.500***	

Tabel 5: overnameprijs berekening op basis van gangbare maatschapscontracten en vrije waarde in economisch verkeer (in Euro).

1. In de veestapel zit op moment van overname een meerwaarde van 14.000 Euro. Dit wordt evenredig verdeeld over de maten, elk 7.000 Euro. Zoon 5.1.2e hoeft zijn eigen meerwaarde uiteraard niet te betalen.
2. De overnameprijs van €943.000,- zal nog veranderen omdat vader besluit het bedrijf geruisloos te laten doorschuiven. De belastingclaim gaat nu volledig (op de FOR na) over naar zoon 5.1.2e Deze heeft hiermee een extra toekomstige uitgave aan belasting als hij het bedrijf staakt en afschrijvingsnadeel omdat hij met de boekwaarde verder moet. Daarnaast heeft hij zo geen recht op investeringsaftrek en een minder hoge afschrijving. Gangbaar is het om dan 35% van de stille reserves (niet op grond en melkquotum) als korting op de overnameprijs te geven. Voor dit bedrijf betekent dit €100.000,- op gebouwen en €7.000,- op het vee. Dit maakt €107.000,- * 35% = €37.500,- aan korting. De overnameprijs wordt nu €943.000,- – €37.500,- = €905.500,-

De ouders geven aan dat zij de overname, waarbij de zoon eigenaar wordt van alle middelen, tegen €905.500,- niet acceptabel vinden. De ouders vinden het verschil met de vrije waarde in het economisch verkeer te groot. De bevoordeling die hierdoor zou ontstaan naar de opvolgende zoon is in de ouders en zusters ogen te groot. Indien zij het bedrijf in het vrije verkeer zouden verkopen, zou de (mogelijke) nalatenschap naar de zoon en dochters veel groter zijn dan als de ouders het bedrijf overdragen aan hun zoon. De ouders besluiten samen met de potentiële opvolger tot een andere overeenkomst te komen. Samen besluiten ze het idee van VBS eens door te rekenen.

Ten eerste bekijken de ouders hun eigen situatie na overname. De ouders rekenen uit wat zij in ieder geval uit het bedrijf willen onttrekken inclusief de kosten van jaarlijks levensonderhoud. De ouders willen in ieder geval een eigen huis, van ongeveer €200.000,-. Aan belasting betaalt de vader alleen FOR van ongeveer €16.000,- (keuze van directe afrekening over de FOR, geen rekening gehouden met stakingsaftrek vanwege het lage bedrag). Verder wil hij zijn schulden nog aflossen van €260.000,-. De stakende ondernemer rekent uit dat de kosten voor levensonderhoud tezamen ongeveer €255.000,- gaat kosten , hij heeft in zijn berekening rekening gehouden met inflatie en AOW van hem en zijn partner. Dit alles samen:

Huis	200.000
FOR afrekenen met belastingdienst	16.000
Schulden aflossen	260.000
Levensonderhoud	255.000
Totaal	***731.000***

Tabel 6: berekening van de benodigde overnamesom voor de stakende ouders inclusief levensonderhoud (in Euro).

Zoon 5.1.2e merkt op dat indien er van de VBS constructie met uitkeringen gebruik wordt gemaakt, de €255.000,- aan levensonderhoud niet direct hoeft worden uitbetaald maar middels uitkeringen jaarlijks een bedrag moet terugvloeien naar de ouders (optie 2 uit paragraaf 4.2.2). De ouders rekenen uit dat zij tot hun 65ste €20.000,- jaarlijks willen ontvangen en daarna €5000,- (plus hun AOW). Deze verandering in de hoogte van het bedrag per termijn zal te zijner tijd in het huurkoopcontract worden gewijzigd. Daarnaast willen ze een voorschot van €25.000,- direct na overname om onvoorziene uitgaven te kunnen opvangen. Het bedrag wat nu aan de ouders moet worden betaald is:

Huis	200.000
FOR afrekenen met belastingdienst	16.000
Schulden aflossen	260.000
Buffer voor onvoorziene uitgaven	25.000
Totaal	***501.000***

Tabel 7: berekening van de benodigde overnamesom voor de stakende ouders exclusief levensonderhoud (in Euro).

3783706 0004

De zoon wil met deze €501.000,- zoveel mogelijk van het bedrijf kopen, maar hij weet ook dat zijn ouders geen schenking naar hem toe willen plegen. Omdat het grootste schenkingsdeel in melkquotum en grond zou gaan zitten wil hij de andere middelen in ieder geval wel kopen. De ouders vinden dat hij deze middelen tegen de getaxeerde vrije marktwaarde moet kopen, om zo bevoordeling ten opzichte van de zusters weg te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met wat hij in de maatschap al heeft opgebouwd aan vermogen.

Bedrijfsgebouwen[1]	544.000
Overname maatschapszaken (zie tabel 5)	86.000
Meerwaarde vee[1]	7.000
Totaal	***637.000***
Korting voor geruisloze doorschuiving[1]	**122.850**
Totaal te betalen	***514.150***

Tabel 8: overzicht van de te kopen productiemiddelen (in Euro).

1. De overnameprijs van €637.000,- zal nog veranderen omdat vader besluit het bedrijf geruisloos te laten doorschuiven. Gangbaar is het om dan 35% van de stille reserves (niet op grond en melkquotum) als korting op de overnameprijs te geven. Voor dit bedrijf betekent dit €544.000,- – €200.000,- = €344.000,- op gebouwen en €7.000,- op het vee. Dit maakt €351.000,- * 35% = €122.850,- aan korting. De overnameprijs wordt nu €637.000,- – €122.850,- = €514.150,-

5.1.2e merkt op dat hij €514.150,- – €501.000,- = €13.150,- tekort komt. De ouders vinden dat deze 13.150 Euro dan ook direct moet worden betaald. 5.1.2e kan de jaarlijkse uitkering van €20.000,-voor levensonderhoud verlagen tot hun 65ste. De ouders zijn nu 60 dus dit duurt nog 5 jaar. Dat betekent dat er via de VBS €13.150,-/ 5 jaar = €2.630,- per jaar minder uitgekeerd hoeft te worden, dus nog €20.000,- – €2.630,- = €17.370,- per jaar. De overnamesom wordt nu het totaal van tabel 8, €514.150,-. Alle partijen gaan hier mee akkoord.

Als 5.1.2e het bedrijf op de gangbare manier had overgenomen tegen €514.150,- zou hij schenking- en successierecht moeten betalen (bij oude methode, omdat going concern waarde nog onduidelijk is). De waarde van het melkquotum werd daarin kwijtgescholden en het verschil tussen vrije marktwaarde van grond en de verpachte waarde ook, evenals 25% over de vrije marktwaarde van het bedrijf minus de vrijstelling van quotum en minus de vrijstelling van grond. Maakt voor dit bedrijf een minimale overnamesom om buiten deze belasting te vallen van:

€800.000,- (grond) + €894.000,- (quotum) + €544.000,- (gebouwen) + €54.000,- (machines) = €2.292.000,- - €320.000,- (vrijstelling grond) – €894.000,- (vrijstelling quotum) = €1.078.000,- - 25%(korting overige middelen) = €808.500,-.

De bevoordeling bij de VBS vorm aan de ondernemer is tot nul gereduceerd. Dit is af te lezen aan tabel 9.

	Overnameprijs bij economisch verkeer. (A)	Overnameprijs bij agrarische waarde[1] (B)	Overnameprijs bij stichtingsvorm (C)	Totale schenking bij agrarische waarde[2] (A-B)	Totale schenking bij VBS vorm (A-C)[2]
Grond 40 ha	800.000	480.000	0	320.000	NVT
Melkquotum	894.000	70.000	0	824.000	NVT
Bedrijfsgebouwen	544.000	300.000	544.000	244.000	0
Machines en werktuigen	44.000	NVT	NVT	NVT[3]	NVT[3]
Veestapel	70.000	NVT	NVT		
Meerwaarde veestapel	NVT	7.000	7.000		
Korting geruisloze doorschuiving	NVT	-/-37.500	-/-122.850		
Maatschaps-zaken	NVT	86.000	86.000		
Totaal	***2.352.000***	***905.500***	***514.150***	***1.388.000***	***0***

Tabel 9: uitrekenen van bevoordeling bij verschillende manieren van overdracht (in Euro).

1 Volgens gangbare methode
2 Schenkingen aan voortzetter
3. Omdat het gebruikelijk is een maatschapsperiode te hebben voor de overname met veelal vee en machines op de maatschapbalans kunnen we moeilijk deze posten vergelijken, wel kunnen we vermelden dat er niets onzakelijks is geregeld en daarmee wordt er ook niets wordt geschonken.

Zoon 5.1.2e wil nu graag inzicht in de financiële verschillen tussen koop tegen agrarische waarde (zie kolom B van tabel 6) en VBS vorm. Er is hierbij geen rekening gehouden met de waterschapslasten van de grond, de jaarlijkse notaris- en accountantskosten en alle andere kosten die de productiemiddelen met zich meebrengen. Dit is weergegeven in tabel 10.

	Agrarische waarde (905.500)	VBS (514.150)
Rente 5% totaal over 30 jaar[1]	688.633	391.011
Aflossing naar bank. 3,4%[2]	905.500	514.150
Totale aflossingen VBS(34 jaar)[3]	0	211.850
Totaal aan uitgaven	***1.594.133***	***1.117.011***

Tabel 10: financiële gevolgen van normale bedrijfsovername en VBS- constructie (in Euro).

1 30 jaar is gekozen omdat dit ongeveer één generatie is aan melkveehouders en dit een goede vergelijking is met een normale looptijd van de leningen indien er een gangbare bedrijfsovername plaatsvindt. De rente is het gemiddelde over 30 jaar.
2 Dit is het totaal bedrag van de overname.
3 5.1.2e zou theoretisch door 30 jaar lang huurkoop te betalen een belang van €211.850,- hebben in de VBS. Dit komt overeen met bijna 11 ha land (bij €20.000,-/ ha, zie blz. 51).

De jaarlijkse termijnbedragen voor de huurkoop aan de VBS zijn in dit rekenvoorbeeld zo laag mogelijk gehouden. 5.1.2e kan ook besluiten om meer af te betalen aan de VBS.

3783706 0004

Het is duidelijk dat de VBS een duidelijk voordeel oplevert voor 5.1.2e Maar hij wil nu weten of hij de eerste jaren na overname ook voordelen heeft met de VBS. Dit staat in tabel 11.

		Gangbare bedrijfsovername	VBS– overname [1]
Rente + aflossingen	1e jaar	76.062	60.559
Rente + aflossingen	15e jaar	54.972	35.952
Rente + aflossingen	25e jaar	39.118	27.211
Rente + aflossingen	35e jaar en later	0	5.000

Tabel 11: Overzicht verloop van de kosten (in Euro). (voor nadere informatie: zie bijlage 1)

1 De aflossingen bij de VBS bestaan zowel uit betaalde termijnen van de huurkoop aan de VBS als uit de aflossingen van de leningen die op naam van de onderneming staan. De rente is alleen voor de leningen die op naam van de onderneming staan.

In de vergelijking is er voor gekozen de gangbare bedrijfsovername volledig bij de bank te financieren en geen familieleningen toe te passen. Familieleningen zijn doorgaans voordelig voor de opvolger. Verwacht wordt dat deze familie hier geen gebruik van zou maken omdat het een vorm van bevoordeling is, die de familie juist wou voorkomen. Toch zullen er veel bedrijven zijn die hier bij overname wel gebruik van zullen maken. Gevolg is dat de lasten in kolom 3 van tabel 11 lager zullen uitvallen.

Aan tabel 11 is te zien dat de voortzetter de eerste jaren meer "lucht" heeft, iets waar deze categorie veel behoefte aan heeft. De lasten zijn bij een normale bedrijfsovername de eerste jaren het hoogst. De VBS kan hier voor lastenverlichting zorgen. Alleen als de leningen in het bedrijf zijn afgelost heeft de bedrijfsovername met gebruik van VBS het nadeel dat de huurkoop aan de VBS nog niet beëindigt is.

Van tevoren hebben de ouders afgesproken dat er een jaarlijkse termijnbedrag door de ondernemer moet worden betaald voor de huurkoop van de VBS. Het termijnbedrag zal alle jaren minimaal €5.000,- en maximaal €40.000,- moeten zijn. Daarnaast hebben ze besloten dat de terugkoopprijs van de grond bij inbreng in de VBS wordt vastgesteld op €20.000,-, de vrije waarde in economisch verkeer. Dit is statutair vastgelegd en niet wijzigbaar. Er wordt geen rente voor het vermogen gerekend. Het minimum is gebaseerd op de minimale aanvulling op de oudedagsvoorziening na hun 65ste jaar (€5.000,-) en het maximum is gebaseerd op een mogelijke terugkoop van 20 jaar. Ze hebben hierbij met de zoon afgesproken dat de uitkering tot hun 65ste jaar hoger is (€17.370,-) om zo voldoende geld voor het levensonderhoud te hebben. Daarna mag de ondernemer binnen de vooraf gestelde grenzen zelf besluiten hoeveel hij per jaar wil betalen, als dit maar contractueel en met instemming van beide partijen (de ondernemer en de VBS) in het huurkoopcontract wordt vastgelegd.

Dit alles wordt vastgelegd in het maatschapcontract en in de statuten van de VBS. Deze statuten staan weergegeven in bijlage 2.

3783706 0004

In de voorbeeldberekening zijn de ouders qua oudedagsvoorziening tevreden met een redelijk laag bedrag per jaar. Dit zal in de praktijk wel sterk verschillen. Niet iedereen heeft aan €20.000,- per jaar (inclusief AOW) genoeg. De VBS heeft in dit voorbeeld behoorlijk kostenvoordeel. Een hogere jaarlijkse uitkering aan de ouders zou in dit geval geen problemen op hoeven te leveren. Deze kan in het voorbeeld zelf tot +/- €33.000,- Euro in de eerste 5 jaar tot +/- €30.000,- voor de overige jaren tot het 30 jaar gaan, voordat er meer kosten zijn dan bij de normale overname zoals die in tabel 10 staat.

De staker heeft bij de bedrijfsovername, en bij gebruik van de VBS, de keuze of hij gebruik maakt van geruisloze doorschuiving of niet. Dit zal hij samen met de opvolger bespreken . Hun beslissing zal enig rekenwerk vereisen. Hieronder volgt een overzicht van de verschillen welke invloed zullen hebben op zijn besluit.

- Als 5.1.2e gebruik maakt van geruisloze doorschuiving moet hij hierna op de productiemiddelen vanaf de boekwaarde afschrijven.
- De overnameprijs van machines, werktuigen en installaties is voor beide 54.000 welke tevens de boekwaarde is waardoor er geen verschil op dit terrein ontstaat.
- De overnameprijs van gebouwen in de VBS is duidelijk hoger dan de boekwaarde, waardoor bedrijfsovername met geruisloze doorschuiving minder afschrijvingen voor gebouwen oplevert.
- Als 5.1.2e gebruik maakt van geruisloze doorschuiving hoeft de stakingswinst niet te worden afgerekend door de staker. Die zal dit verrekenen in de overnameprijs waardoor 5.1.2e minder hoeft te betalen voor het bedrijf.
- Zonder geruisloze doorschuiving kan 5.1.2e wel gebruik maken van investeringsaftrek.

Het besluit zal grotendeels afhangen van de inkomstenbelasting die wordt geheven over de bedrijfswinst uit het bedrijf. Als 5.1.2e meer voordeel uit belastingvoordeel kan halen door meer afschrijvingen en rentekosten kan het interessant zijn zonder geruisloze doorschuivingen te werken. Omdat de winst/ verlies rekening van dit bedrijf niet bekend is wordt dit niet uitgerekend.

Er is binnen het bedrijf gekozen voor geruisloze doorschuiving. Dit geldt dan ook voor de VBS. Bij het gebruik van geruisloze doorschuiving is het logisch, wanneer 5.1.2e voor het quotum een huurkoopcontract afsluit met de VBS, dat hij een korting krijgt op het totale bedrag dat hij moet betalen voor de terugkoop van het quotum. Een zakelijke korting ligt tussen de 32% en 52% over de stille reserves. Hij moet dan ook verder met de boekwaarde van de VBS. Voor het land geldt de landbouwvrijstelling.

Alles bij elkaar is de VBS een vorm die zeer veel onderhandelingsruimte kan geven bij de bedrijfsovername. Er zijn vele mogelijkheden te bedenken waarbij de VBS een oplossing kan bieden.

3783706 0004

6 Belemmeringen & mogelijke oplossingen rond de VBS

De in de hoofdstuk 4 & 5 geschetste uitvoering van de VBS kan tegen een aantal belemmeringen aanlopen. Deze belemmeringen worden hieronder genoemd en de mogelijke oplossingen worden aangedragen.

6.1 Civielrechtelijk

Omdat er in de wet nog geen ruimte is voor de toepassing van de VBS, moet er in de wet aan artikel 2:285 BW een nieuw vierde lid worden toegevoegd, waarin wordt bepaald dat het derde lid niet van toepassing is op stichtingen die in de nieuwe successiewet onder het fiscale regime van de VBS valt. Hierin moet ook worden geregeld dat de VBS wel uitkeringen mag plegen. Met betrekking tot het erfrecht kan worden opgemerkt dat de legitieme portie van één van de legitimarissen niet wordt geschonden. Ook het wettelijke verzorgingsrecht ten behoeve van een langstlevende echtgenoot kan niet door de VBS worden gepasseerd.

6.2 Fiscaalrechtelijk

Zo als net al is aangegeven zal zijn er een aantal voostellen gedaan rondom de fiscale wetgeving. Probleem is hierbij dat de belastingdienst akkoord moet gaan met de voorstellen zoals die in paragraaf 4.2.8 zijn aangegeven.

6.2.1 Fiscale positie

6.2.1.1 Inkomstenbelasting

Rond de inkomstenbelasting kunnen problemen worden verwacht. Dit gaat om de mogelijkheid tot geruisloos doorschuiven en de landbouwvrijstelling. Deze regelingen zullen zowel moeten gelden van de staker naar de voortzetter toe, als van de staker (oprichter van de VBS) naar de VBS toe, als van de VBS naar de voortzetter van de onderneming toe. Daarnaast moet er gebruik kunnen worden gemaakt van de landbouwvrijstelling.

Als deze regelingen niet toepasbaar worden gemaakt zal dit een zodanig hoge belastingclaim opleveren dat de overdracht een stuk moeilijker wordt. Immers zal in de praktijk de claim door de voortzetter van het bedrijf moeten worden betaald. Door een wijziging in de wet moet de VBS de mogelijkheid krijgen om geruisloze doorschuiving en de landbouwvrijstelling toe te passen. Daarvoor zal de onderneming met de VBS als fiscale eenheid moeten worden gezien.

6.2.1.2 Schenking- & successierechten

De voorstellen zijn dat er bij inbreng van het vermogen in de VBS de schenking- en successierechten op 0% moet worden gesteld. De werkgroep modernisering van de successiewetgeving doet voorstellen voor 10%. Als men vasthoudt aan deze voorstellen en dit ook voor de VBS toepasbaar maakt, wordt de VBS, ten opzichte van de huidige belastingaanslagen bij overname, een veel minder interessante vorm en zal waarschijnlijk nauwelijks worden toegepast.

Zolang de onderneming bestaat mag er geen schenkingsrechten worden geheven, ook niet na terugstromen van het vermogen bij volledige afbetaling van de huurkoop.Dit is van het grootste belang om vermogensvermindering tegen te gaan en de toekomst van de onderneming veilig te stellen. Het vermogen moet dan wel zijn teruggekocht tegen minimaal de going concern waarde.

3783706 0004

Bij uitkering moet de fiscus de VBS behandelen alsof zij de oprichter is en dat de oprichter zelf geld schenkt of nalaat. Dit is gelijk aan de voorstellen voor de familiestichting. De VBS moet hierbij worden gezien als de oprichter. Dit moet bij uitkeringen doen via de VBS een heffing van schenking- en successierechten opleveren die gelijk is aan een heffing bij een huidige schenking of nalatenschap van ouders naar hun erfgenamen. Door een wijziging in de wet moet de VBS de mogelijkheid krijgen om dit op deze manier toe te passen.

6.2.1.3 Omzetbelasting

Voor de vrijstelling van de omzetbelasting bij de bedrijfsovername moet de onderneming in zijn geheel worden voortgezet of een zelfstandig deel hiervan. Ook hier geldt dat dit wel gebeurt, maar dat een gedeelte van het vermogen aan de VBS wordt geschonken. De voortzetter moet in de plaats treden van de overdrager, wat bij de VBS het geval is. Dit moet mogelijk worden gemaakt door de onderneming met de VBS als fiscale eenheid te zien en als vrijgestelde van de omzetbelasting in de wet op te nemen. Dit is nodig om de belastingdruk niet hoger te laten uitvallen als bij een huidige overname via een maatschap.

6.2.1.4 Overdrachtsbelasting

Ook de vrijstelling van de overdrachtsbelasting kan problemen opleven. Vrijstelling van overdrachtsbelasting krijgt men normaal alleen als een overname binnen de familieband ouders/ kinderen en grootouders/ kleinkinderen wordt gedaan.

Als het bedrijf met behulp van de VBS gefaseerd wordt overgenomen, moet er binnen de wet vrijstelling op de overdrachtsbelasting worden gegeven. Deze vrijstelling moet voor dezelfde personen gelden die ook gebruik kunnen maken van geruisloze doorschuiving en dus niet alleen binnen de familieband. Hierbij moet gelden dat men bij de definitieve overname is vrijgesteld van overdrachtbelasting. Zolang de ondernemer dus niet alle middelen heeft terug gekocht van de VBS, blijft er een claim van de overdrachtbelasting boven de VBS zitten. Wordt de VBS, binnen de tijd dat het vermogen is teruggekocht, opgeheven dan moet alsnog overdrachtbelasting worden betaald.

6.2.1.5 Overige belastingen

Voorstellen van de werkgroep modernisering successiewetgeving om een vermogens-rendementsheffing te heffen zijn niet toepasbaar voor de VBS. Om de VBS een interessante nieuwe vorm te houden moeten deze plannen niet worden toegepast. Door de hoge vermogens in de VBS is zelfs het lage percentage van 1,2% veel te hoog en niet op te brengen door de ondernemer.

6.3 Productiemiddelen

6.3.1 Melkquotum

Er kunnen problemen ontstaan rondom productiemiddelen als melkquota. Omdat de voortzetter het melkquotum niet op naam heeft, betekent dit dat hij ook het COS (centraal orgaan superheffing)-registratienummer niet heeft en het leveringsrecht bij de VBS ligt. De bedoeling is dat de VBS alleen het vermogen wat het quotum vertegenwoordigd beheert, maar niet het leveringsrecht van dit quotum. Deze zeggenschap over het gebruik ligt volledig bij de ondernemer. Het COS moet daarom akkoord gaan met een regeling dat de ondernemer het COS- registratienummer op naam krijgt.

3783706 0004

De ondernemer kan besluiten om aankoop van quotum anders dan dat van de VBS op een ander COS- registratienummer te doen, om zo eventueel verlies van eigendom aan overige familieleden te voorkomen. Ook het quotum dat de ondernemer terug koopt van de VBS kan hij waarschijnlijk beter op een ander COS- registratienummer laten registreren. Omdat de grond en quotum allebei in de VBS zitten, is er geen probleem met eventuele ontkoppeling van het quotum met de grond. Wel kunnen er problemen ontstaan als de grens van 20.000 kg per hectare wordt overschreden bij inbreng van grond en quotum in de VBS. Dit geldt normaal niet als het binnen de familie wordt overgedragen. Daarom zal ook de VBS vrijgesteld moeten zijn voor dit maximum. Wat de consequenties zijn van het eventuele verleasen van quotum door de ondernemer aan derden is niet duidelijk. Deze inkomsten zouden normaal ten goede moeten komen aan de ondernemer. Als de ondernemer het volledige recht op het gebruik heeft moet dit gewoon mogelijk zijn, ook met het oog op eventuele calamiteiten, zoals een uitbraak van een dierziekte.

6.3.2 Landbouwgrond

Bij landbouwgrond kunnen er problemen ontstaan omtrent MINAS (mineralen aangifte systeem) en mestproductierechten. Om problemen hiermee te voorkomen moet de VBS een zakelijk gebruiksrecht met de ondernemer afsluiten. Hiertoe is het bestuur bevoegd.

6.4 Financieringsmogelijkheden

Omdat een groot deel van het vermogen afgescheiden is van de onderneming, is het de vraag of de bank de onderneming nog wil financieren als de VBS niet garant staat met haar vermogen. Zo als eerder al is beschreven zal de VBS wel garant kunnen staan met dat deel van het vermogen dat de bank noodzakelijk vindt. Deze noodzaak zal in onderstaand voorbeeld worden weergegeven.

In het voorbeeldbedrijf is er voor de opvolger een financiering nodig van €514.150,- om het bedrijf over te nemen. De bank wil dit wel en berekent de maximale financiering die ze kunnen geven op de middelen die 5.1.2e overneemt. De rekensom is als volgt:

De bank financiert op basis van getaxeerde vrije marktwaarde.

Gebouwen	€544.000,- * 85% * 90%	= €416.150,-
Machines/ werktuigen	€ 54.000,- * 50%	= € 27.000,-
Vee	€ 70.000,- * 50%	= € 35.000,- +
Totaal door de bank te verstrekken		= €478.150,-
Dit geeft een tekort van:	€514.150,- - €478.150,-	= €36.000,-

Dit betekent dat de bank het bedrijf niet wil financieren, mits de VBS garant staat met een deel van haar vermogen. Dit kan op de volgende manier berekend worden:

Landbouwgrond	€ 20.000,- * 85% * 90%	= € 15.300,-/ hectare

Dit betekent dat de VBS minimaal garant moet staan met:

€36.000,-/ € 15.300,- = +/- 2,5 hectare

Ook als de ondernemer investeringen pleegt in de toekomst moet de VBS met haar vermogen voor de bank garant staan om zo stilstand van de onderneming tegen te gaan. Dit geldt niet voor privé investeringen. Dit moet statutair worden vastgelegd (zie bijlage 2). De bijbehorende kosten voor het aanpassen van de statuten zijn voor rekening van de ondernemer.

3783706 0004

7 Voordelen & nadelen VBS

Hieronder worden de voordelen en nadelen van de VBS ten opzichte van een aantal bestaande vormen aangegeven die het meest de VBS kunnen benaderen.

7.1 VBS t.o.v. meerwaardeclausule

Hoofddoelstelling van de VBS is; het zoveel mogelijk wegnemen van het schenkingsvoordeel naar de opvolger toe. Bij de gangbare bedrijfsovername wordt er vaak een meerwaardeclausule ingebouwd om het verzilveren van de meerwaarde tegen te gaan (paragraaf 1.1.1). Doorgaans heeft deze meerwaardeclausule een looptijd van 10 jaar. Stel dat deze meerwaardeclausule nu éénzelfde looptijd heeft als het bestaan van het bedrijf. Wat zijn dan de voordelen en nadelen van de VBS ten opzichte van de meerwaardeclausule? Hieronder volgt een overzicht.

Voordelen

- Bij faillissement kan alleen het gedeelte waarvoor de VBS garant stond bij de bank voor de onderneming worden aangesproken. De rest van het vermogen blijft van de VBS.
- Met de meerwaardeclausule is het niet gebruikelijk de familie een vergoeding te geven. Met de VBS (optie 2, paragraaf 4.2.2) wel.
- Met de meerwaardeclausule wordt er meestal alleen onderhandeld over de meerwaarde, de VBS is veel breder, daarbij wordt er ook onderhandeld over de vergoedingen voor gebruik en de hoogte van deze vergoedingen.
- Met VBS zal er niet snel gebruik worden gemaakt van familieleningen, zoals bij een maatschap met meerwaardeclausule vaak wel gebeurt. Deze familieleningen zijn vaak onzakelijk en geven een grote bevoordeling naar de opvolger toe.
- Familieleningen kunnen door de fiscus als schenking worden aangezien, want de familielening is vaak niet direct opeisbaar (direct opeisbaar betekend: een terugbetaling binnen één a twee maanden moet mogelijk zijn).
- Bij meerwaardeclausule is in principe de verkoper het verschil verschuldigd tussen de directe opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde op het moment van aangaan van de maatschap. Dit verschil wordt vermeerderd met het aandeel van de overdrager gedurende het samenwerkingsverband. Bij VBS is het veel duidelijker welk deel bij liquidatie naar de overige familiekleden gaat. Hierdoor kan er minder het idee of gevoel ontstaan dat er voor de familie is gewerkt.
- De uitkeringsgerechtigde familie deelt ook mee in de prijsdalingen van middelen in de VBS als deze word opgeheven(optie 1, paragraaf 4.2.2).

Nadelen

- Moeilijker te realiseren. De meerwaardeclausule is een makkelijke vorm qua oprichting.
- Duurdere vorm dan meerwaardeclausule.

3783706 0004

7.2 VBS t.o.v. pacht

Pacht is een vorm om de overnameprijs lager te houden. Tot het overlijden van de stakers van het bedrijf is dit ook goed mogelijk, maar daarna? Een van de hoofddoelstellingen van de VBS is dan ook gunstig vermogen bijeen houden en waar mogelijk financieringsvoordeel opleveren voor de opvolger. De voordelen en nadelen van de VBS t.o.v. pacht staan hieronder weergegeven.

Voordelen

- Geen versnippering van vermogen na overlijden van de ouders.
- De ondernemer heeft altijd recht op gebruik van de middelen.
- De ondernemer heeft enig recht op terugkoop van de middelen in de VBS zolang deze bestaat. Bij pacht heeft hij recht op eerste koop als de ouders overlijden. Dit kan op een moment gebeuren dat de ondernemer er financieel gezien nog niet aan toe is, met versnippering van het vermogen ten gevolg.

Nadelen

- Bij pacht is het terugkoopbedrag per hectare land meestal lager, namelijk de verpachte waarde.

7.3 VBS t.o.v. stichting- administratiekantoor

Een stichting- administratie kantoor kan de VBS zonder uitkeringen (optie1, paragraaf 4.2.2) redelijk benaderen. Ook hier heeft de ondernemer te maken met maar één (rechts)persoon waarmee alles geregeld wordt, de zeggenschap ligt bij een derde die de belangen van de voortzetter behartigd en de ondernemer wordt minder bevoordeeld ten opzichte van zijn eventuele broer(s) en zus(sen). Hieronder staan de voor en nadelen van de VBS t.o.v. stichting- administratiekantoor, waar ook de extra voordelen van een VBS met uitkeringen (optie 2, paragraaf 4.2.2) naar voren komen.

Voordelen

- De uitkeringgerechtigde familieleden hebben recht op een uitkering (optie 2, paragraaf 4.2.2).
- De ondernemer is zelf voorzitter van de VBS, anders bij een stichting- administratiekantoor, waar deze de belangen van de ondernemer behartigt.
- Bij de VBS zijn er geen schenkingsrechten bij inbreng van vermogen in de stichting verschuldigd. Bij het stichting- administratiekantoor worden de certificaten verkocht of geschonken aan de familieleden (paragraaf 2.1.8). Bij schenking volgt een hoge belastingclaim van schenkingsrechten.
- BV samen met een stichting is een dure vorm bij oprichting, die zeker voor de landbouw oninteressant is.
- Ondanks dat de zeggenschap bij een (rechts)persoon ligt, kan het aantal familieleden met certificaten door vererving sterk oplopen en versnippert het bedrijf nog indirect.

3783706 0004

8 Conclusie

De doelstellingen: problemen met bevoordeling ten opzichte van andere familieleden oplossen, gunstig vermogen bijeen houden en waar mogelijk financieringsvoordeel opleveren voor de opvolger, kunnen allemaal worden gerealiseerd door gebruik te maken van de VBS, zoals deze in dit rapport is uitgewerkt. Het doel om binnen de voorstellen het erfrecht niet aan te passen om de VBS toepasbaar te maken is gerealiseerd. Daarnaast is er veel onderhandelingsvrijheid voor de staker(s) en de opvolger ontstaan.

Een zeer groot voordeel ten opzichte van veel gebruikte vormen bij de overname is dat met het gebruik van de VBS er bij problemen bij de onderneming (faillissement, schandaal, enz.) geen aanspraak op het vermogen van de VBS kan worden gemaakt, behalve als de VBS garant staat voor een lening. Dan kan dat deel van het vermogen wel worden opgeëist. Dit tast dan wel eerst het deel in de VBS aan van de ondernemer.

Het wel of niet gebruiken van geruisloze doorschuiving kan in de toekomst voordelen opleveren voor de ondernemer. Omdat het bedrijf tegen hogere waarden wordt gekocht, wordt het interessanter om de stakingswinst niet geruisloos door te schuiven. De toekomstige belastingclaim kan hier sterk door worden beïnvloed. Dit moet per bedrijf worden bekeken.

Verwacht wordt dat bedrijven die veel vermogen bezitten maar toch weinig rendement op dit vermogen maken, eerder voor deze nieuwe overnamevorm zullen kiezen. Deze bedrijven moeten bij een gangbare bedrijfsovername veel vermogen schenken naar hun opvolger omdat de exploitatie anders niet lonend is. Voor deze bedrijven kan er dan ook nog financieringsvoordeel in het verschiet liggen omdat er bij overname met VBS veel meer naar het stakingsbedrag van de stakers (ouders) kan worden gekeken dan naar de waarde van het bedrijf. Daarnaast kunnen de voorstellen voor de VBS waarschijnlijk ook gemakkelijk toepasbaar worden gemaakt voor het midden- en klein bedrijf (MKB).

Of de VBS daadwerkelijk kan worden geïntroduceerd zal grotendeels afhangen van de bereidheid van de Nederlandse wetgever om een aantal fiscaalrechtelijke- en civielrechtelijke zaken aan te passen. Deze aanpassing zijn over het algemeen niet groot en sluiten ten dele aan bij de voorstellen van de werkgroep modernisering van de successiewetgeving. Civielrechtelijk zal er in de wet een toevoeging moeten worden gedaan voor de VBS. Voor de fiscale kant is het belangrijk dat de VBS samen met de onderneming als fiscale eenheid wordt gezien. De feitelijke exploitatie van het bedrijf zal ook niet anders zijn dan bij 'normale' bedrijfsovername, waardoor deze 'eenheid' mogelijk moet zijn. Doordat deze fiscale eenheid belangrijk is, kunnen de vergoedingen voor gebruik ook geen pacht of lease worden genoemd omdat dit zal suggereren dat het geen eenheid is. Voor de fiscus kan worden vermeld dat de totale belastingen op een gelijk niveau als bij 'gangbare' bedrijfsovername zullen liggen. Het geheel kan voor de fiscus budgettair neutraal verlopen.

De voordelen ten opzichte van de nu toepasbare overnamevormen en voor de doelgroep is zo nadrukkelijk aanwezig dat de eindconclusie is dat de introductie van VBS een welkome aanvulling op de bestaande overnamevormen zal zijn.

3783706 0004

Literatuurlijst

VveS = Dijk, P.L., van der Ploeg, T.J., 2002, Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij, Gouda Quint, Deventer

FamT = De inpassing van de family trust in het Nederlandse civiele en fiscale recht, 1999, getuigschrift van de vereniging voor belastingwetenschap no. 210, Kluwer, Deventer

HvdR = Handboek voor de rundveehouderij, 1994, Informatie en Kennis Centrum Veehouderij, Lelystad

Stc = Hendriks, R.W.F., 1994, De stichting in concernverband, Tjeenk Willink, Zwolle

BinL = Hoefmans, J.F.J. e.a., 1989, Bedrijfsopvolging in de landbouw, Kluwer, Deventer

O&O = Overname & Opvolging, 2001, Roodbont Uitgeverij, Zutphen

FvB = Ruiter.R, 2003, Financiering van bedrijven, NAJK, Utrecht

OiF = Slagter, W.J. e.a., 1993, Opvolging in familiebedrijven, Academic Service, Schoonhoven

L&F = Tholen, van der, L.W., 2001, Landbouw en Fiscus, Kluwer, Deventer

Ond = Vlaming. J, Ondernemingvormen, DGS, Harderwijk

S&F = Wessels, B, Schwarz, K, van der Streek, J, 2002, Stichting en Fiscus, Kluwer, Deventer

BdrB = www.bedrijvenbank.nl/kennisbank, 14-8-2003(i)

Fg = www.fagoed.nl/informatieblad, 17-3-2003(i)

Fisc = www.fiscaal.nl, 5-2003(i)

HjcT = www.hjc.nl/trust.htm, 6-2003(i)

KvK = www.kvk.nl, 5-2003(i)

Not = www.notaris.nl, 5-2003(i)

LNV = www.minlnv.nl/thema/algemeen/pacht/korttap.htm, 27-6-2003(i)

FIN = www.minfin.nl/default.asp?CMS_ITEM=MFCWD24C232DFC8784902 AA6AB670CB777CCDX2X51930X24, 23-6-2003(i)

Sou = www.source-aut.nl/ltd.html, 6-2003(i)

Twm = www.twmtrust.nu/dutch/index-fonds.htm, 6-2003(i)

3783706 0004

Bijlagen

Bijlage 1: Kostenvergelijking gangbare bedrijfsovername t.o.v. VBS

Gangbare bedrijfsovername

[redacted] Euro vergoeding per jaar (tot 65 jaar worden ouders).
5.000 Euro vergoeding per jaar (na 65 jaar worden ouders).

jaar	*lening*	*rentekosten*	*aflossingen*	*totale jaarkosten*
[redacted]	905.500	45.275	30.787	76.062
[redacted]	874.713	43.736	30.787	74.523
[redacted]	843.926	42.196	30.787	72.983
[redacted]	813.139	40.657	30.787	71.444
[redacted]	782.352	39.118	30.787	69.905
6	751.565	37.578	30.787	68.365
7	720.778	36.039	30.787	66.826
8	689.991	34.500	30.787	65.287
9	659.204	32.960	30.787	63.747
10	628.417	31.421	30.787	62.208
11	597.630	29.882	30.787	60.669
12	566.843	28.342	30.787	59.129
13	536.056	26.803	30.787	57.590
14	505.269	25.263	30.787	56.050
15	474.482	23.724	30.787	54.511
16	443.695	22.185	30.787	52.972
17	412.908	20.645	30.787	51.432
18	382.121	19.106	30.787	49.893
19	351.334	17.567	30.787	48.354
20	320.547	16.027	30.787	46.814
21	289.760	14.488	30.787	45.275
22	258.973	12.949	30.787	43.736
23	228.186	11.409	30.787	42.196
24	197.399	9.870	30.787	40.657
25	166.612	8.331	30.787	39.118
26	135.825	6.791	30.787	37.578
27	105.038	5.252	30.787	36.039
28	74.251	3.713	30.787	34.500
29	43.464	2.173	30.787	32.960
30	12.677	634	12.677	13.311
	0			
Totaal		**688.633**	**905.500**	**1.594.133**

bedrijfsovername met VBS

17.370 Euro vergoeding per jaar (tot 65 jaar worden ouders).
5.000 Euro vergoeding per jaar (na 65 jaar worden ouders).

jaar	*lening*	*rentekosten*	*aflossingen*	*Huurkoop VBS*	*totale jaarkosten*
1	514.150	25.708	17.481	17.370	60.559
2	496.669	24.833	17.481	17.370	59.685
3	479.188	23.959	17.481	17.370	58.810
4	461.707	23.085	17.481	17.370	57.936
5	444.226	22.211	17.481	17.370	57.062
6	426.745	21.337	17.481	5.000	43.818
7	409.263	20.463	17.481	5.000	42.944
8	391.782	19.589	17.481	5.000	42.070
9	374.301	18.715	17.481	5.000	41.196
10	356.820	17.841	17.481	5.000	40.322
11	339.339	16.967	17.481	5.000	39.448
12	321.858	16.093	17.481	5.000	38.574
13	304.377	15.219	17.481	5.000	37.700
14	286.896	14.345	17.481	5.000	36.826
15	269.415	13.471	17.481	5.000	35.952
16	251.934	12.597	17.481	5.000	35.078
17	234.452	11.723	17.481	5.000	34.204
18	216.971	10.849	17.481	5.000	33.330
19	199.490	9.975	17.481	5.000	32.456
20	182.009	9.100	17.481	5.000	31.582
21	164.528	8.226	17.481	5.000	30.708
22	147.047	7.352	17.481	5.000	29.833
23	129.566	6.478	17.481	5.000	28.959
24	112.085	5.604	17.481	5.000	28.085
25	94.604	4.730	17.481	5.000	27.211
26	77.123	3.856	17.481	5.000	26.337
27	59.641	2.982	17.481	5.000	25.463
28	42.160	2.108	17.481	5.000	24.589
29	24.679	1.234	17.481	5.000	23.715
30	7.198	360	7.198	5.000	12.558
	0				
Totaal		**391.011**	**514.150**	**211.850**	**1.117.011**

3783706 0004

Bijlage 2: Modelstatuten vermogens beheer stichting

Nu volgen de statuten die de familie 5.1.2e heeft laten opstellen door de notaris. De statuten kunnen alle regelingen bevatten die een oprichter van de vermogens beheer stichting nodig acht.

Statuten

Naam en zetel

Artikel 1

1. De stichting draagt de naam vermogens beheer stichting familie 5.1.2e
2. Zij heeft haar zetel in de gemeente Boarnsterhim.

Doel en middelen

Artikel 2

1. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e heeft ten doel voortzetting van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e
2. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e heeft ten doel het vermogen van de Familie 5.1.2e bijeen te houden.
3. Zij tracht dit doel te bereiken door het ingebrachte vermogen van de familie 5.1.2e te beheren en het zakelijk gebruik hiervan te geven aan het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e

Vermogen

Artikel 3

1. Het vermogen van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e wordt gevormd door landbouwgrond en melkquotum, hetgeen via schenking door 5.1.2e 5.1.2e verkregen is.
2. Het totale vermogen bij inbreng bestaat uit:

520.000 kg	melkquotum	waarde wordt vastgesteld bij opstellen van huurkoopcontract.
40 ha	landbouwgrond	getaxeerde vrij marktwaarde van €20.000,- per ha.

3. Tegenover de landbouwgrond is een huurkoopcontract afgesloten.
4. Dit huurkoopcontract is een contract tussen de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e en de ondernemer van het agrarische bedrijf familie 5.1.2e de gebruiker van de middelen uit de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e
5. De gebruiker van de middelen, diegene die het huurkoopcontract heeft aan de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e is verplicht elk jaar een termijnbedrag te betalen van minimaal €5.000,- per jaar tot maximaal €40.000,- per jaar, zolang de huurkoopovereenkomst bestaat.

6. De gebruiker van de middelen, diegene die het huurkoopcontract heeft aan de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e mag zelf bepalen hoe hoog hij/zij het termijnbedrag stelt en in hoeveel termijnen hij het jaarbedrag betaald, mits hij/zij voldoet aan lid 5 van artikel 3. Deze verandering moet contractueel worden vastgelegd met instemming van het bestuur van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e
7. Bij een andere voortzetter van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e door opvolging, is deze verplicht door te gaan met de huurkoop. Wordt binnen 15 jaar na begin van deze nieuwe ondernemer het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e opgeheven, dan kan deze geen aanspraak maken op de al betaalde huurkoop van de vorige ondernemer. Dit bedrag wordt verdeeld onder de uitkeringsgerechtigden in gelijke delen.
8. De ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e heeft het recht om een huurkoopcontract af te sluiten voor het vermogen van het melkquotum, als hij het de huurkoop voor de landbouwgrond heeft afbetaald. Hij is dit niet verplicht. De waarde wordt vastgesteld op moment van opstellen van het huurkoopcontract. Deze waarde wordt vastgesteld door het bestuur van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e Deze waarde is vrij te kiezen, maar mag nooit lager zijn als de going concern waarde, en nooit hoger als de getaxeerde vrije waarde.
9. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e verleent zekerheid aan de bank voor financieringsmogelijkheden voor de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e met 2,5 hectare landbouwgrond.

Bestuur: samenstelling, benoeming, defungeren

Artikel 4

1. Het bestuur van de stichting bestaat uit een door het bestuur vast te stellen aantal van ten minste drie personen. Een niet voltallig bestuur behoudt haar bevoegdheden. De voorzitter zal altijd de gebruiker van de middelen van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e zijn. Een niet voltallig bestuur, moet binnen 6 maanden weer voltallig gemaakt worden.
2. Bij uittreding van één van de bestuursleden, beslist het voltallige bestuur over de benoeming van zijn/haar opvolger. Indien de voorzitter is overleden, mogen de overige bestuursleden in overleg met de familie van de voorzitter, een nieuwe voorzitter aanwijzen. Dit zal in eerste instantie de beoogde opvolger van het agrarische bedrijf familie 5.1.2e zijn.
3. De voorzitter wijst uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester aan, dan wel, in de plaats van beide laatstgenoemden, een secretaris-penningmeester. De voorzitter mag ook al zijn opvolgende voorzitter aanwijzen welke tevens het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e zal voortzetten. Dit moet de voorzitter laten opnemen in de statuten.
4. Bestuursleden worden benoemd voor onbepaalde tijd.
5. Mochten in het bestuur om welke reden dan ook één of meer leden ontbreken, dan vormen de overblijvende bestuursleden of vormt het enige overblijvende bestuurslid niettemin een wettig bestuur.
6. Een bestuurslid defungeert:
   a. Door zijn aftreden.
   b. Door zijn ontslag, verleend door de rechtbank in de gevallen in de wet voorzien.
   c. Door zijn ondercuratelestelling.
   d. Door zijn overlijden.

Bestuur: taken en bevoegdheden

Artikel 5

1. Het bestuur is belast met het besturen van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e
2. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e moet borg staan met dat deel van haar vermogen voor dat deel van de financieringen van het agrarisch bedrijf 5.1.2e waar de bank zekerheid voor vereist. Dit betreft niet het deel dat nodig is voor privé investeringen. Deze zekerheidstelling mag alleen plaatsvinden als het agrarische bedrijf 5.1.2e voor 100% als zekerheidsteller is gebruikt. Het bestuur houdt het toezicht hierop.
3. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e is verplicht de verkregen huur uit te keren aan de uitkeringsgerechtigden. De uitkeringsgerechtigden zijn tot het overlijden van beide, de oprichters van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e 5.1.2e Na overlijden van beide eerdergenoemde zijn de erfgenamen (kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad) van 5.1.2e 5.1.2e gerechtigd tot een uitkering.
4. De uitkeringsgerechtigden dragen zelf zorg voor een correcte registratie. Daarbij moet minimaal de naam, woonplaats en bankrekeningnummer opgegeven worden. Wijzigingen moeten worden doorgegeven. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e en zijn bestuur is niet aansprakelijk voor een oncorrecte registratie.
5. De registratie geschiedde bij de notaris waar de statuten zijn gedeponeerd. Het bestuur houdt hier toezicht hierop.
6. Het bestuur is verplicht met verplaatsing van de agrarisch bedrijf familie 5.1.2e binnen Nederland in te stemmen, mits de positie van de uitkeringsgerechtigden niet wordt aangetast.
7. Het bestuur mag zolang de doelen (of het doel) van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e zijn (is) te realiseren de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e laten bestaan. Het bestuur kan alleen besluiten tot beëindiging van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e als aan lid 1; artikel 1 niet meer kan worden voldaan. Dit zal geschieden doormiddel van stemming. Hierbij moet een meerderheid verkregen worden voordat er tot beëindiging van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e kan wordt overgegaan.

Bestuur: vertegenwoordiging

Artikel 6

1. De stichting wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd:
   - hetzij door het bestuur;
   - hetzij door de voorzitter tezamen met de secretaris of de penningmeester.
2. Het bestuur kan besluiten tot het verlenen van volmacht aan een of meer bestuursleden alsook aan derden, om de stichting binnen de grenzen van die volmacht te vertegenwoordigen.

Bestuur: besluitvorming

Artikel 7

1. Bestuursvergaderingen worden gehouden zo dikwijls de voorzitter of ten minste twee van de overige bestuursleden een bestuursvergadering bijeenroepen, doch ten minste éénmaal per jaar.
2. De bijeenroeping van een bestuursvergadering geschiedt door de voorzitter of ten minste twee van de overige bestuursleden, dan wel namens deze(n) door de secretaris, en wel schriftelijk onder opgaaf van de te behandelen onderwerpen, op een termijn van ten minste zeven dagen. Indien de bijeenroeping niet schriftelijk is geschied, of onderwerpen aan de orde komen die niet bij de oproeping werden vermeld, dan wel de bijeenroeping is geschied op een termijn korter dan zeven dagen, is besluitvorming niettemin mogelijk, mits de vergadering voltallig is en geen van de bestuursleden zich alsdan tegen besluitvorming verzet.
3. Bestuursvergaderingen worden gehouden ter plaatse te bepalen door degene die de vergadering bijeenroept.
4. Toegang tot de vergaderingen hebben de bestuursleden alsmede zij die door de ter vergadering aanwezige bestuursleden worden toegelaten. Een bestuurslid kan zich door een bij geschrift door hem daartoe gevolmachtigd medebestuurslid ter vergadering vertegenwoordigen.
5. Ieder bestuurslid heeft een stem. Alle besluiten waaromtrent bij deze statuten niet anders is bepaald worden genomen met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Blanco stemmen worden geacht niet te zijn uitgebracht. Staken de stemmen bij verkiezing van personen dan beslist het lot; staken de stemmen bij een andere stemming, dan is het voorstel verworpen.
6. Alle stemmingen geschieden mondeling. Echter kan de voorzitter bepalen dat de stemmen schriftelijk worden uitgebracht. Indien het betreft een verkiezing van personen kan ook een aanwezige stemgerechtigde verlangen dat de stemmen schriftelijk worden uitgebracht. Schriftelijke stemming geschiedt door middel van ongetekende stembriefjes.
7. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter; bij diens afwezigheid wordt de vergadering afgelast.
8. Van het verhandelde in de vergadering worden door een daartoe door de voorzitter van de vergadering aangewezen persoon notulen opgemaakt, welke in dezelfde of de eerstvolgende vergadering worden vastgesteld en ten blijke daarvan door de voorzitter en de notulist ondertekend.
9. Het bestuur kan ook op andere wijze dan in vergadering besluiten nemen, mits alle bestuursleden in de gelegenheid worden gesteld hun stem uit te brengen, en zij allen schriftelijk hebben verklaard zich niet tegen deze wijze van besluitvorming te verzetten. Een besluit is alsdan genomen zodra de vereiste meerderheid van alle bestuursleden zich schriftelijk voor het voorstel heeft verklaard. Van een buiten vergadering genomen besluit wordt door de secretaris een relaas opgemaakt, dat in de eerstvolgende vergadering wordt vastgesteld en ten blijke daarvan door de voorzitter en de notulist van die vergadering ondertekend. Het aldus vastgestelde relaas wordt tezamen met de in de eerste zin van dit lid bedoelde stukken bij de notulen gevoegd.

3783706 0004

Boekjaar en jaarstukken

Artikel 8

1. Het boekjaar van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e valt samen met het boekjaar van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e
2. Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e zodanige aantekeningen te houden dat daaruit te allen tijde haar rechten en verplichtingen kunnen worden gekend.
3. Het bestuur is verplicht jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een balans en een staat van baten en lasten van de stichting op te maken.
4. Het bestuur kan, alvorens tot vaststelling van de in lid 3 bedoelde stukken over te gaan, deze doen onderzoeken door een door hem aan te wijzen accountant. Deze brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit.
5. Het bestuur is verplicht de in de voorgaande leden bedoelde bescheiden tien jaar lang te bewaren.

Statutenwijziging

Artikel 9

1. Het bestuur is bevoegd de volgende artikelen van de statuten te wijzigen:

- Lid 9; artikel 3.
- Artikel 6.
- Artikel 7.
- Artikel 8.
-

2. Een besluit van het bestuur tot statuten wijziging behoeft toestemming van de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e die tevens voorzitter van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e is.
3. Bij de oproeping tot de vergadering waarin een statutenwijziging zal worden voorgesteld, dient een afschrift van het voorstel, bevattende de woordelijke tekst van de voorgestelde wijziging, te worden gevoegd.
4. Een besluit tot statutenwijziging treedt eerst in werking nadat daarvan een notariële akte is gepasseerd.

Ontbinding

Artikel 10

1. Ontbinding van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e vindt plaats als het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e alle middelen heeft teruggekocht via huurkoop.
2. Bij vrijwillige staking van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e *kan* de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e worden opgeheven. Dit vindt plaats op de manier zoals in lid 7; artikel 5 beschreven. Uitkering van het vermogen vindt plaats, na aftrek van het deel dat de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e als huurkoop heeft betaald, aan de uitkeringsgerechtigden. De uitkeringsgerechtigden zijn tot het overlijden van beide, de oprichters van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e 5.1.2e Na overlijden van beide eerdergenoemde zijn de erfgenamen (kinderen en afstammelingen in tweede of verdere graad) van 5.1.2e 5.1.2e gerechtigd tot een uitkering.
3. Als de onderneming stopt anders dan vrijwillige beëindiging, dan kan de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e alleen worden aangesproken voor dat deel van het vermogen waarmee het garant heeft gestaan voor financieringen van de onderneming. Dit deel zal in eerste instantie het uitkeringsdeel van de voortzetter aantasten inclusief zijn betaalde huur, en daarna in gelijke porties de uitkeringsgerechtigden, genoemd onder lid 3. De vermogens beheer stichting familie 5.1.2e *kan* hierna gewoon voortbestaan als vermogenbeheerder voor de familie 5.1.2e
4. Onder lid 3 genoemde valt niet diegene genoemd onder lid 7, artikel 3, als de vrijwillige beëindiging binnen de genoemde termijn valt. Deze kan geen enkele aanspraak maken op dat deel van de betaalde huurkoop dat niet door hemzelf is betaald maar door zijn voorganger.
5. Bij de onder lid 3 genoemde vrijwillige staking van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e is de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e verplicht alle middelen van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e als eerste aan de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e aan te bieden, met bedenktijd van 2 maand, zodat deze de mogelijkheid heeft de middelen te kopen. Dit staat vastgelegd in een overeenkomst met recht op eerste koop tussen de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e en de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e
6. Indien de ondernemer van het agrarisch bedrijf familie 5.1.2e besluit tot bedrijfsverplaatsing binnen Nederland zal de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e niet ontbinden en kan er geen liquidatiesaldo worden opgeëist. Wel moet er rekening worden gehouden met de onder lid 6, artikel 6 genoemde voorwaarde.
7. Na afloop van de vereffening blijven de boeken en bescheiden van de ontbonden vermogens beheer stichting familie 5.1.2e gedurende de bij de wet voorgeschreven termijn onder berusting van de door de vereffenaars aangewezen persoon.
8. Op de vereffening zijn de bepalingen van Titel 1, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Ten slotte heeft de comparant verklaard dat bij deze oprichting worden benoemd tot bestuursleden van de vermogens beheer stichting familie 5.1.2e in de achter hun naam vermeld functie:

5.1.2e	Voorzitter
5.1.2e	Secretaris
5.1.2e	Penningmeester

ministerie van Financiën

N-memo

5.1.2e

Memonummer	WV 2005-00000 N
Datum	5 september 2005
Onderwerp	**bij minute WV 2005/171 U (overdrachtsbelasting en motie Slob**
Aan	de Staatssecretaris
Van	5.1.2e 5/9
C.C.	

In bijgaand stuk wordt ingegaan op vragen die door de Kamer zijn gesteld naar aanleiding van uw brief van 18 februari jl. inzake de motie Slob, alsmede een reactie op het vvoorstel van het NAJK betreffende een vermogensbeheersstichting.
De beantwoording is op hoofdlijnen besproken met LTO en VLB. Zij konden zich vinden in de inhoud. Met name de verduidelijkende passage over de Bijschrijvingseis heeft veel van de in de landbouwsfeer ervaren knelpunten doen wegnemen.
De volgende toezeggingen worden gedaan:

1. uitbreiding vrijstelling overdracht onderneming aan kinderen naar (half)broers en –zusters, meegenomen in BP 2006 ;
2. voor vrijstelling bij inbreng van onderneming volstaat inbreng van alleen de economische eigendom (ter besparing notariële en kadastrale kosten).

buiten verzoek

5.1.2e **(WV/MILIEUBELASTINGEN)**

Van: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)
Verzonden: donderdag 15 september 2005 8:57
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: RE: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

beste 5.1.2e
inmiddels is op een niveau hoger in de lijn besloten dat het belastingplan eerst wordt gepubliceerd, en dan pas de reactie op motie Slob
het zal dus niet lukken de reactie al dinsdag al op de website van Financiën te hebben
In het belastingplan is alleen de uitbreiding naar broers en zusters opgenomen bij bedrijfsopvolging in de familiesfeer.
maar ik houd je op de hoogte
met vriendelijke groet
5.1.2e

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @vlb.nl]
Verzonden: woensdag 14 september 2005 14:05
Aan: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)
Onderwerp: RE: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

Beste 5.1.2e ,

Zou je mij ook willen berichten als het op de website van Financieren is geplaatst?
Dan weet ik of het mee kan in onze nieuwsbrief mee kan nemen a.s. dinsdag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
VLB

Van: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN) [mailto 5.1.2e @minfin.nl]
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2005 08:39
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: RE: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

beste 5.1.2e ,
zie onderstaand bericht aan 5.1.2e **. Ik geef geen oordeel over de inhoud van de tekst van** 5.1.2e **die is, zoals** 5.1.2e **zelf zegt, geheel voor jullie verantwoording (er staan geen fouten in)**
met vriendelijke groet
5.1.2e

Van: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)
Verzonden: maandag 29 augustus 2005 15:44
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: RE: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

Hallo 5.1.2e ,
ik streef ernaar de beantwoording nog voor prinsjesdag naar de kamer te sturen. het wachten is nog op 2 stukken die op het terrein van de directe belastingen liggen (afrekenen bij staking als gevolg overheidsingrijpen en het voorstel NAJK over een vermogens beheers stichting). Jullie krijgen een afschrift van de beantwoording (althans LTO). ik zal jou dan doorgeven dat het zover is. Zodra op de web site van minfin bekend is gemaakt dat het stuk verstuiurd is, kun jij publiceren.

groet

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @vlb.nl]
Verzonden: maandag 29 augustus 2005 16:25
Aan: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)
Onderwerp: RE: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

Hallo 5.1.2e

Het is mij niet gelukt om jou nog telefonisch te bereiken. Zou je daarom, in verband met mijn vakantie, jouw oordeel over de tekst die ik je eerder vandaag stuurde, door willen geven aan mijn collega 5.1.2e @vlb.nl

Bij voorbaat dank voor de moeite,

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: maandag 29 augustus 2005 14:59
Aan: '5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)'
Onderwerp: Publicatie naar aanleiding van ons overleg

Hallo 5.1.2e ,

Naar aanleiding van de uitkomsten van ons overleg over de uitvoering van de motie Slob wilde ik graag wat schrijven in een elektronische nieuwsbrief van VLB die op 20 september (ná 15.00 uur) zal worden uitgebracht.

In verband daarmee wilde ik jou vragen of je er bezwaar tegen hebt als ik bijgaande tekst op die datum (en na dat tijdstip) publiceer. Inhoudelijk is het document natuurlijk volledig voor onze rekening en het gaat dus alleen om de vraag of ik die punten op dat moment naar buiten kan brengen.

Ik hoor het graag van je,

5.1.2e

Vereniging van accountants- en belastingadviesbureaus VLB
Maanlander 43
Postbus 1634
3800 BP Amersfoort
T +31 5.1.2e
M +31 5.1.2e
F +31 5.1.2e
I www.vlb.nl

blijft in minute

5.1.2e **(WV/MILIEUBELASTINGEN)**

Van: 5.1.2e [5.1.2e@minlnv.nl]
Verzonden: donderdag 22 september 2005 15:49
Aan: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN)'
CC: 5.1.2e
Onderwerp: RE: herinnering Medeparaaf Slob

5.1.2e

De Minister is akkoord met de Slob-antwoorden. Het dossier kan van tafel.

Groet,

5.1.2e

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: 5.1.2e (WV/MILIEUBELASTINGEN) [mailto:5.1.2e@minfin.nl]
Verzonden: maandag 19 september 2005 15:18
Aan: 5.1.2e @minlnv.nl'
Onderwerp: herinnering Medeparaaf Slob

5.1.2e
denk je nog aan mij (en de medeparaaf van 5.1.2e) op Slob en NAJK?
groet
5.1.2e

22-9-2005

Door VLB voorgelegd blijft in minute n.a.v. bespreking reactie op nadere vragen nav. brief

FORMAT DIGITALE NIEUWSBRIEF
TE VERZENDEN: 20 SEPTEMBER 2005 (NA 15 UUR IVM PRINSJESDAG)

motie Slob
15 september gevraagd nog verder uit te stellen!

!! LET OP: EMBARGO TOT 20 SEPTEMBER 15.00 UUR !!

2. Fiscaal: AS
<titel>
Financiën komt tegemoet aan bezwaren VLB bij overdrachtsbelasting

<tekst>
Het ministerie van Financiën is op een aantal belangrijke punten tegemoet gekomen aan de bezwaren die VLB had bij de toepassing van de vrijstellingen voor de overdrachtsbelasting. Zo wordt de vrijstelling bij overdracht van de onderneming aan kinderen uitgebreid met overdrachten aan broers en zussen. Verder wordt toegestaan dat voor de toepassing van de inbrengvrijstelling alleen het economische eigendom wordt ingebracht. Ook voor de bijschrijvingseis komt Financiën tegemoet aan de bezwaren van VLB.

<vervolgtekst>
Bij de behandeling van de nota "Fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid" heeft Tweede Kamerlid Arie Slob (Christen Unie) vragen gesteld over knelpunten voor de landbouwsector bij de overdrachtsbelasting. Deze vragen zijn in februari 2005 door Financiën beantwoord. VLB en LTO Nederland reageerden echter vol onbegrip op de antwoorden van Financiën. Uit de antwoorden bleek vooral een onjuiste voorstelling van de gang van zaken in de landbouw, zo brachten VLB en LTO Nederland in hun commentaar naar voren.

Daarom werd weer contact gezocht met Tweede Kamerlid Slob om de bezwaren tegen de antwoorden van Financiën naar voren te brengen. Naar aanleiding daarvan heeft de Christen Unie opnieuw schriftelijke vragen gesteld aan de staatssecretaris van Financiën.

Voordat Financiën deze keer de vragen van de Tweede Kamer beantwoordde, hebben VLB, LTO Nederland en Financiën eerst een vooroverleg gevoerd. Financiën had om zo'n overleg gevraagd om te polsen hoe het landbouwbedrijfsleven tegenover de voorgestelde tegemoetkomingen stond. Deze voorstellen zijn met instemming ontvangen maar er blijft natuurlijk altijd nog wat te wensen over.

Financiën heeft de volgende tegemoetkomingen voorgesteld.

In de eerste plaats gaf Financiën aan dat de vrijstelling voor de overdrachten van de onderneming van ouders aan kinderen zal worden verruimd naar broers en zussen. Er is berekend wat een verdere uitbreiding van de familiekring zou kosten maar dat werd teveel gevonden.

In de tweede plaats is een tegemoetkoming geboden voor de knelpunten rond de bijschrijvingseis. Het gaat dan met name om de vermindering van het kapitaal voor kosten van levensonderhoud als de jaarwinst daarvoor niet toereikend is. De oplossing voor deze bezwaren wordt gezocht in de boekhoudkundige verwerking van kasopnamen voor levensonderhoud. Wanneer in enig jaar de kasopnamen de winst overschrijden, kan dat eenvoudig worden verwerkt op de kapitaalrekening of privé rekening. Dit wordt slechts anders als een vennoot direct of kort na de inbreng bedragen ter waarde van de ingebrachte onroerende zaak onttrekt en zijn aandeel terugbrengt tot een minimum. Met deze toezegging zijn tevens een aantal andere bezwaren van VLB en LTO Nederland weggenomen.

Ten slotte gaf Financiën aan dat louter de inbreng van economisch eigendom bij toepassing van de inbrengvrijstelling voldoende is. Eerder werd geëist dat zowel juridisch als economisch werd ingebracht bij toepassing van de inbreng vrijstelling. Daarbij moet wel worden bedacht dat als later ooit de juridische eigendom wordt ingebracht, wel overdrachtsbelasting verschuldigd is omdat de inbreng van juridisch eigendom niet kwalificeert als de inbreng van een gehele onderneming.

Jammer genoeg kon Financiën niet ingaan op het verzoek van VLB en LTO Nederland om specifieker aan te geven wanneer een overnamebeding kwalificeert als een koopoptie. Financiën vreest dat zodra

er algemene kenmerken worden gegeven, daarvan onmiddellijk misbruik zal worden gemaakt. Wel bestaat er altijd de mogelijkheid om de tekst van een overnamebeding vooraf aan een inspecteur voor te leggen.